

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

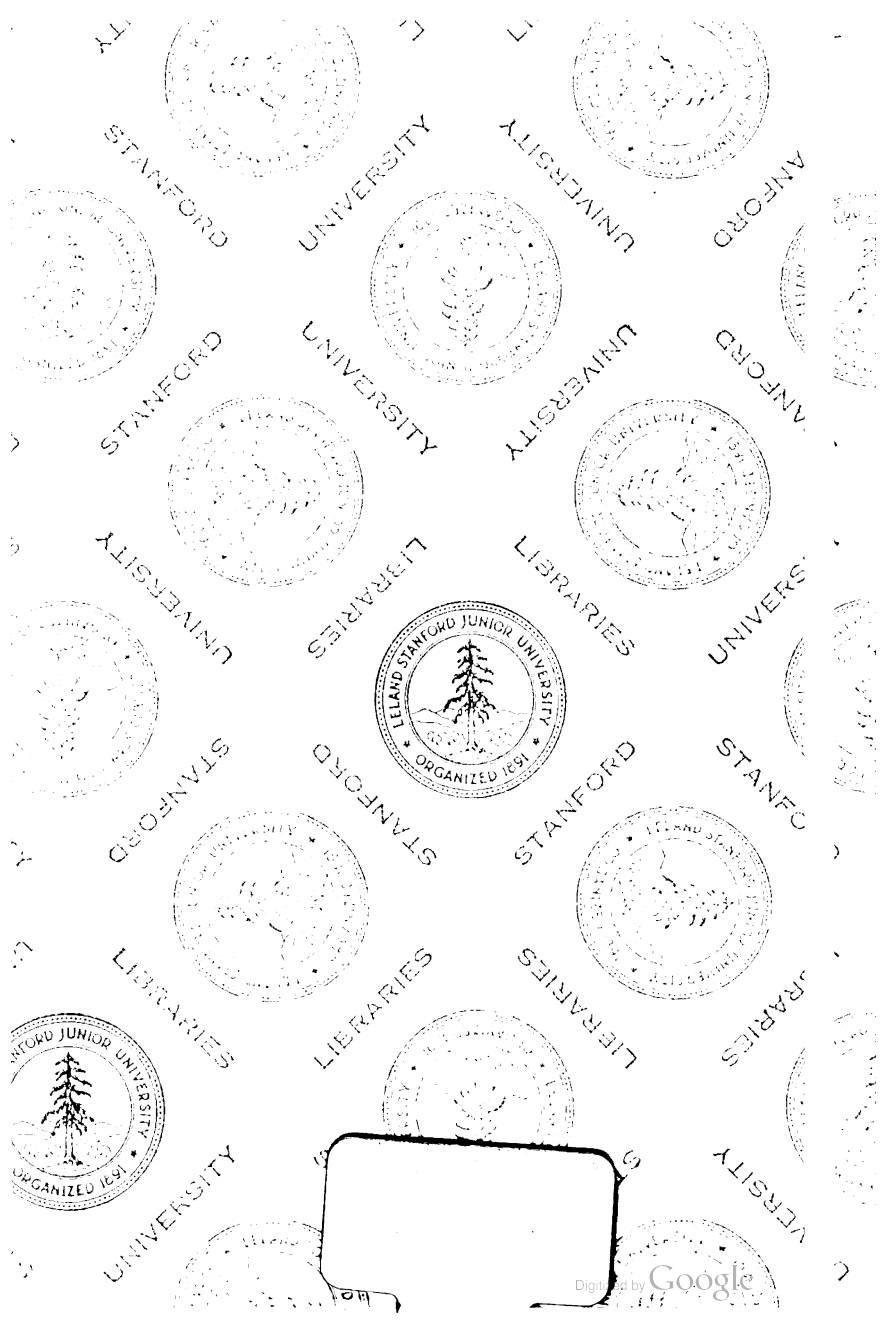
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

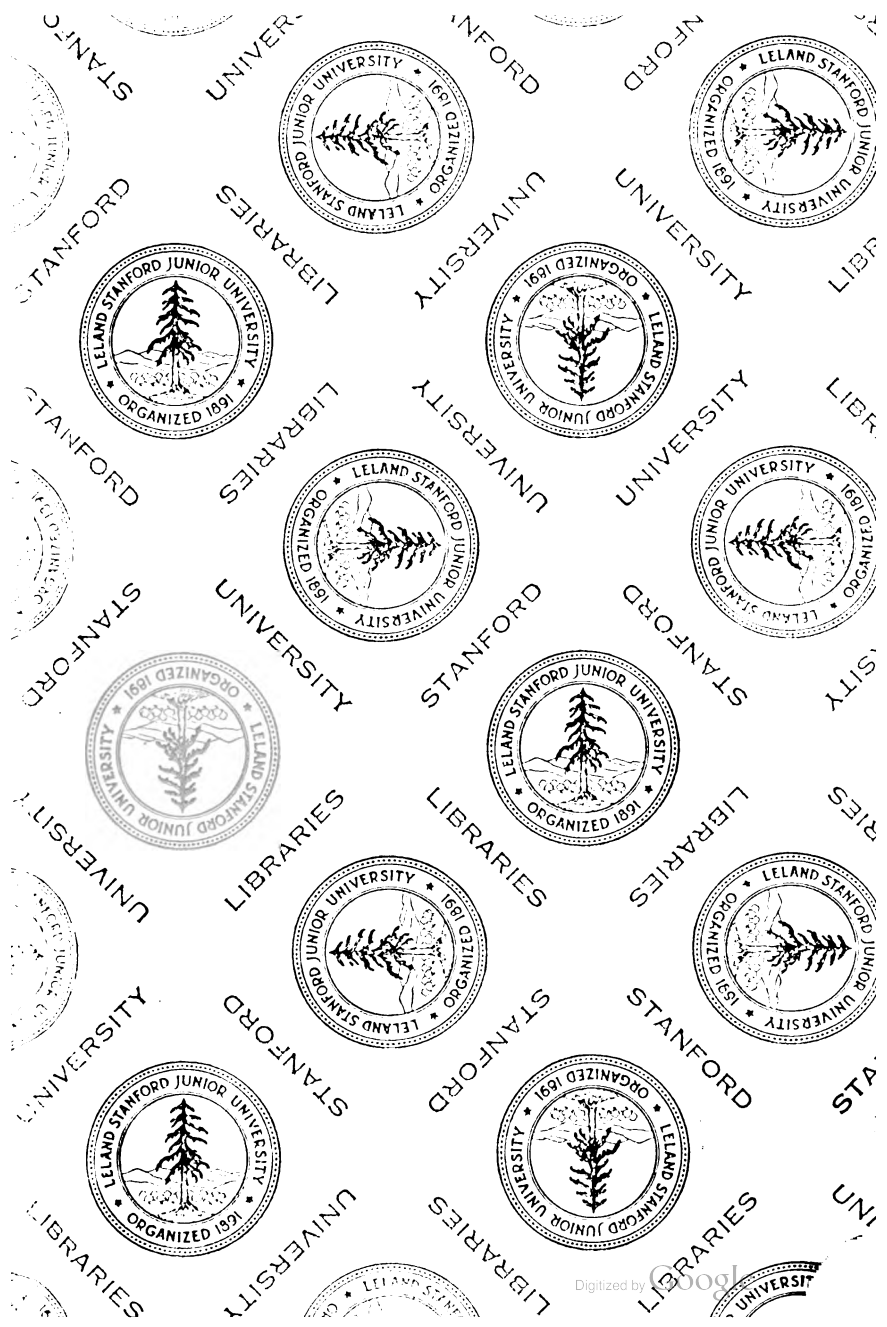
We also ask that you:

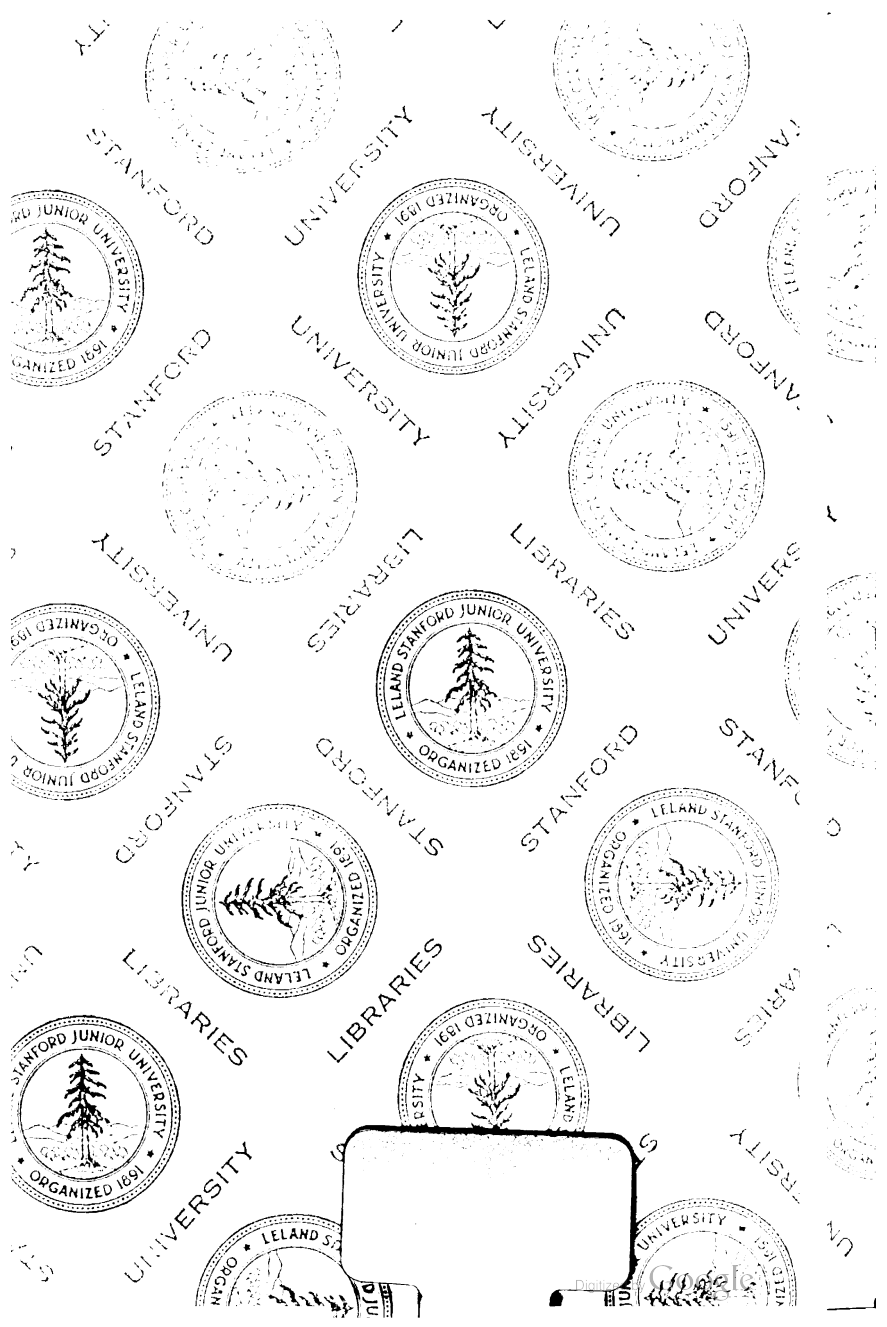
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

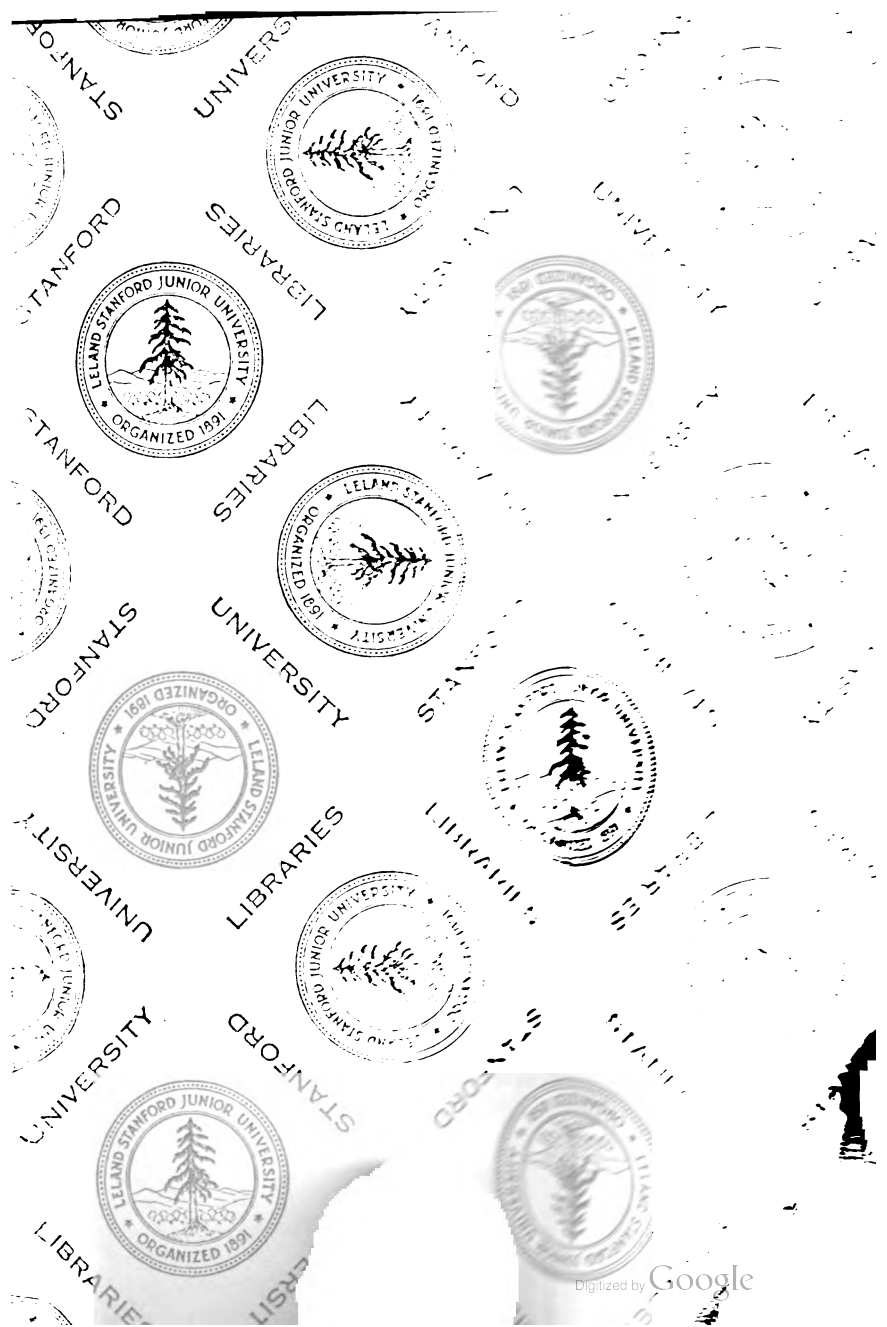
About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

PA 2123.

C4

1704

Vestibulū, <i>pro exordio.</i>	288. m	Vocativus <i>pro</i> .	Nominativus
Vestire, <i>absolute.</i>	43. m		152. m
Vestrum superbū.	122. m	Voces, <i>Græca Latina civitate</i>	
Verus scientiæ.	174. m	<i>donata.</i>	2. 199.
Vibrare <i>absolute.</i>	74. m	Voces <i>Latina ad exemplum si-</i>	
Vibrare <i>passive.</i>	43. f	<i>gnificatus Græci usurpata.</i>	
Vidit sustinentes, poscentes,			149
<i>pro sustinere, poscere.</i>	223. f	Volare, <i>de celeritate itineris,</i>	
Viduatus manuum.	173. m		300. m
Viduus amoris.	173. m	Volenti plebi hæc fuere.	344. f
Vigilare, <i>active.</i>	50. m	Volvere, <i>absolute.</i>	38. f.
Vigilias vigilias.	199. m	Vomere vomitum.	199. m.
Vinci causam.	217. f	Vovit datura.	224. p
Vinum <i>Chio, & similia.</i>	86. m	Urbs domina.	118. m
Vir cantor.	114. f.	Urbicapus.	25. p
Viri principes.	<i>ibid.</i>	Uro, <i>Active.</i>	53. f
Viros peregit, <i>hoc est, fecit, ut</i>		Uro, <i>pro Accendo.</i>	260. m
<i>essent & rri.</i>	312. m	Uror, <i>Active.</i>	55. m
Virgo Eloquentiæ.	289. p	Uditor, <i>Passive.</i>	59. f
Vis flamma. <i>pro summa.</i>	337. m	Uspiam ruris.	108. p
Visere, <i>absolute.</i>	73. p	Usque semper.	96. p
Vita, <i>pro facultatibus & ali-</i>		Uusus est, <i>pro opus est.</i>	263. m
<i>mento.</i>	208. m	Ut pati, <i>hoc est, ut patiaris.</i>	
Vivum centauri.	125. m		241. m.
Vivum exemplum <i>pro recenti</i>		Ut obligit, <i>pro ut obtigerit</i>	
	295. f		241.
Ultimum seditionis, dimica-		Uterque utrique.	355. m
tionis.	125. m	Utor, <i>passive.</i>	59. f
Ulle aliquis.	102.	Uti oraculo.	369. p
Ulciscor, <i>passive.</i>	62. m	Utrumque.	97. f
Ululare, <i>active.</i>	47. m	Vulcani violentia, ira, <i>pro</i>	
Ulysses, & Ulyssæus.	16. f	igne.	357. m
Una simul.	95. f	Vulnera vitæ, amoris.	286. p m
Unde domo.	87. m	VVidus, <i>pro Ebro.</i>	296. p
Undiq; laterum.	108. p		
Vobis abundat.	106. p		
Vocare, <i>absolute.</i>	72. m		
Vocativus <i>in E à Propriis in</i>			
<i>ES.</i>	18. m		
<i>in I Latinorum a Græcis.</i>	22. f.		

Z.

Z Acyntho hospes, fci.

86. m

Zamia.

7. f

Zoroastres, & Zoroasticus.

17. f.

Z I N I S

Cellarius, Christoph

CHRISTOPHORI CELLARII
ORTHOGRAPHIA
LATINA

EX
VETVSTIS MONVMENTIS.

HOC EST
NUMMIS, MARMORIBVS,
TABVLIS, MEMBRANIS VETE-
RVMQVE GRAMMATICO-
RVM PLACITIS,

NEC NON
RECENTIVM INGENIORVM
CVRIS
EXCERPTA, DIGESTA
NOVISQVE OBSERVATIONIBVS
ILLVSTRATA.
EDITIO SECVNDA AVCTIOR.

HALAE MAGDEBVRGICAE
SVMTV IO. BIELCKII, BIBLIOP. IEN.
TYPIS CHR. HENCKELII, ACAD. TYP.
CIO 15CCIV.

1474

Cellarius, Christoph
CHRISTOPHORI CELLARII
ORTHOGRAPHIA
LATINA
EX
VETVSTIS MONVMENTIS.

HOC EST
NUMMIS, MARMORIBVS,
TABVLIS, MEMBRANIS VETE-
RVMQVE GRAMMATICO-
RVM PLACITIS,

NEC NON
RECENTIVM INGENIORVM
CVRIS
EXCERPTA, DIGESTA
NOVISQVE OBSERVATIONIBVS
ILLVSTRATA.
EDITIO SECVNDA AVCTIOR.

HALAE MAGDEBVRGICAE
SVMTV IO. BIELCKII, BIBLIOP. IEN.
TYPIS CHR. HENCKELII, ACAD. TYP.
CIO MDCCIV.

1754

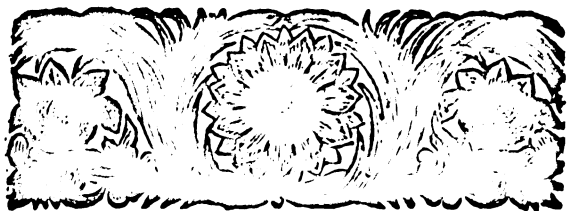

LECTORI BENEVOLO S.

EN ORTHOGRAPHIA noua, post Aldi Manutii nepotis, Iusti Lipsii, & Claudii Dausquii, aliorumque labores egregios ex antiquis monumentis collecta denuo, discussa & examinata, atque iis præcipue scribendi modis, in quibus dissident hodieque eruditi viri, vt clarius intelligantur, accommodata. Duas in partes distributa est: priore de litterarum figuris ac mutationibus, aliisque, quæ accidunt illis, disputatur: altera singulæ voces, in quarum scriptura dissentitur, ordinatim recensentur & explicantur, & quo hi, illi vtantur præsidio, perspicua breuitate indicatur, adiecto modeste iudicio nostro, saltim, in quam partem propendamus, non occultato. In prima parte id agitur maiori cura, cuius causa inducti sumus, vt in argumento hoc, multis contempto & parui facto; aliquid com-

componeremus . Vtique multi anni sunt , ex quo certis de caussis discessi a vulgari scribendi ratione , illamque ele- gi , quæ post litteras renatas a plurimis eruditorum in xvii vsque sæculum Christianorum fuit approbata, nec infe- quenti tempore vbique gentium deser- ta, sed a doctissimis etiam viris in diuer- sis nationibus adhuc industrie conserua- ta. Hanc scribendi meam & multorum consuetudinem explicare non alienum visum fuit, vt, quibus caussis illa oriatur, quibusque tueatur se, si quibus minus est cognitum, vt non pauci mihi confes- si sunt; distinctius id declaretur. In qua tota causa me ita semper gessi, vt ne- mini aliquid obtrudam, ac ne disci- pulos quidem adigam, vt orthogra- phiam meam imitentur: sed expositis documentis diuersarum opinionum, cui- que integrum relinquam, vt, quam ve- lit, in scribendo viam ingrediatur. Hor- tor tantum & idem admoneo, vt quisque certus in sua sit consuetudine, semperque paratus argumentis eam & rationibus probare ac tueri.

ORTHO-

ORTHOGRAPHIAE

LATINAE PARS PRIOR

DE

LITTERIS LITTERARVMQVE ADFECTIONIBVS.

Litteræ sunt inuentæ, vt custodi-
ant voces, & vt Fabius ait, velut
depositum reddant legentibus.
Illarum signa seu figuras Græci
a Phœnicibus; a Græcis Roma-
ni siue Itali dicuntur accepisse.

Horum alterum iam nobis curæ est, idque
haud difficile ad probandum: quia pleræque
illarum figuræ communes Græcis cum Latinis
sunt, A, E, I, O; B, M, N, T; & quæ Græ-
cæ ideo apud Latinos etiam vocantur, Y, K, Z;
aliæ leuiter inflexæ ita, vt etiam ad originem
perfacile reuocari possint. Numerus neutri
genti admodum certus fuit; sed processu tem-
poris, & sermonis varietate auctus aliquando

A

aut

aut mutatus, quemadmodum patrum memoria Latinæ quædam litteræ I & V ad id tempus uniformes, pro soni diuersitate a multis factæ bifformes sunt: de quibus infra dicitur. Non autem iam de numero disputabimus, de quo Priscianus lib. 1 consulatur; sed recepto adquiescentes, de litteris, &, quæ his accidunt, mutationibus disquiremus.

SCRIPTURA DVPLEX, ROMANA ET MINVSCVLA.

Olim ea figura litterarum erat, qualem in nummis & antiquis inscriptionibus videmus; maiuscula omnis, siue vt nostri typographi vocant, *versalis*, quia versus iis in mutata etiam scriptura plerumque incipiuntur. Cuius formæ antiquissimi etiam codices in Italia & alibi supersunt, scripti ante, quam barbaræ gentes cultissimas imperii Romani regiones occuparent. Minor scriptura altera, quam vulgarem & currentem dicunt; velocitatis causa adsumta est, adiuuante barbarorum depravatione: eaque postmodum, quod commoda erat, & libri scripti omnes sunt, &, arte multiplicandi inuenta, typis etiam expressi. Nihil autem hæc singulare habet aut proprium in orthographia, sed vt vices maiusculæ gerit & antiquæ, ita illius quoque legibus

con-

continetur, nisi quod in quæstionem venit, quando necesse sit maiores litteras minoribus, in principio vocabulorum admiscere.

LITTERÆ GRAECAE

Υ, Θ, Κ, Φ, Χ, Ζ,

Caute Græcas litteras Latini tractant. Sunt autem υ, θ, κ, φ, χ, ζ, quæ tantum in iis verbis sunt respiciendæ, quorum manifesta ex Græcis petita est deriuatio; non a coniectura nugacium grammaticorum. Sic γ male adsumtum est in *sydus*, *syncerus*, *tyro*, quæ nullo modo sunt ex Græcia: dubie in cetera, *sylua*, *hyems*, *stylus*, *chybeus*, *inclutus*, *lacryma*: & si hæc essent ab ὕλη, ὕω, εὖλος, γλύφω, κλυτός, δάκρυον, (quod tamen non omnibus est liquidum) tamen recepta vsu ita sunt, & Latina ciuitate donata, vt tamquam nata in Latio, non vt Græca & peregrina, censeantur. Obertus Gifanius, præfatione in Lucretium præclare: *De Græcis verbis, iisque omnibus, quæ Græca sunt origine, sed Romana prorsus iam facta, recte exarandis, longe alia mihi, quam quæ vulgo, est sententia. Puto eas, quæ in vetustis codicibus vno consensu, licet Græca, Romano more sunt exscripta; itidem a nobis scribi debere, vt sua cuique relinquatur & vindicetur consuetudo. Quæ autem Romana iam sunt*

A 2

voca-

vocabula, licet *Græcia* originem debeant suam, non ideo tamen scripturam sequi debent. Exempla, quæ ad *y* pertinent, hæc apposuit, *hiems*, *stilus*, *silua*, *inclitus*, *clipeus*, *lacrima*. Quædam ex his interdum per *V* sunt scripta, ut *lacruma*, *inclutus*, *clupeus*; sed hoc archaismum sapit, qui postea cultiori ævo fuit emendatus; *Sulla* vero, viri nomen, quod Græci *Σύλλα* scribunt, Latinum est, ideoque vbiq; fere *u* seruatum.

Littera *θ* Latine per *th* reddenda est, quod ex innumeris propriis, *Athens*, *Theba*, *Toracia*, & ceteris est clarum: an vero etiam *author*, *lethum*, *thus*, *Thuscia*, scribendum sit, sunt qui dubitent; verius negant alii. Ecquod enim Græcum nomen est, unde *author* sine ineptiis ducatur? quam incertum, *lethum* esse a *λήθη*, *thus* & *Thusciam* a *Θύω*, id est sacrifico? Veteres scripserunt *auctor*, *lethum*, *tus*, *Tuscia*, ut a Manutio ex antiquis probatum monumentis est. Par ratio proprii *Anthonus*, ut perperam quidam hodieque scribunt, quum semper Romanis *Antonius* sine adspiratione scripserint.

κ Græcorum reddimus per *C*, in quod transit, ut raro inter Latinas appareat, & in paucis tantum vocabulis, ut *Kalenda* in libris & lapidibus; *karus* & *karissimus* in cippis antiquis sæpe: quod vero, quia in libris

non

non est, nemo putat facile imitandum esse: minus ea imitanda, quæ rarissime in saxis sunt, ΕΥΚΑΤΙ, ΑΡΚΑ, ΜΕΡΚΑΤΟΡ; & in nummo Valeriani VOLKANVS.

φ valet *ph.*, & tantummodo Græcorum est, vt *Phosphorus*, Φάσφορος. Non autem locum habet, vbi in Græca origine non est, ac male *Bosphorus* scribitur, & *tropheum*, quia vtrunque in Græcis π habet, βόσπρος α κείω, *traicio*; & τρόπαιον a τρέπω, *verto*. Solum nomen *triumphus*, ex Græco θριαμβος, non alia, quam priscae consuetudinis lege mutat & θ & β, ibi abiecta adspirazione; hic adsumta illa, & simul littera mutata β in π. Olim quidem *triumpus* dicebant, vt Cicero in Oratore cap. XLVIII testis est; post autem, conuicio aurium flagitante, *triumphus*; id quod in lapidibus obtinet: in posterioribus etiam *triumfus*.

x Græca littera per *ch* exprimitur, vt *chaos*, *chimera*, *charta*, *machina*. Raro Latinis, aut quorum incertior origo est, vindicatur, vt *pulcher*, *inchoo*. nam & antiquitus *pulcer* dixerunt, vt Cicero auctor dicto loco est: postea suauitatis causa *b* adiectum: sine ratione autem *sepulchrum*, & *lacryma* vulgo scribunt, quia, quod Cicero ibidem addit, *per aurium iudicium semper licet dicere* SEPULCRA, LACRYMAS. Fauet etiam

originatio, quia *sepulcrum* est a *sepulsum*, sicut *ambulacrum* ab *ambulatam*, *lauacrum* a *supino lauatam*, nulla adspiratione interueniente: *lacryma* autem a *δάκρυον*. Eadem ratio est *charus*, *charitas*, vnde expellet adspirationem. Nec Gallorum *cher*, *charité* quidquam probant, quum ii etiam *chair* ex *caro* forment, *chien* ex *canis*; vbi nemo vnumquam de Latinis adspirandis cogitavit. Accedit, quod sæpe numero in lapidibus legatur *KARISSIMVS*, e.g. *Grut. p. 418 MATRI KARISSIMÆ*; & *p. 424 MARITO KARISSIMO*, & *p. 428 CONIVGI KARISSIMO*. *K* autem expers est adspirationis; atque ita etiam *C*, quando pro *K* Græcorum est. Hac veteri scriptura confutantur, qui *carus* a *χαίρις* deducunt. Nihil enim commune *κ* & *χ* habent: vt de accentus diuersitate nihil dicam. Non ergo *carus*, dilectus, differt a *carus*, quod est pretiosus, nisi quod hoc proprie, illud *μικρονομικῶς* dictum est. Pretiosa enim sunt grata & dilecta.

Stat ergo *y*, *ch*, *ph*, *th*, litteras Græcas esse, Latinis vocibus non inferendas, nisi *ch* in paucissimis, vbi vsus poscebat & euphonia. Bene Flavius Caper, vetustus grammaticus *p. 2246* [ed. Putsch.] *Y litteram nulla vox nostra adsciscit*. Et Priscianus lib. 1

p. 543 Y & Z Græcorum caussa nominum ad-
seuimus. Et sic de ceteris Græcis censeatur.

VOCALES LATINAE

Hactenus de Y vocali Græca aliisque
Græcis litteris : Latinæ sequuntur litteræ,
& primum *Vocales*, non omnes; A enim
& O nihil difficultatis habent, sed solæ E,
I, & V.

E breue respondet Græco ε, vt commu-
nis figura antiqua E confirmat : longum,
Græco η, vt *Epirus, scena*; aut etiam ε, vt
Laodicea, Apamea, & Horatii Alexandria: de
quibus infra aliquid dicemus. E & I,
vt cognatæ vocales sunt, ita olim permuta-
tæ aliquando, etiam in diuersos vsus coniu-
ntæ, diphthongorum more. Priscianus lib.
VII, de accusatiuo plurali tertiæ, ita tradit;
quorum primus & secundus casus singulari
numero sint similes, eorum quartum plurali
plerumque veteres in *is* longum, non in *es*,
qui fuerit exitus est, formasse. e. c. Sallustii
principio: *Omnia homines nisi decet*. *Aeneid.*
IV vers. 427

- - - - *cincrem manisve reuelli.*

Et lib. IX vers. 60

- - - - *ventos perpressus & imbris.*

Et sic vbique apud Virgilium, quod etiam ab

A 4... iis

pe etiam in *L*, ut eodem li. bro. *nominandei, casibus*: ibidem, *vocandei, appellandei*. Hæc vero ut antiqua erant, ita usus, sensim, ut ex inscriptionibus clarum est, abrogavit. De *L* consona acturi infra sumus. Antiqui etiam *si* contrahebant, præsertim in verbis ex *Iacio* compositis. Grut. p. 206 ex verusto fragmento contractus agrarii *DISICITO*: & p. 207 *PROICITO*: quod illustrissimus Norris Cenotaph. p. 473 Virgilio Mediceo fere perpetuum esse, exemplis productis demonstrat. *L* tum educitur; etiam alibi sæpe in antiquis monumentis, si longa quantitas est: nec vero id perpetuum, quia correpto idem interdum contigit. De compositorum ex *Iacio* contractione contrarium sentit Gellius lib. IV. cap. XVII.

V littera & vocalis est & alio usu consona: vtriusque figura semper eadem usque dum aorum memoria a paucis primum, dein a pluribus, nec vere ad hanc lucem ab omnibus, mutaretur. Sed de mutatione illa postea. Nunc de concursu *V* gemini aliquid dicendum est. Prisci Romani timide coniungebant, ac ut concursum declinarent, alterutrum, quod vocale est, plerumque mutabant in *O*; alterum autem, quod manebat, ut digamma Aeolicum pronuntiabatur: quamquam antiquitus alium & hu-

ius sonum fuisse ex Quintiliani lib. 1. cap. VII non obscure probari potest. *Nostri, inquit, preceptores ceruom seruomque, V & O litteris scripserunt, quia subiecta sibi vocalis in unum sonum coalescere & confundi nequirit: nunc V gemina scribuntur.* Si vocalis sibi subiecta, ergo non semper prior ut consona pronuntiata, nec opus diuersa figura fuit. Difficultatem ut vitarent, O in locum vocalis substituerunt, dicentes *volgus, volnus, seruos, acervos.* Inscriptioe vetusta Grut. pag. 204 legitur FLOVIVM & CONFLVONT. Terentius Scaurus Orthograph. p. 2251, EQVOM & SERVOM & similia antiqui per VO scripserunt, quoniam scierunt vocalem non posse geminari, credebantque, & hanc litteram geminatam utroque loco in sua potestate seruari, ignorantes, eam, prepositam vocali, consonantis vice sumgi, & poni pro ea littera, qua sit F. Eminentissimus vir Henricus Noris Cenotaph. Pis. p. 470 addit, non plane ignorasse, sed ex modo v litteram pronuntiandi, credidisse non posse geminari, quin syllaba augetur, c. g. ser-u-us. At Augusto imperante prius V pro consonante acceptum: Claudium imperatorem, quod rem satis dubiam apud plerosque animaduerteres, Aeolicum digamma inuexisse, quod inuersa littera a forma exprimeretur. Vnde eodem principe facta inscriptione legimus Grut. p. 236 num. 9,

DIHI CAESARIS F. item XVÆIR & VIIÆIR: sed hoc digamma, & aliæ duæ, a Claudio adiectæ, extincto illo, vt Tacitus ait lib. XI cap. XIII, *oblitterata*, pristinusque vsus VV duplicis, quod ex posterioribus etiam inscriptionibus liquet, reuocatus. Priscianus lib. I. p. 545 V loco consonantis posita, eadem prorsus in Latinis vim habet, quam apud Aeoles digamma F, id est Fau, ab ipsius voce profectum. Pro quo Casar hanc figuram ꝑ scribere voluit: quod quamuis illi recte visum est, tamen consuetudo antiqua superauit.

Tandem de V etiam quærendum est, an recte in superlatiuis pro I adhibeatur, *oprumus, maxumus*: item in gerundiis ac cognatis participiis, *gerundi, dicundus, opprimundus*. Archaismus est, quo Sallustius cum primis delectatur. Quintilianus lib. I cap. VII, primum C. Casaris inscriptione factum, vt *optimus, maximus, mediam I, qua veteribus V erat, acciperent*. Quod maximus Noris antiquioribus testimoniis Cenotaph. p. 472 confutat. In participiis diutius seruatum, aliquando etiam ab ipso Cicerone. Superlatiui quoque *simillimus, instissimus* in Cenotaphio Caiano leguntur: sed plura in eo sunt antiquiori more posita. *Decumanus* autem, a *Decimus* quod est, vsus confirmauit.

MVTATIO IN V ET I TENTATA.

Auorum memoria plerique in figurarum additionem, non contenti antiquo numero, dedita opera coniurauerunt, duas nouas adiciētes, sicut tres Claudius adiecerat. Quæ enim in maiusculis vna per tot sæcula V vel V fuerat, pro valore diuerso mutata seu diuisa fuit, vt V digamma & consonantem significaret; vocalis nouam formam U vel U indueret. In minore seu corrente scriptura fuit quidem gemina forma v, v ad veterem faciem; & u, u connexionis causa, vt videretur, in vsum recepta: sed non pariter adhibita ambæ, nec semper ad eundem vsum. Maiusculæ, id est veteris Romanæ scripturæ vna figura V fuit, siue ea vocalem, siue consonantem significaret, id quod ex nummis & inscriptionibus manifestum est. Necdum centesimus annus est, quum altera U, U, vocalis litteræ quæ nota esset, adiceretur. Qui ergo antiquitatem imitantur, abstinent noua forma U, seu vt nostra memoria a Belgis & Gallis rotundari in basi cœpit, U; sola vtuntur antiqua V, quæ angulum acutum in parte ima habet. e. g. IVLIVS, FLAVIVS, IVENTVTIS. Minori scripturæ in manu exaratis libris plerumque est
u seu

u seu u; rarius, quæ ex maiori expressa est, v, v, fere in principio vocabulorum. Ex quo factum est, vt primis ab inuenta typographiâ libris vbique forma u, u, in principio & medio, pro vocali & consonante scriberetur, quod a multis per dimidium xvi sæculi ita retentum fuit, v.g. *niuus, uerus, una, unius*. Qui vero curatius omnia exprimere voluerunt, inter vtramque formam v & u non respectu valoris, qui vtriq; communis manebat, sed ratione situs ac loci distinxerunt ita, vt v, v semper ab initio vocis esset, u, u semper in medio. v. g. *lex est vt una vxor unius viri sit*: item *huius cui iuvenes viuunt* licentius. Atque ita ab initio fere sæculi xvi cœperunt libri exprimi, vt hoc situs discrimen inter v & u obseruaretur; quemadmodum Ioannes Petit, typographus Parisiensis, ea lege Iustinum, Florum, Rufum & alios auctores exscripsit: & sub idem tempus, cis 10 x, ex eadem vrbe Orosius prodiit impressus ab Io. Barbier. Atque ita scriptum fuit publicis litteris, prelo excusis, vltra initium sæculi insequentis, quo rara mutatio vsque ad vicesimum annum fuit, a quo tempore maiorem in modum mutatio inualuit. Non autem vidi antiquiorem librum, quam Woberi Minucium Felicem cis 10 cxi impressum, qui nouo

illo

illo, quod adhuc obtinet, inter u & v discrimine exscriptus sit; quamquam & ipse in *I, i* teneat veterum, etiam consonantis vigore, rationem.

Nam altera littera, in cuius forma nouatores aliquid mutarunt, est *I, i*, quæ olim & consona & vocalis sub eadem figura erat. Mutarunt autem ita, vt *I, i*, vocalis vim seruaret: pro consona signanda talem caudam adiecerunt *J, j, Ꝛ, ꝛ*, in omni antiquitate ad id vsque tempus inuisam. Nummi, lapides vnã figuram habent: libri etiam omnes longe vltra sextentesimum a millesimo annum. Sic enim e. c. semper scriptum fuit *IULIVS, IVNIVS, POMPEIVS, LVCCEIVS*; & minori forma *iaceo, adicio, eius, peior*, cetera. Quamuis vero plurimi nouitatem hanc in *V & I* sequantur; non defuerunt tamen clarissimi viri, qui veterem scribendi rationem tenendam esse existimarent; Galli, Germani, & maxime Itali, qui etiam in vernacula vt plurimum adhuc, & quum Latine scribunt, obseruant: e quibus, vt de aliis taceam, instar omnium Henr. Noris, vir summus, est, cuius in Pisana Cenotaphia commentarii ad oculos id demonstrant: Germania Freinshemium, Bœclerum, Io. Andr. Bosium, principes ingenii atque doctrinæ, ostentat, quos duces in hac scri-

scripturæ causa præcipue me secutum esse profiteor. Nec auctoritate solum tantorum hominum mouebam, sed aperta etiam ratione. in minori enim scriptura ex V maiusculæ & antiquæ factum u, u, est connexionis causa, quæ describentibus curæ erat & commoditati: quod vero in principio vocis non opus illo nexuerat, factum, ut antiqua forma v, v, sed minuta, ibi relinqueretur. Igitur nihil est, quod quidam formam u vbiq; in principio & medio reducere instituunt, quosdam codices fortassis imitati, sed non probatissimos, & qui rationem iam dictam posthabuerunt.

At vtile, aiunt, & ad legendum & pronuntiandum est, si distinxeris illo nouo more inter V & U, inter I & J, præsertim pueris & tirunculis percommodum. Sed quoties aliter legimus ac scriptum est, quod cum primis linguæ Gallicæ contingit: non numquam etiam Latinæ, ut vel solæ diuisæ diphthongi probant? Vfus tot sæculis confirmatus, omnia reddit faciliora. Et cur non nouatores isti alphabetum vulgare augment, & mutant ordinem litterarum? cur in Indicibus & Lexicis suis non distinguunt & separant quæ ab V & I vocalibus incipiunt, & quæ a consonantibus? si consuetudinis & antiquitatis causa id dicent tolerari
(ne-

(nec enim subest causa alia:) cur non tolerant etiam antiquam figuram propter eandem consuetudinem ex antiquissimis temporibus deductam atque traditam. Nemini grauis sum, nemini veterem scribendi rationem obtrudo, sed discipulis etiam integrum relinquo, morem in hac re, quem volunt, imitari: tantum meam consuetudinem, nec solius meam, sed clarissimorum etiam virorum, immo post restituta litterarum sacra, per centenos amplius annos fere omnium eruditorum, exporrio, atque iis, quas dixi, rationibus defendo.

DIPHTHONGI AE & OE.

A vocalibus quæ simplices erant; ad duplicatas venimus seu diphthongos, quæ plures quidem Latinis sunt: duæ autem inter scribendam controuersæ, quia disceptatur, sintne vno ductu coniungendæ, an diuisæ & simplices, ex quibus constant; separatim apponendæ. Prima diphthongus olim non AE, sed Græcorum more AI scribebatur, quod nomina in denariis reliqua & antiquis monumentis AILIVS, AIMILIVS, cetera, ostendunt, quod cum aliis, *terrai, frugiferai, & Grut. p. 81 BONAI DEAI*, in archaïsmis relinquendum est. Raro posteriores ἀρχαϊότητα ἰλιαν

iam æmulati sunt, ut in Claudii inscriptione
Grut. p. 194 CAISAR est.

De Latinis diphthongis autem aliter in
maiuscula & Romana scriptura sentiendum
est, qua semper diuiduntur AE, OE, & eli-
minanda figura Æ, tamquam ignota anti-
quitati: aliter in scriptura minuscula siue
currente, qua connexio æ, œ, œ olim sub
tempus restitutarum litterarum, haud du-
bie ex MSS. codicibus introducta & conser-
vata fuit. Tota enim illa scriptura veloci-
tatis causa adsumta fuit, & connexas fere
in MSS. litteras habet. Et licet posteriores
scripti codices plerumque diphthongos neg-
ligant, & ubique e simplex præ se ferant:
alia tamen ratio antiquorum meliorumque
est, ad quos restitutores litterarum respex-
erunt. Aldus Manutius p. f. cœpit ac, œe,
etiam in minuscula scriptura seiungere, quem
vero, qui imitarentur, per longum tempus
nulli aut paucissimi fuerunt. Nostro æuo
quum vnus & alter e clarioribus reducerent,
plures nunc æmulantur, sed, quod illorum pa-
ce dixerim, sine causis iustissimis. Nam quod
antiquitate se tuentur, illa rationem quidem
in maiuscula scriptura habet, cui inepte Æ in-
truditur pro AE; non item in minore: aut si in
hac quoque tam obseruantes fuit antiquæ

B

con.

consuetudinis, cur plerique, qui diuidunt, U & J, ignotas veteribus figuras, suas faciunt? cur ET innectunt & &, vulgari more? cur QVE sæpe implicate scribunt q, aut ineptius femicolo q; siue q; apposito? omnia hæc contra Romanum morem non tolerant modo, sed multi etiam ipsi scribunt, ac typo curant exprimi, incuriosi sic antiquitatis; in solis diphthongis scrupulosi atque seduli. Noui, non omnes qui æ diuidunt, hæc admittere, sed quosdam *et* dissoluere & a glomerato q; sibi temperare; plurimi autem discernendo V & U longissime discedunt ab antiquis. Quid? quod tota illa minuscula scriptura contra antiquitatem est, barbaris temporibus detorta & deprauata ex Romana, quæ omnis abiicienda esset, si vbique antiquum morem in scribendo vellemus obseruare.

Quid vero dicemus de Æ in denariis quibusdam per nexum expresso? an iccirco satis antiqua illa est connexio? Est antiqua, sed rarissima, & nummorum fere propria, quibus spatii angustia varias litteras, non tantum AE, sed plures alias, & sæpius alias, quam AE, connectit. Fuluius Ursinus in nummis familiarum habet ÆBVTIVS, CÆcina, CÆsius, CÆSAR, LÆCA; sed oppido rara: & eiusdem etiam nummis hæc ipsa nomina sæ-

sæpissime per *AE*, diuisas litteras, excris-
 pta, immo semper sunt, paucis istis exem-
 plis, iisque singularibus, exemtis. In nummo-
 rum autem litteris ligandis plus sibi sume-
 bant Romani, quam in aliis monumentis,
 spatii credo, angustia inducti: idque non
 solum in *AE*, sed in aliis quibuscumque lit-
 teris, vocalibus & consonantibus. In iis-
 dem enim *Vrsini Familiis*, per nummos de-
 monstratis, obseruamus etiam *A*, id est
AD; *A*, *AL*; *AT*, *ANT*; *R*, *AR*;
T, *AT*, *TA*; nam idem in *Cato & Col-
 la* inuenimus: *N*, *AV*; *AR*, *AUR*;
B, *IB*; *E*, *ET*; *HE*, *HE*; *M*, *MA*;
MR, *MAR*; *ME*, *ME*; *MP*, *MP*;
MV, *MV*; *MR*, *MUR*; *NE*, *NE*;
NT, *NT*; *E*, *TE*; *TE*, *THE*; *R*,
TR; *V*, *TV*; *VA*, *VAL*; *VR*, *VAR*;
VD, *VD*; *VE*, *VE*; *VF*, *VF*; *VL*,
VL; *VR*, *VR*; *VT*, *VT*; quæ omnia luculen-
 te ostendunt, angustum spatium in paruis
 nummis fuisse in causa, ut litteras quos-
 dam artifices contraherent & ligarent:
 quod secus se in lapidibus ac æneis tabulis
 habet, ubi omnia plerumque sunt plene di-
 stincteque expressa. Quemadmodum vero

ineptum foret, hos varios nexus litterarum hodieque, & frequenter, aut vbiq̄ue imitari; ita non plus præsidii in nummis est connexæ formæ æ, quam ceterarum omnium formarum, quas ostendi, ad imitandum, quia figura æ æque raro, immo rarius in denariis, quam ceteræ nexiles omnes, occurrit: vt adeo in maiuscula scriptura, si Romanos sequi constituimus, æ e separatim, etiamsi diphthongum sonant, sint scribendæ, non in vnâ confundendæ formam, seu figuram: minoris vero scriptiōnis, quæ nexibilis per se in manu scriptis codicibus apparet, & velocitatis causâ inuenta est, omnino alia, & ab restitutoribus litterarum, viris sane doctissimis, approbata & confirmata ratio est, quam qui sequitur, minus mihi aberrare videtur, si modo in maioribus litteris diuisam Romanorum ipse scripturam in hac diphthongo æ e persequatur.

Eadem conditio diphthongi oe, œ est, eaque propterea facilior, quia est rarior, quam prima æ e; & plerumque vocum Græcarum, quarum oi sic refertur, vt *mechus, pana, præmium, æconomus, Oedipus, ænopola, Oeta* mons; in paucis inest pure Latinis, vt sunt *mania, prælium*, & in propriis *Caljus, Clajus*, quamuis nec in his
vbi.

vbique est constans ratio, vt in parte posteriore ostendemus. Maiusculas inter litteras semper est OE sine connexionē scribendum, sicut nec typographi hodie connexionem eius formam maiorem habent: minoris autem scripturæ ac velocioris ratio est eadem, quæ dicta modo in æ siue AE fuit.

Sic plenas nunc scribendi rationes habemus, quas doctissimos viros secutus adhuc mihi exprimendas proposueram, quæ in hoc præcipue constitutæ sunt, vt maioribus litteris vbique Romanos veteres imitemur, vitando Æ connexionem diphthongum, & U & J, figuras nouas: minuscula autem in scriptura æ ac œ; & non nescientem v, u in principio ponamus; u u in media voce, eiusque fine. Non suademus, nec magnopere hanc scribendi legem commendamus: sed explicamus & defendimus vbique olim consuetudinem receptam, quam cum paucis ipsi, antiquitatis veneratione, nec argumentis probabilibus destitutam, æmulamur.

CONSONANTIVM MVTATIONES EXTRA COMPOSITIONEM. CVM PRAEPOSITIONE.

Consonantes litteræ in scribendo etiam variant aut permutantur facile, præsertim

B 3 si

si cum prioribus posteriora tempora conferantur. Sic B in V, ac versa vice mutatum videmus, in inscriptionibus sæpe, & frequentius in legibus iuris Romani, v. g. DANVVIVS amnis, apud Grut. p. 448: ACERVVM *fatum*, id est acerbum, p. 519: BERVM *etiam*, Spon. Misc. p. 36, id est *verum* etiam: *Probaberit*, id est *probauerit*, lege XXXIII Dig. de condic. & demonstr. Sed hæc ad normam Augusti ævi reuocanda, non imitanda temere: in libris autem & lapidibus non improbanda, quia temporis excusationem habent. Videas etiam antiquis inscriptionibus p loco B positum esse. Grut. p. 436 ex Marii ævo, APSENS: & in fragmine agrariæ legis p. 503 OPTINEBIT: & in Cenotaphio Cariano APSTINERE, & OPSERVARI; & in altero Lucii, OPSEQUENTI. Causam tradit Quintilianus I cap. VII *Quum dico OPTINUIT, secundam B litteram ratio poscit: aures magis audiunt P.* Notanda hæc sunt, non imitanda. Quod enim B præpositionis *ob* in compositione durius pronuntiantur; non numquam ita, vt pronuntiabant, etiam scripserunt.

C & T quoque varie permutantur. *Conditio* origo poscit: *condicio* veteres libri tenent atque lapides. In ITIVS exeuntia ele-

elegantiores per C scribunt, *Sulpicius, tribunicia potestas, edilicius, cementicius*, reliqua; & sic est in nummis ac lapidibus, quæ omnino vera ratio est.

D & T cognatæ litteræ, ideoque antiquis sæpe permutabiles. SET Grut. p. 654 aliquoties legitur: & APVT p. 378. etiam QVODANNIS & ADQVE in multis inscriptionibus, & in ipso Augusti æui cenotaphiis Caii & Lucii Cæsarum. Vide Ang. Politani lib. IV epist. IX, Henr. Noris in Cenotaph. p. 452 seq. Nobis autem antiquitatis non rariora, sed quæ frequentiore in vsu erant, ad imitationem sunt trahenda.

F non digamma ipsum est, a Claudio adiectum, quamuis figura ferme conueniat, ad r Græcum lineam addens transuersam nouam; sed vetus littera, in Capitolinis fragmentis nominibus *Fabii, Flamini, Farii*, & aliis expressa. Digamma vero V potius, quando vim consonantis habet, respexit.

Litteræ G figura non est antiquissima, sed communi utebatur cum C. Vnde est quod in vetusta Duilii columna legimus LECIONES, MACISTRATOS, PUCNANDO: & ideo etiam prænomen *Caius* scriptum per C; *Gnius* vero pronunciatum, ut Græci *Γάιος* scripserunt, Romano ori se accommo-

dantes: *C* vero antiquitatis causa scribenda tam in hoc, quam in *Cneii* prænominis retentum fuit. Quintilianus lib. 1. cap. VI. *Caius C* littera notatur. Terentius Maurus p. 2402

Scribimus prænomen unum, & C quidem præponimus:

G tamen sonabit illic, quando Cneium enuntio, Asperum quia vox sonorem leuiore interpolat:

Vel priores G Latini nondum ab apice fraxerant.

Caius prænomen proinde C notatur, G sonat.

K in Græcis supra expositum. *M* a sonis, quæ apponuntur, aliquid damni patitur. Volunt enim grammatici, sequente *D, T & Q* in *N* conuertendam esse. Sic dicitur *tantundem* Grut. p. 206 ex vetusto fragmento: *eandem*, Ancyrano monumento. At vero molle est auribus *aliquamdiu*: cur ergo non etiam *tantundem, eandem*? Cæsellius, vetus grammaticus, apud Cassiodorum Orthogr. cap. x, in simili exemplo, quod postea producemus, *N sonare debet, tametsi in scriptura M positum sit*. Sæpe enim aliter scribitur, aliter pronuntiatur. *V*sus autem *tandem* habet, non *tandem*. Ante *T* eadem difficultas. Cæsellius ibidem: *Tantus & Quam-*

Quantus in medio M habere debent, ut Tam & Quam : sed præualeat consuetudo, quæ *N* substituit. An vero prohibitum *MT* coniungere? non puto. nam *DVMTAXAT* in inscriptionibus legitur, non diuise modo, ut Gruteri p. 506, 507; sed etiam coniunctim p. 574, 575, & Spon. Misc. p. 52, & eiusdem Recherch. p. 327, & Oxoniens. marm. LXIV p. 124. Nihilominus *P* videtur inter *M* & *T* ponendum, uti est in *sumptus, emptus, redemptor, comptus*, & similibus, quæ ita in vetustis quoque lapidibus leguntur. Leguntur, fateor, sic frequenter, ut sonantius pronuntientur; nec vero id semper, sed legitur etiam *EMTVM* antiquo fragmento agrariæ legis, Grut. p. 203. & eodem fragmento *REDEMTVM*; ac p. 471. *REDEMTA* itidem cum antiquitatis indicio. Et urbis inscriptionibus, quorum locum designat Dausquius, *SVMTV SVO*: item *INCENDIO CONSVMTVM RESTITVIT*.

Eadem ratio est litterarum *MS*, quarum iunctura etiam quibusdam suspecta videtur, aut dura pronuntiata; nisi *p* interponatur, ut *sumpsi, dempsi, prompsi*. Cur vero componimus *etiamsi*, neque dicimus *etiampsi*? par ratio utrobique est. Et apud Spon. in Misc.

p. 36 inscriptio est VETVSTAS CONSVM-
SERAT.

Vides quam non vniuersalis regula Prisciani sit lib. x: *In MO desinentia, si vocalis longa antecedit O, in PSI conuersa proferunt præteritum, vt, sumo, sumpsi; promo, prompsi; demo, dempsi; como, compsi. Hæc autem SI in TVM conuertentia faciunt supinum: vt sumo, sumpsi, sumptum; promo, prompsi, promptum; cetera. Sed quasi pœniteret rationis de longa vocali antecedente, ipse sibi mox obiicit verbum breui vocali *emo*, & ad laxiorem rationem confugit. EMI vero, inquit, EMP TVM facit, quod idco adsumpsit P, quia non potest M ante T sine P inueniri euphoniae causa. En aliam inconstantiam! Priscianus ducit *mpt* ex præteriti *mpsi*: contra Papirianus p. 2292 *mpf* probat ex *mpt*. SVMPSI, inquit, queritur, an possit sine P sonare? Sed quia & in aliis declinatione P respondit, quum dicimus *sumptus, sumpturus*; necessario per P scribi debet. Frequentior vltus in his est cum P, nec vero altera scriptura sine P, est mala aut damnanda. Egiam in aliis olim P nonnulli adiecerunt, vt *temptare*, pro *tentare*, quod vero parcius approbatum fuit perinde, vt quidam M ante digamma mutarunt, QVANVIS scribentes, Grut. p. 408, 658 n. 10. sine applausu eruditorum.*

Q lit-

Q littera Latina est: an necessaria, nonnulli dubitarunt, quod per *K* vel *C* suppleri possit, ut quum *cocus* scribitur, & *coridie*; ac ipsum *quum* in *cum* mutatur. Vide Velium Longum, vetustum grammaticum, p. 2218. Nihilominus receptum **Q** antiquitus fuit, nec facile mouebitur loco, quem possedit. Habet autem cum antecedente & cum subsequente littera controuersias. A iunt mutare præcedens *n* & *d* in *c*, videlicet in *ecquid* & *quicquid*, & similibus. Prius si ex *en* est, ut grammatici volunt, mutatio facta est; nulla autem, si ex *ecce*: posterius magis dubitatur. Marius Victorinus p. 2460 *Quicquam, quicquid, & Quocquod, prima syllaba quoties habuerit D, id vos pracidite, & superponite C.* Quum vero *Quocquod* illud horridum sit cultis auribus, *Quodquod* suaue & iucundum; cadit, quod vulgo fuit positum, non posse *D* ante **Q** Latine pronuntiar. Immo Manutius ex Interamnate marmore illud **QVIDQVID**, de quo maxime dubitatum fuit; & ex Mediceo Virgilio approbavit: & in Gruteri inscriptionibus **QVIDQVID** p. 411 n. 3. & p. 691 n. 8 reperitur. Inuenio tamen etiam **QVICQVID** pag. 203 in lege agraria, si cum fide & curate illa transcripta est.

M etiam littera prohibetur a multis, ne
pro-

proxime ante Q constituitur : qui iccirco scribunt *quicumque, ubicunque, utrunque, utrinque, & similia*. Beda Orthogr. p. 2344 QVANQVAM prior syllaba N habere debet, non M. Ridicule Cleonius p. 1932 distinguit, & *quanguam* coniunctionem dicit : *quamquam* pronomen. Si enim pronomen non offendit Latinas aures, cur horrentæ coniunctionem, quæ vox eadem, suamque notionem ex pronomine ducit? Placet auribus *namque, idemque; in utramque partem*, quod sic etiam veteri lapide, Grut. p. 207 legitur : non, *nanque, idemque, utranque; & in Caiano cenotaphio VNIVERSORVMQVE, EODEMQVE; in Ouidii versu calumque videre iussit* : num dicemus vero *eademque, calumque?* sicut ingratis legitur ex sæculo Antoninorum inscriptione p. 408 QVENQVE. Nihil ergo obstat, quo minus *quicumque, primumque, utrumque, utrimque, & tamquam, quamquam* recte ac ordine scribamus. In vetustis tabulis Grut. p. 203 & 512 QVEREOMQVE, ἀρχαίωνς : clare in Caiano cenotaphio, & Romano lapide apud Spon. Misc. p. 219, QVICVMQVE. Virgilius, ex antiquis codd. correctus, Aeneid. II, v. 61

----- in utrumque paratus :

& lib. VII vers. 566.

Urguet utrimque latus nemoris.

Quod

Quod vero Q veteres pronuntiabant ut K, scribebant etiam PEQVDES Grut. p. 202; PERSEQVTIO p. 206: PEQVNIA p. 507, 509, 628: MEQVM, p. 817. Deinde V, necessarium quasi, addiderunt inter Q & quamcumque vocalem insequentem, ut *quis, quando, quo*: quæ interueniens V littera vocalis sit an consona, grammaticorum quæstio est. Velio Longo consona est p. 2223. quia, si vocalis esset, *quis* non esset breue, quum duæ vocales in vna syllaba productionem inferant. Contra, si consonans, prima in *equus* longa foret positionis lege. Vides difficultatem, quam elabi forsân licet, si nec consonam nec vocalem per se dicamus esse, sed litteræ Q facilioris pronuntiationis causâ adiectam. Agnoscit Velius, sufficere V vnum auribus in *equus*; rationem autem exigere duo, quia in obliquis casibus vocalis mutetur: quo nihil probat, uti ex *cocus, coquus* manifestum est.

Tandem X Latinum Romani olim cum S adiuncto scripserunt. Gruterus in vetustis tabulis & fragmentis p. 184 MAXSYMVS; p. 205 PROXSVMS: p. 204 DIXSERVNT: p. 804 VIXSIT: p. 640 VXSOR. Et cenotaph. L. Cæs. DEFIXSO. Postea S neglectum est, quum X per se CS valeat quod vero grammatici longius, quam decebat,

bat, ad verba etiam cum *EX* composita, quorum prima *S* est, pertraxerunt, illud *S*, tamquam superfluum, abiicientes, v. g. *expecto*, *existo*, *expiro*, *exequor*, *extruo*, *exulto*, *exilium*. Sed Quintilianus etiam, sæpe dicto loco, adnotavit, *expecto* scribendum esse, vt ab altero, quod a *pecto* est, distinguatur. Nec tantum discriminis causa seruandum est, sed ex vsu etiam meliorum temporum. Manutius enim ex veterilapide probauit *exstare* seu *exstitit*: & ex aliis *exstruxit*, *exstructum*, *exsoluimus*: ex Carpenfi seu Mediceo Virgilio *exsaturata*, *exsudare*, *exsuperare*: & ad horum rationem componit *exscribere*, *exsilire* *exsulare*, *exsurgere*. Cæsellius p. 2315 *EXPECTO S litteram necessario retinet. Item EXSCREO cum S, a screeare fuit; si sine S, a creare. EXSILIVM quoque cum S scribi debet: - - - similiter EXSCVLPO & EXSISTO per S: - - - EXSEQVIAE S habent. Terentius Scaurus p. 2258 quum questus esset, detractione scribendi rationem corrumpi; subdit exemplum, *exulet*, *expectatus*, quæ adiecta *S* littera debeant scribi; quoniam adiecta prepositione saluum esse illis [ab Sincipientibus] imisium debeat. Adde Priscian. lib. 11 p. 571*

MVTA-

MVTATIO PRAEPOSITIONVM IN COMPOSITIONE.

Compositio verborum fit per praepositiones, quæ partim integræ manent, partim mutantur postrema littera, quæ se primæ verbi, quocum componantur, accommodat. *A, Ab, Abs*, eiusdem notionis, distinguuntur compositione. *A* hæret incipientibus,

a *M*, vt *amolior, amoueo* : *AB* plerisque seruit tam consonantibus, quam vocalibus, vt *abco, abire, abortus, abutor* : *abdo, abduco, abiicio, abiuro, ablego, abnocto, abnormis, abnuo, abripio, abrogo, abrumpo, abfimilis, absoluo, absumo* : sed *Absum* in præterito variat *afuit*, quod tamquam in MSS. crebrum, doctioribus placet ; & *abfuit*, in aliis quoque codicibus repertum. Consule Nic. Heinsium ad Prudentii Eulaliam v. 125, & Io. Andr. Bosium ad Corn. Nepotis Agesilaum cap. v. Ante *F* mutatur *B* in *V*, in *aufero* & *aufugio*. *ABS* incipientibus a *C* & *T* præponitur, vt *abscedo, abscondo, abstineo, abstrabo, absterreo*.

AD mutationibus variis & sæpe dubiis subiicitur. Cedit ante *C* consensu omnium. Dicimus enim *accedo, accendo, accipio*. Est quidem *ADCENSVS* in Auximate inscriptione
apud

apud Gruter. p. 68 num. 3. sed non vetustissima, quod vox *communicipes*, quam habet, euincit: alibi vero ACCENS pag. 460 n. 13. & ACCENSUS pag. 586, num. 6.

Ante *D* manet, ut *addo*, *adduco*.

Ante *F* res dubia est præpositionis *AD*, Manutius in *Aggero*, censet etiam *Afficio*, *affinis* scribendum esse ob pronuntiandi suauitatem. Priscianus lib. 11 p. 569 *F* sequente, rationabilis in *cam D* conuerti, ut *Affectus*. Contra Agræcius p. 2273 *AD* corrumpitur, quando eam muta sequitur: integra permanet, quando semiuocata, ut est *adsicit*, *adripit*. Et Cællius pag. 2318 *Sonat D* littera & *ad*scribitur, quum *F* consonanti adiuncta est, ut *adfluo*, *adfuturum*, *adfero*. Quod inscriptionum exempla confirmant, *adfinis*. Grut. 494, Spon. p. 52: *adfectus* Grut. 494 n. 4: *adfectus* ibidem: *adsuerunt* p. 117. 118. 121: ex posteriore æuo sæpe *AFFECTIO* p. 459, 4; p. 752, 2: p. 844, 7: in raris est *AFFLICTVS* p. 686, *AFFECTIO* p. 807, 12.

AD ante *G* grammatici censent mutari, *aggero*, *aggredior* scribentes. Agræcius p. 2273 *Attollit*, *aggerat* scribendum est. In compositione enim *AD* corrumpitur, quando eam muta sequitur. Cassiodorus p. 2319 ex Prisciano: *Aggero*, per *G* scribendum, & *aggregatus*; non per *D*. Sed nihil dissonum est, si etiam ad mutam

tam

tam maneat, & vix alia, quam euphoniæ ratio hic adferri potest. At Festus etiam *adgressus* scripsit, & in iuris Romani codice *adgressores*: in Virgilio ex mss. correcto, *adgredior, adgreditur*: in eodem quidem est Aeneid. IV, 197 *aggeras iras*; & lib. III, 63 *aggeritur*: id vero euphoniæ dandum est, quia horrent aures *adger*, quod ab *aggerendo* est, maluntque audire *agger*, id est terra aggesta. Inscriptio sub Elagabalo p. 163 8.

AGGERIBVS MARINI OPERIS:

AD ante *L* ambiguae fortis est. Nunc enim integrum seruatur, nunc patitur immutationem; & vtrumque meliore æuo. Inscriptio sub Augusti imperio facta (Grut. p. 107) legitur *ALLEVARVNT*: & ne errorem describentis putes, in ipso Cæii cenotaphio Pisis scriptum cernitur *ALLATVS NVNTIVS*: & Traiani tempore, *ALLECTVS inter pratorios*: & Spon. Misc. p. 57 *ALLECTI IN ORDIN. DECVRION. CONTRA* sub Vespasiano Grut. p. 453 *ADLEVAVIT annonam*: sub Seuero p. 163, 8. *ADLVENTIBVS maris fluctibus* [sic Spon. p. 270 emendavit: Gruterus enim *maris adluentis fluctibus*] & Varro *adlectus* lib. V, quod & sæpe in Grut. inscriptionibus, & Sponii p. 184 ex Antoninorum æuo; & vetustiori *ADLEGANTVR*, p. 52. Pondus addit toties

C

in

in nummis laudata *adlocutio*, nec iis tantum posterioribus, sed Caligulae etiam, Nero Galbae, Domitiani, Neruae, quibus expressum est ADLOCVT. COH. item ADLOCVT. A. Vide Vaillantii Cæsares. *Adlocutio* Pompeii F. est. Virgilius emendatior agmen clauda Aen. VII. vers. 117

Nec plura adlocutio.

Idem tamen Aen. I. vers. 169

- - - non alligat ancora morsu

Quod & Varronis est lib. IV. de LL. p. Dandum scilicet aliquid est auribus, nec nisi aut regula ubique tenetur in eiusdem generis vocibus, sed prout usus admittit in singulis. Priscianus lib. 11 pag. 569 *Qua sit differentia euphoniae, ut, quum eadem consonans sit sequens, in illa transferatur D, in aliis non; scire non possunt.*

AD ante M manet; ut *admoneo*, *admiror*, nec placet Bedae *ammonco*, principio Orthographiae.

Ante N variat. Grut. p. 684. ADNITENTIA

Virgilius Aen. I, 148 *Triton adnexus*.

lib. IV. 613 *terris adnare*. Eodem libro vers.

128. *adnuit*: & lib. IX, 625 *adnue captis*. Ipse

Priscianus, amantior euphoniae & mutationis, dicit iam loco: *frequenter tamen*

venimus, F, vel N, vel L, vel R, vel S sequentibus

D scriptam: ut, adfatur, adludo, adrideo, adnitor, adsumo. Et Agricola p. 227: p. *adnuit*

ciat

tiatur. In Romano iure frequens *adnotare*, *adnotatio*. Interim vulgus, *annuo*, *annoso*, *annitor*, *annuntio*. Quid vero de *agnosco* & *agnatus*? an sunt pro *adnosco*, *adnatus*? In Pandectis *adgnosco*, *adgnasci*, *adgnatus*. quod Taciti libri etiam referunt, *annal.* III cap. XLI *adgnosendum se praeuisse*: & lib. IV cap. XXXIV *adgnita*. Fauet Priscianus praedicto loco: *notus*, *gnotus antique*, *unde ignotus*: *nosco*, *gnosco*, *noui*, *gnoui*. Citant Cæcilium pro *gnosco*. Quis vero praeterea dici obseruauit *gnosco*, *gnoui*, *gnotus*, *gnascor*? nouimus *gnatus* per prosthesis factum: cetera ignoramus. Et quod castigatissimi auctores, qui praepositiones diligentissime fœuerunt conseruare, Virgilius & Prudentius, a summis criticis ex vetustissimis membranis perpurgati, *agnosco* tenent; nolumus in hoc verbo aliquid mutare. Hæc ita disputari possunt: interim non nego Cæcilii *gnosco* a Diomede prolatum: nec repugno Taciti ac iuris Romani libris.

AD ante *P* olim se accommodauit: postea, æuo medio, seruari cœpit. Gruterus ex vetusta lege pag. 628 *VIATOR APPAREAT*. Et veteri tabula p. 291, 294 *APPELLATVS*. quod sub Augusto p. 136, & sub Nerone p. 117 sic repetitum est. In An-cyrano monumento, itidem Augusti æui, *APPELLARI & APPELLAVERUNT*: &

C 2

in

in lapide Romano Grut. p. 755, 4 APPLICARI. Posteriores seruarunt ad. Grut. p. 406, 1 sub Constantio & Iuliano ADPROBANTE *senatu*. Et p. 647, 6 ADPENSVS, cum signis nouitatis. Pandectæ habent *adprobare, adponere, adpendere*: & contra, *appavere, appellare*. Taciti est *adpugnare*.

AD ante Q seruat in lapidibus. Grut. p. 583, & Reines. p. 362 HIC ADQVIESCIT. Adde Reines. 692. Iterum Grut. p. 177 in arcu aquæ Marcæ: ADQVISO *fonte*. Et sub Traiano, Manut. p. 28, ADQVIS. Et Aeneid iv. v. 175

- - *viresque acquirit eundo;*

vbi Pierius: *Antiqua pene omnia exemplaria seruant prepositiones in compositis*. Vulgo scribunt *acquiescere, acquirere*.

AD ante R etiam inconstans est. Priscianus lib. 11 post initium: *frequenter inuenimus adludo, adrideo*: ipsi vero *arrideo* placet. Agræcius p. 2273 *Ad, prepositio, integra permanet, quando seminocalis sequitur, ut est Adscit, adripit*. In iure civili scriptum est *adrogare, adrogatio*: id quod etiam in Taciti libris, præsertim a Freinshemio & Th. Ryckio ad membranas emendatis, seruat, *adroganti moderatione*, annal. i. cap. VIII; *adrogantiam oris*, lib. v. cap. III. Idem annal. i. cap. LXXIV, & lib. III cap. L *adripit*. In

Hein.

Heinsii castigato Prudentio Psychom. v. 443 *adridere* est: e contrario in Vincentii hymno 468 *arripit*; adv. Symmach. II vers. 1121 *arripe*: si quis alius vero codex præpositionum integritatem vindicat, is Prudentianus est. Et Virgilius ad membranas purgatus *arcepta tellure*, lib. X, 298, & *arcepto tempore* lib. XI, 459. Idem Aen. I. vers. 152 *arrectis auribus*: & lib. II, 205 *arrecta pectora*. Scilicet aurium causis in non nullis horum aliquid cedendum est.

A *D* ante *S* plerumque se conseruat. *Adsonare* tritum in antiquis monumentis est: Gruteri vetusta tabula p. 512 *ADSIGNATVS* sæpe; & eadem ætate fragmentis pag. 203, 205 hoc verbum cum *D* scriptum est: item p. 206 *ADSIGNAVERUNT*, & Ancyrano marmore, serie 3 *ADSIGNAVI*, ac nummo Traiani *REGNA ADSIGNATA*. Sic quoque *ADSERIT* & *ADSECTOR* est apud Grut. p. 341, & 603: & apud Reines. p. 608 *ADSEDI*: pag. 692 *ADSEQUESTVR*: apud Spon. p. 98 *ADSISTENTIBVS*. *Lis* autem est sequente duplici consonante. Priscianus lib. I p. 560 *Subtrahitur [D] quum sequens syllaba ab S & alia consonante incipit, ut aspiro, aspicio, ascendo, asto*. Et Velius Longus p. 2225 *Est etiam ubi necesse est D litteram interire, nulla alia substitui-*

ta, ut in eo, quod est *aspicio*, *ascendo*. Cuiusmodi vir summus facit Henr. Noris, lud *ASPICIENDI* in Lucii cenotapho tueatur: cui consensionem aliorum lapidum adfert, Grut. p. 653, 8 EN *ASPICE* p. 655. 1, *QUEI ASPICIS*. Nec veritas Prisciani ratio est, quia in aliis etiam minus dubitatis & cum alio consonante iicitur: *adstare* Festi est: *adsciscere*, *adspirare*, *adstringere* Legum Romanarum *adstruere* Agræcii: e quibus *adsciscere*, *adsciscere* ipse Manutius defendit, præpositio integritatis alias parum studiosus. Idem quoque adfert p. 15 ex Tiburtino lapide *SCENSU*, quod contra *adscendere* est. Item & ipsum *adspicere*, *adspicere* in eminentissimis Taciti libris retinetur, annali cap. XXXII, & lib. XIV cap. LI, ac a *Adi Dausquium* in *Adscisco*, qui odiosum signatissimum vocat, si *D* ex talibus eicitur.

Tandem *AD* ante *T* quoque examinandum est. Manutius p. 89 *Attuli*, non *Attali*; & *familia*, aurium sensu comprobante, nec sentiente Terentio Scauro, antiquo grammaticorum veteribusque libris. Scauri hæc ratio est 2260, quia ex *semitoc*alibus geminent præpositiones primam sequenti verbi litteram, ut *effusus*; item in *musis*, *attulit* per *T*, & *attigit*, at

attinuit. Contra Grut. p. 16 ex vetusto lapide Sertoriani belli ADTVLIT: & ex alio etiam fatis vetere p. 328 ADTRIBVENDAM: & de Cæsare Strabone inscriptio apud Manueium p. 28 ADTR. IVD. Festi Pompeii sunt *adteſtata, adtegrare, adtritum, adtubernalis*: Varronis lib. IV & V de LL. sunt *adtributum, adtingat, adtentare*, quod in Legibus Romanis *adtemptare* scribitur. Nihilominus in vetusto fragmine apud Grut. p. 507 legitur ATTIGERET, id est *atigeris*: & p. 926 ex VIII ludis ſæcularibus ATTIGIT: quæ ratio poſteriori æuo magis magisque inualuit.

Hactenus de præpoſitione AD in compoſitione: ſequitur CIRCVM, quam grammatici aiunt M amittere, ſi vocalis ſequatur: vt *circuitus*. Sed ſæpius ſeruatur, & recte dico *circumago, circumallus: circumeo, circumequito*. Papirianus grammaticus apud Caſſiodorum p. 2294 diſtinxit inter ſcripturam & pronuntiationem. *Circum*, inquit, *præpoſitio, ſequentibus vocalibus, M litteram in enuntiatione amittit; in ſcriptura ſeruat*. Sed, vt vidimus, nec in enuntiatione ſemper, immo ne ſæpe quidem amittit. Pronuntiamus enim bene *circumago, circumege*. Freinſhemius Curtiano Indice vbique *m* ſeruandam cenſet, etiam in *circumira & circumitus*, quod

in vetustis ita libris esset. Sane Varro
 p[ro]f[er]it *circumitus* : & Suetonii Cætare cap.
 in optimis codicibus est *circumitus*. No-
 vero *circuitus* abiicere, cuius forma, sa-
 in metro, necessariã videtur. Prude-
 Symmach. i. vers. 319

- - - - - terram breviorẽ

Dicere circuitu.

Nihil vero agunt, qui ante plures co-
 nantes M in N convertunt, scribentes
cundare, circumferre, circumspicere, circumst-
tandiu, namque; quia putida hæc & hor-
 grata vero & suavia *circumdo, circumfero,*
cumspicio, tamdiu, namque.

- CON præpositio ante vocalem N am-
 vt *coquare, coco, coire, coortus*; quo et
 adspiratio referenda, *cobareo* : ante co-
 nantes plures, etiam ex vocalibus ortas
 vatur integra, vt *concido, conduco, con-*
congero, conicio, connecto, conquiro, con-
contero, conuoluo : ante alias mutatur
 ante quasdam plerumque; secus ante ce-
 Sunt autem hæc B, L, M, P, R, quibus
 detur N accedere. Nam *cognatus* di-
cognosco, num a *gnascor, gnosco*, quæ sup[er]
 bitauimus? neque a *gnatus*, i. e. filius, quæ
congnatus scribendum esset, quod N ar-
 manet, vt *congero, congreco, congruo.*
 quum ergo est, vt sint ex *con* & *natus*;

con & *nosco*, *N* mutato in *G*: in aliis enim servatur, vt *connecto*, *connitor*, *connumero*.

Ante *B* mutatur in *M*, vt *combibo*, *comburo*. Codices autem Prudentii *conbibit* Hamartig. 609, & alibi.

Ante *L* sæpe manet in antiquis inscriptionibus, quibus est *CONLAPSUS VETVSTATE*, Grut. p. 7, 48, 51, 173, 187. & *CONLATA STIPE*, in ponte Traiani ævo: *AERE CONLATO* p. 426, 447, 457. & apud Sponium sæpe. Sic *conlibertus*, *conliberta* in lapidibus: item *conlocare*. Grut. p. 40, n. II *STATVAM CONLOC.* Adde 460 n. 4 & Spon. p. 294. Et *CONLVIDENTIBVS digitis*, Grut. 647. 6. Sed hæc non sunt perpetua, verum etiam ex Traiani sæculo habemus *STIPE COLLATA* apud Reines. class. II inscr. XCIII & Grut. p. 645 & 964, 984, 987 *COLLIBERTVS*, & pag. 58 n. 4 sub Diocletiano, *COLLAPSVM*; etiam p. 100 n. 6: item *COLLOCARE* p. 164 n. 6. in quibus euphonix & auribus seruitum est. Et *collegium* fere semper scriptum. Vide post Gruteri inscriptiones, totam sect. II Sponii Miscell. vbi innumera exempla exstant.

Ante *M* transit *con* in similem, vt, *commercium*, *committo*, *commoueo*, *communio*.

Qui secus pronuntiauerit, aures offendet.

C 5

Ante

Ante P itidem in M plerumque vertitur
comparo, comperitur, compono, computo. Au-
 sti quo in Lucii Cæsaris cenotaphio
 ptum **COMPONANTVR**: Grut. p. 47.
CONIVGI INCOMPARABILI. Tamen
 iam, sed posteriori quo, ut videtur, *con-*
re scripserunt p. 814, 2 & 827, 2. &
probare p. 647., 6. & Aensid. III, 4
compellare in scriptis: & cum cura editis.

Ante R in similem mutat *con* suam ex
 mam, ut *corrado, corripio, corrigo, corrumpo*
 Grut. p. 128, 5 *adiculam vetustate COR-*
PTAM. Et prouinciarum seu Italix p
 tium **CORRECTORES** passim laudantur
 qui mediocriter posterioris inscriptionib
 nusquam *correctores.* Lucretii autem lib
 omnia secus se habent, *conradens, conrepe-*
luce dici, conrepunt, conrident, conripuit, co-
rruit, corruptus. Vide Gifanii, Creechii &
 liorum Indices. Sed pauci imitati sunt:
 Prudentii editor, Nic. Heinsius, presse M S
 secutus, & cetera integritati præpositionu
 fauens maxime, *corripit, corruptit, corrui, co-*
rigens legit. Par ratio est Plautini *conruspa-*
 apud Festum; quod in obsoletis relinquitur:
conregnare autem cadentis est Latinic
 tis. Vtique auribus aliquid, auctore Cic
 rone, dandum est, nec, ultra exempla præ
 batoria, promiscue omnia imitanda: quæ
 „uo

nec illis quidem, quæ videntur probatiora, ubique insistendum sit.

Præpositione **E** & **EX** partiuntur compositiones. Dicimus *ebibo, edico, educo, egero, elicio, emungo, emunio, erado, eripio*: cetera *ex* poscunt, *excipio, excusio, excrucior, expono, explico, exquiro, exsequor, exstruo, extrinco, extrudo*: ante **F** in consimilem conuertitur, *efficia, effugio, efflo, effodio, effundo*. Archaismus enim est, quod in Rostrata Duilii columna legitur **EXFOCIONT**, hoc est *effugiunt*. An **S** vero seruari post **X** atque sic etiam post *ex* possit, supra disputauimus pag. 29, 30. Seruandum omnino est, atque sic **EXSEQVI** legimus in Lucii Cæsaris cenotaphio extremo: **EXSTRVERE** Grut. p. 61. n. 3, & p. 110, 7: **EXSPECTAT. ET VOTIS** p. 109, 3: & proprium nomen *Exspectatus*, p. 74. 1: & **EXSVLTANS** Spon. p. 99 Misc. Non igitur curamus, quod etiam *extrui* & *extrudus* aliquando legitur. Grut. p. 163, 164, 429. 669.

IN præpositio & negatio fatigat orthographiæ studiosos. Ante litteras **CDEFGHQRST** salua res est: e. g. *incido, induco, insiga, ingero, inbareo, inquiri, insisso, intingo*: dubia ante ceteras. In lapidibus enim **INLAFIS coronis** Grut. 124: *arca* 424, 12. Varro **IV de LL. inliciq**: Festus *inlicium, inliciator, inlic-*

literata. Inscriptiones passim *inlucris* & *lustrare*: Grut. p. 234, Vespasiano dicata in
 scriptione, INMVNITAS: & p. 694 I
 MATVR., ac vet. tab. Grut. p. 106, 10
 506 IMPERIVM: etiam *impensa* p. 243 i
 dem ex Vespasiani æuo; & p. 63, 343, *i*
mpensa: & *inpendia* p. 62 n. 8: *imperfectus*
 749: in vetusto marmore Neapolitano
 207 bis INPONITO: & pag. 823 INR
 TA VOTA: vt antiquos codices manuscr
 ptos taceam. Vnum addo Augusti ætate
 scilptum exemplum in Caiano cenotaphi
 IMPROVISAE calamitatis; ad quod ó π
 v. Henr. Noris p. 487 ita commentatu
 est: *Apud antiquos quoties prepositio IN alte*
reci, a P incipienti, iungebatur, neutiquam N li
teram in M mutabat. Idem character in Virg
ilicodice Mediceo seruatur. Lib. 1. Aeneid. v
 599 IMPROVISVS ait: & lib. II. v. 182 IN
 PROVISI aderunt. Addit ex supra citata ta
 bula (Grut. p. 207) quod IMPROBARINT
 IMPROBVM esto.

Præclara hæc omnia & speciosa: quo mi
 nustamen in vniuersum adiciantur, alia mo
 numenta, partim æque antiqua, mihi ob
 stant. Vbique in nummis & lapidibus est
 IMPERATOR, non *imperator*: in Ancyra
 no marmore *imperium, impense*: & eadem
 vox *impensa* sæpe apud Grut. p. 105, 466
 487.

487, & *impendium* p. 55, 483. & ex Traiani imperio Spon. Misc. p. 181 DANTE IMPENSAS: & in arcu aquæ Marcæ p. 177 GRUT. IMPEDITAM.

De *In* ante *L* tanto res est difficilior, quanto pauciora sunt, quæ opponantur antiquitatis argumenta. Aldus Manutius ad iudicium aurium prouocat. *Illustris*, inquit, *malo, quam Inlustris; ut Illectus, quam Inlectus; Illudo, quam Inludo.* Cur enim non consulatur auribus? quarum iudicium superbissimum dixit Cicero in Oratore [cap. XLIV.] *Ve omittam, Scaurum, veterem grammaticum, idem sensisse.* Scarrus p. 2260 de mutatione nouissima litteræ præpositionum hæc regula est: *Quoties a liquida littera sequens caperit, vertitur in eum, cui liquida præposita fuerit.*

INTER vbique manet saluum in compositione: in solo verbo *intelligo* cedit sequenti liquidæ. Papirianus p. 2294 *INTER* præpositio in vna voce, sequente *L* littera, *R* in eamdem mutat, ut *Intelligo*; ceteris sequentibus *integra* manet. Quod etiam in iis libris obseruatur, quorum editoribus quam maxime mutatio præpositionum inuisa est. Lucretius lib. vi. vers. 16 *intellexit*: Prudentius ad Symmach. ii. vers. 1035 *non summa. intelligit aure.* In ceteris, quamlibet ab *L* inci-

incipientibus, manet præpositio integra, vt *interlabi, interluceo, interlitus.*

OB præpositio facile, ac quasi necessario, ante certas litteras mutatur. Ante *C*, vt *occido, a cado & cado; occubo, occumbo, occuro;* ante *F*, vt *offendo, offero, officio, offundo.* Sed tamen fuetum *obfusco, & obfirmo.* Ante *G* ambigue, *obgannio & oggannio; oggero.* Ante *P* cedit simili, vt *oppono, opprimo, opprobrium, oppugno.* In ceteris manet, vt *obdo, obiicior, oblecto: obligo, obluſtor, obmutesco, obnitor, obnubo, obrepro, obruo, obferuo, obſideo, obtineo, obuerto.* De mutatione *B* in *P* contra rationem facta, ſolius euphoniæ cauſſa, vt *opſequens, oprinebit,* dictum ſupra eſt. Papi- rianus dicto loco : *OB præpoſitio interdum ponitur plena, vt eſt obire, oberrare: interdum in eandem litteram tranſit, a qua ſequens ſermo incipit : vt offuſit, ommutuit, oppoſuit.* Cetera ſe bene habent : *ommutuit* autem ingratum & inauditum eſt.

PER, vt plurimum manet : ante ſolum *L* capit detrimentum. Priscianus lib. x poſt initium : *In compoſitis quibusdam inuenio R in L conuerti, vt Intelligo, pelliceo, pellego, pelliceo.* Verum eſt in *pellicio*, quod vbique ita ſcribitur. Feſtus : *Pellexit, in fraudem induxit.* Luc- retius lib. vi verſ. 999

--- qua ferri pelliciat vim e

non

non æque *pelluceo*, licet tritum sit *pellucidus*.
 Ovidius lib. IV *Metamorph.* 411 *perlucen-*
tibus alis, etiam Heinsii editione. Seneca de
 Const. Sap. cap. XVIII *Hæc ipse perlucidus,*
crepidatus, armillatus. Mira sane hæc res est.
 Omnes dicimus *perluis*, non *pelluis*: cur er-
 go non *perlucet*? Et alibi *per* ante *L* remanet;
 ut *perlabitur, perlatum est. quis ferret pellatum?*
 Grut. p. 36 extr. *PERLATVM libens posuit.*
 Minus gratum *pellego*. Terentius Scaurus
 quidem pag. 2260 *Pellego, omnes antiqui di-*
xerunt, non perlegere. Unde & apud Virgilium
legendum [Aeneid. VI, 34] Pellegerent oculis.
 At Seruius, & optimus quisque libet *perle-*
gerent.

POST quoque aliquando mutatur. Ci-
 cero in Oratore cap. XLVII *Pomeridianas*
quadrigas, quam postmeridianas, libentius dixe-
rim. Dum dicit *libentius*, fatetur quosdam
 dixisse *postmeridianas*. Quintilianus lib. III
 cap. 1, *postmeridianis scholis.* Sic MS Bodk
 & Aldus, & vir exactissimus Vricus Ob-
 recht, qui castigatissimum ex MSS. Quin-
 tilianum in lucem edidit. An etiam in *pol-*
lucco mutatum? secus Varroni videtur lib.
 V de LL. & Vossio in Etymol. qui aliunde
 deriuant. Eadem ratio in *polluo*. Vide i-
 dem Etymologicum. In ceteris manet, ut
postferre, postliminium, postponere, At porrigere
 non

non a *post*, sed a *porro* est secundum Festum in fragmento Farnesiano.

Tandem *SVB* succedit, quæ etiam subiecta mutationi est ante *C, F, G, M, R*. Dicimus *succedo, succido, succumbo, succurro, succutio*, quæ satis certa sunt; aliter autem *suscipio*, quod non a *sub* est, sed a *su* siue *sum*: nec dubitatur de *F*, ut *sufficio, suffigo, sufflo, suffundo*. Exempla ante *G* sunt *suggero, suggredior*: nisi quod veteri inscriptione apud Grut. est seuo lact. ante *G* *SVBGLARI*. De *M* lis maior est. Cicero prædicto loco: adiuncti verbi primam litteram præpositio commutavit, ut *subegit, SVMMVTAUIT, sustulit. Festus, summissior*. Gruterus iam dicto loco, consuetudine *SVMOTA*. Et Horatii II oda XVI *summouet lictor*. At lubentius dicit, quisque *submersus*, quam *summerfus*: cur non pariter etiam *submouet, submutat, submittit*? Sunt hæc in aliis libris. Virgil. ecl. I *submitte tauros*. Aeneid. I vers. 69 *submersas obrue puppes*: lib. VII, 226 *submouet Oceanus*. Ante *P* vertitur in illam, ut *suppetit, supplex, suppono, supporto*. Ante *R* dicunt *surrigō, surripio, surrogo*. Quod vero non dicunt *surruo*, sed *subruo*; non *surrepo*, sed *subrepo*; non *surrideo*, sed *subrideo*; cur non pari modo *subripio, subrogo*? Grut. p. 589 *SVBREPTA est oculis*. Prudentius Apotheos. 485
sub-

subrepsit : & *Psychom.* 166 *subridens vultu.*
Tacitus Annal. 1. cap. LI *de pratore subrogando.* In ipso *surrigo* præteritum *B* repetit, forte vt distinguatur a *surrexi*, quod a *surgo* est. *Snetonius Vitell. c. xvii mucrone gladii subrepto.* Ante *T* non in *S* conuertitur, & *sustineo*, *sustento*, *sustulis* ab *sus* sunt; sed manet, vt *subtero*, *subtico*, *subtrabo*. Ante alias litteras etiam manet *B*, vt *subdo*, *subeo*, *sublego*, *submisior*, *subsequor*, *subssilo*.

Denique *TRANS* & *TRA*, præpositio, in compositis etiam variat. *Velius Longius p. 2227 TRANS, præpositio, non nullam habet obseruationem. nam interdum plena est, vt transtulit: interdum minuitur, vt traicit; traduxit: nec non ab aliis plene ponitur; ab aliis lenitatem intuentibus, minuitur, vt in eo, quod est transmisit & tramisit: alii transposuit; alii traposuit. Cæsar vt plurimum seruauit integram: nec modo cum aliis dixit transferre, transfugere, transgredi, transmittere, transportare, transuersus, transuehere; verum etiam transdo sæpissime, vt tamen etiam trado aliquando dicat; & transduco, transiicio. Donatus in principium Phormionis: Tradere veteres sonantius, quod nos lenius dicimus Tralatum; nos translatum e contrario.* Est etiam veteri inscriptione apud *Mantium* *CORPORIBVS TRALATIS.* **D** **fici-**

ficilior res in verbis ab *S* incipientibus, sitne in ea compositione *trans* an *tran* scribendum, v. g. ante *scando*, *scribo*, *scindo*; an plura sint, nescio. Delicatus auditur *transcendo*, *transcribo*: nec vero video, quid obstet, quo minus plene dicamus *transcendo*, *transcribo*. Ante vocales non mutatur, vt *transco*, *transadigo*.

ADSPIRATIO H.

Adspiratio siue *aspiratio*, vt malunt alii scribere, de qua discrepantia supra dictum; est figura siue signum *H*, de quo quærun-
grammatici, sitne littera nec ne. Priscianus sub initium libri I, *H aspirationis magis est nota, quam sit littera*. Et interiectis nonnullis p. 543 *H aspirationis est nota, & nihil aliud habet littera, nisi figuram, & quod in versu scribitur inter alias litteras*. Et antiquior Prisciano grammaticus Diomedes lib. II p. 419 *H consonans mut. 2, proprie continens aspirationem, subiunctiua R liquida consonantis, recepta vulgo in numerum mutarum; omnibus vocabulis preponitur, nulli subiungitur nisi consonantibus*. Quod vero dixit, nulli vocali postponi, nec in *H* desinere vocalem; videtur interiectionum exemplis *ab*, *vab* confutari. Sed præuidit hoc Priscianus p. 548, atque ita diluit: *Quæritur: cur in Vab, Ab post vocales ponatur*

natur aspiratio; & dicimus, quod apocopa facta est extrema vocalis, cui preponebatur aspiratio. nam perfecta Vaba, Aba sunt.

Quid ergo tandem *H*? Io. Iouianus Pontanus lib. 1 de Adspiratione probauit, *H* nomen quidem & figuram litteræ habere: carere autem potestate, quia nihil sit adspiratio nisi *spiritus statusve densitas, aut crassior quidam spiritus*; non aliter quam suspirium & anhelitus. Sonum enim distinctum, qui ad vocem articulatam conferat, non facit: & nihilominus inter litteras adhuc tolerata est tam nomine quam figura.

Originem a Græcorum habet *spiritu*, quem *asperum* appellant grammatici. Priscianus lib. 1 p. 560 *H litteram non esse ostendimus, sed notam aspirationis, quam Græcorum antiquissimi similiter, vt Latini, in versu scribebant, nunc autem diuiserunt, & dexteram eius partem supra litteram ponentes, psilen notam habent, quam Remnius Palemon exilem vocat; Grillius vero ad Virgilium de accentibus scribens, lenem nominat: sinistram autem, contrariam illi, aspirationis dactylam, quam Grillius statilem vocat.* Marmora, quam maxime etiam vetusta sunt, vt Arundellina, & cetera maiusculis litteris signata, nulla signa spirituum habent: posteriores Græci, quum minor scriptura in vsum venisset, addiderunt illa cum accentibus;

bus; non autem semicircellorum modo, sed cum angulis iis, quos n, sectum in transversa lineola, utrimque facit: quas figuras primi, qui Græcos libros typis expressere, ut maior Aldus Manutius & æquales, aliquamdiu retinuerunt.

Sed satis de quæstione, quæ nostri non propria est instituti: de usu adspirationis potius disputandum est. Vocalibus præponi tam initio, quam media voce, supra, Diomedæ & Prisciano auctoribus, dictum fuit. Res manifesta, ut, *babeo, bareo, herba, honor, hospes*, similia: & altero loco, *ahenum, mibi, nihil, trabo, vebo*, reliqua. Ex primo ordine sunt quædam ambigua, *barena & arena; balucinor & alucinor; bare & are; hariolus & ariolus: harspex & aruspex: bolus & olus; bordeum & ordeum*: de quibus parte altera dicturi sumus. Iam satis sit quædam propria examinare.

HADRIANVS cum adspiratione in nummis est, & plurimis inscriptionibus: raro ADRIANVS, Grut. p. 158. n. 5, & Reines. p. 294, 304, 308, 311; si bona fide transcriptum est.

Hammon, Iouis cognomen, & *Ammon* scribitur. Qui ab *ἀμμός*, *arena* ducunt, quod templum eius in Libyæ Marmaricæ arenis situm fuit, adspirationem negligunt. At veteri

teri inscriptione Grut. p. 21 n. 7 IOVI HANNOMONI. Græci antiquis monumentis, quæ carent spiritu, nihil iuuant, vt nummo Seguinii est ΘΕΟC ΑΜΜΩΝ: nisi quod libris Græcis Diodori, Paulaniæ, Suidæ est Ἄμμων, *Ammon*, aut ita ab interpretibus lectum est. nam & illorum quidam sine spirationis signo in prima maiore littera scripti sunt.

Hannibal & Annibal in libris est; & Liuius semper *Annibal*. Manutius autem, *Hannibal cum adspiratione ex libris antiquissimis Latinis: Græci enim adspirationem reiecerunt*. Addit lapidis Florentini testimonium de Fabio Maximo HANNIBALEM COERCUIT. Si Punicum hoc nomen, vt putatur, ex חנן & בעל est, quasi *gratiosus dominus*; omnino adspiratio necessaria videtur.

Hebraeus scribimus & *Ebraeus*: plures tamen *Hebraeus*, quia Græcis libris est Ἑβραῖος cum aspero: nec vero certissimum, an in antiquissimis Græcorum codicibus spiritus fuerit expresse appositus. Origo עברי, quia ab ע incipit, littera incertæ pronuntiationis, nihil adfert, quoniam hanc litteram non vno modo a LXX & Hieronymo in propriis expressam nouimus, nunc sine spiritu per A VELE, vt *Amma, Almon, Afem, Achron* sive *Ekron*: nunc per G, vt *Gomorra, Gai* (quod Vulgatus *Hai* reddit) *Gaza, Gebal*: ad quem modum æque

Gebraus; quam *Hebraus* scribi possit. Vfus sic potius, quam origini credendum est.

Etrusci, & *Heirusci*; *Etruria*, & *H. truria* scriptum est: sed præstat modus prior, qui sine adspiratione est, quem Manucius ex vetustis libris ac lapidibus Capitolinis approbavit. Et lapide in Volsiensi apud Gruterum p. 3 85 PRAET. ETRVR. XV POPVLOR. Et in Triumphorum tabula p. 296 DE ETRVSCAIS.

Ostia & *Hostia* colonia ad Tiberis ostium. Vtrumque probatum, sed prius magis. Numerus Neronis, AVGVSTI PORT. OST. S. C. & alius Traiani PORT. OST. & Grut. p. 249, 7 COLONIA OSTIA. At p. 454, 10 IN COLONIA HOSTIENSI: & p. 752, 2 VIA HOSTIENSI. Notandus igitur Cluverius Ital. Antiq. III cap. III pag. 874, vbi *nugas grammaticorum* adspirationem huius vocabuli dixit, & a *cunctis lapidibus* eam abesse adseuerat.

Adspirationis mediæ exemplum *Abala* Romanum nomen: cui Christianum *Iohannes* addimus; quod malimus sine adspiratione *Ioannes* scribi. Non enim ab Ebræis, sed a Græcis vocabulum accepimus, qui vocalium adspirationem in media voce ignorant: quod cum alia, tum maxime casus & exitus *es* euincit, qui ex Græco *Ἰωάννης* est. Quod
si ab

si ab Ebræis Latini haberent, non *Iobannes*, sed *Iob.man* ex יוהנן scribendum esset. Præterea Christiani non ex Veteri testamento id nomen, vbi rarum erat, sed ex Nouo, quo celebratissimum est, in suum vsum adsumserunt : hic autem Græca scriptura præualet, quæ sine adspiratione est : Græcam, vt dignum est, imitatur Latina.

Est deinde vsus adspirationis in iis, quæ sunt ex Græcia, per χ scripta in sua patria, vt *Cbremes*, *Chrysofomus*, *Acheron*, *Bacchus* : de quibus supra in litteris Græcis prædictum fuit. Interdum abiiciunt *b*, quamuis χ Græco respondeat : sicut in nummis Sempronix gentis (Vrsin. p. 251, 253) aliquoties GRACCVS legitur, quod alias *Gracchus* est, Plutarcho & aliis Græcis $\gamma\rho\acute{\alpha}\chi\eta\varsigma$.

Præterea, quia Græci litteram ρ initialem spiritu signant, Latini etiam in Græcis vocibus *b* adiiiciunt ad *R* in principio positum, vt *Rhodus*, *rbetor* : in media voce vero, quia Græci adspirationem duplicato tantum ρ apponunt, non simplici; etiam Latini in vocabulis, ex Græcia petitis, gemellis *rr* adspirationem *b* subiiciunt, vt *Pyrrbus*, *Tyrrhenum mare*. Dixi, in Græcis vocabulis, nam, nisi manifesta origo Græca est, non locum habet adspiratio, vt *Arretium*, Etruriæ oppidum, *Arrius*, familiæ Romanæ nomen. Nec

Rhoma licet scribere, quia quorumdam opinio, ab *ῥώμη*, *robur* nomen derivantium, minime manifesta aut probata est. Recte vero Bruttiorum vrbs ad Siculum fretum, quia a Græcis condita, & in Magna Græcia, Italiæ parte, sita, scribitur *Rbegium*: at oppidum Cispadanæ cum *Lepidi* cognomine, *Regium*.

Itaque in quæstionem venit, an recte *Rhenus*, *Rhemi*, *Rhatia* scribatur, quod Celtica potius & Germanica hæc vocabula sunt, quam Græca. Primum nomen, quod amnis est, constanter scribitur cum adspiratione *Rhenus*. In fragmine arcus Druso positi legit Melissus apud Grut. p. 236 AD DIVORTIA RHENI. Nummis Neronis & Domitiani apud Tristianum, RHENVS: quod nescio cur ita factum sit, nisi imitatione Græcorum, qui ejus fluminis mentionem habuerunt.

Alterum nomen *Remorum* est, Galliæ Belgicæ populi, quod Cæsar libris quidem *Rhemi* scribitur: Hadrianus autem Valesius abiecit *H*, quod iure fecisse nobis videtur, quia nullum huic genti cum Græcis fuit commercium. Incertum enim, an Cæsar adspirationem addiderit, quæ potest etiam a grammaticis & describentibus esse. Sed, inquis, & alia Galliæ, præter *Rhenum*, vt *Rbodanus*,
adspi-

adspirari Latine. Longe autem dispar huius est ratio. Rhodanus enim Prouinciam Romanam perlabitur, in qua erat Massilia, antiqua Græcorum ex Asia colonia, quæ æque sermonis patrii, vt morum studiorumque Græcorum, fuit obseruantissima: a qua Græca nomina sunt, Nicæa & alia: atque ita etiam vicini amnis scriptura: *Remi* autem abhinc longissime remoti erant.

Tertium est *Rhatia* siue *Rætia*; & *Rætorum* populi, siue *Rætorum*. Gruter. p. 376, 6 PROVINCIAI RAITIAI ET VINDELIC. & p. 439, 8 de L. Munatio Planco, TRIVMP. EX RAETIS: & p. 524, 3 RAITORVM. Et Tiberii nummo apud Golz. COL. AVGVSTA RAETORVM, Omnia hæc sine adspiratione, & cum diphthongo, in quibus adquiescerem, & H quod Rætorum vocabulo adhæsit, exterminarem, nisi vir summus Ezechiel Spanhemius de Vsu & præst. Numism. p. 84; manum iniiceret, Hadriani nummum laudans, in quo RIETICVS EXERCITVS expressum sit. Idem, an alius nummus sit, ignoro, qui in Occonis & Mediobarbi thesauro p. 178 sic descriptus est: EXERCITVS RAETICVS sc. Quapropter vereor, quia cetera cuncta diphthongum habent, non e simplex; ne fieri potuerit, vt a descriptore quodam vel typographo A in H mutaretur.

D 5

Tuti-

Tutius ergo scribimus *Rati*, *Ratia* diphthongo, sine *H*, ut plurima antiquitatis monumenta habent.

Tandem etiam de adspiratione compositorum dispiciendum est, si Græca vox, ab adspirata incipiens, ante se aliud nomen vel præpositionem accipiat: num v. gr. *exodus*, an *exobodus*; *Panormius*, an *Panhormius* scribendum sit. Manutius Orthogr. p. 305, *EXHODVS cum adspiratione, quia componitur a Græco ὀδός. nec aliter libri veteres.* Scio in quibusdam libris ita esse: an vero ratio id urgeat, quæ data fuit, subdubito. Si enim Græci in media voce adspirationem pronuntiarent, præter illam quæ post duplex *g* est; sine dubio etiam illam scriberent cum *ὀ*, ἔξοδος: quod dum non fit, neque fieri debet apud Latinos. Alia enim ratio simplicis est, alia compositi.

Sic quoque se *Panormus* habet, Græce πάνορμος, nomen urbis in Sicilia; quamquam Græcis etiam appellatiuum est. Scripserunt multi per *H*. In nummo familiæ Domitiæ apud Vrsin. p. 101 PANHORMITANORVM. Gruterus p. 174, n. 5 REIPUBLICAE PANHORMI. Et Sponius Misc. E. A. p. 176 RESP. PANHORMIT. Atque sic etiam in Plinii libris scriptum est. Nihilominus & sine adspiratione in aliis monumentis inuenimus. Harduinus nummum, a Paruta expositum,

fitum, refert cum epigraphe PANORMITANORVM: & Reinesius class. v. inscr. 64 PANORMVS, quamquam non certum est, sitne vrbis nomen ibi, an viri. Verba hæc sunt: *M. Coilius M. L. Panormus agitator*: nisi *Panormitanus* forte legendum sit; eiusdem tamen originis est, & orthographiam vocabuli demonstrat. Prioribus accederem, si *πάνορμος* Græci scriberent, quemadmodum illorum $\overline{\text{pp}}$ adiecta *b* post *rr* Græcorum imitatur: quum vero id recusetur a Græcis; non video, quæ ratio nos vrgeat ad adspirandum in hoc vocabulo.

NVMERI ROMANI.

Quæ Romanis numerorum figuræ fuerint, orthographiæ est explicare. Paullus Manutius figuras omnes deducit ex *1*, *unitate*: quæ si geminetur ita, vt inferiores partes coniungantur, fieri dicit signum *v*, *quinque*: hoc si inuersum infra rectum statuatur, fieri *x* *decem*: si simplex *1* semel directe, iterum transuersim componatur, fieri *L* *quinquaginta*: cui si in summa parte aliam notam adieceris, vt fere in hoc [], fieri notam, quæ *centum* significet, quod posterior ætas mutauerit in *c*, angulatam figuram in semiro-tundam. *Quingenta* fecerunt addita ad tres notas quarta sic []; vnde primum *100*, post *D* effectum est. Sed priore figura [] duplicata *fcce-*

fecerunt *mille* [[]], unde librariorum arbitrio variae notae, quae mille significarent, factae sunt, ∞, CIO, aliae: ex CIO tandem M deriuatum, quo pro *mille* vulgus vtitur, quum olim nota fuerit, non littera: quemadmodum pro IO scribunt D, quod non nusquam etiam in antiquis inscriptionibus videmus, & ipsis Capitolinis lapidibus, vt Gruterus edidit, sed nescio qua fide & cura transcriptis.

Nunc singulos numeros, in quibus memorabilis est veterum orthographia, & a nostrorum temporum consuetudine recedens, perlustrabimus. *Quaternarius* in iis primus est, a cuius figura discessum est hodie. nunc enim sic IV formamus: antiqui fere semper, etiam restitutores litterarum, a ducentis ac retro annis, vsque ad patrum memoriam aut auorum, simplicem figuram ita IIII quadruplicabant. Nummus familiae Antoniae apud Vrsin. p. 29. LEG. IIII; Grut. p. 30 n. 4. IIII KAL. APRIL. & sic constanter alibi: etiam in compositis, XIII Grut. p. 41 n. 7, & 688, 2; XXI III p. 688. II. Raro admodum invenitur XIV, p. 689, 13; & XXIV. p. 833, I.

Senarius numerus est VI, vt VI. VIR, *sevir*, siue *sexvir*, Gruter. p. 481. 7. Saepius scribitur. IIIII. VIR, Grut. p. 45, 8, p. 426, 4, p. 428, 429. *Octo* potius VIII quam IIX signantur

gnantur in vetustis monumentis. Vide fragmenta Kalendarii apud Grut. p. 134. *Novem* plerumque sic scribuntur VIIII. Gruter. p. 317. 6 ANN. VIII. & 613, 12 VIXIT ANNIS IIII M. VIII. DIEBUS IIII, id est *mensibus novem*.

Decem oſto variant in figurarum compositione. Grut. p. 317, 6, D. XVIII id est, *diebus duodeviginti*: quæ forma etiam p. 190, 7, & 712, 11; & in Kalendaris antiquis est: in alio fragmento Kalendarii, quod supra nominavimus, est XIX: & in nummis Vrsini p. 31 de Familiis, LEG. XIX, & Grut. p. 677 n. 5 ANNIS XIX.

Vndeviginti in nummo Vrsini iam laudato sunt XIX; alibi XVIII, sicut & XXVIII, hoc est *undetriginta*, Grut. p. 677 n. 5; & pag. 712, n. 11, XXXVIIII; *undequadragesima*.

Ipſa *quadragesima* antiqui Romani XXXX potius quam XL, signabant. Grut. p. 679, ANN. XXXX; & p. 344, 3, & 426, 3 ANNOS XXXXV.

Maiores numeri raro in lapidibus occurrunt: nisi in Fastis magistratum & triumphalibus tabulis. Ibi enim LXXX & XC cernuntur: & supra centenarium etiam CD *quadringenta*, quæ aliis CCCC notantur. Duiſi triumphus actus anno CDXCIII: Aemilii

lii Paulli de Perse, anno DXXCVI, vt Gruterus p. 296 edidit. Maiores millenario numeros plerumque Latini suis vocabulis describunt: si per notas, multiplicant millenarium, v. g. CIO CIO CIO *tria millia*: *μυριαδος* nota CCIOO, *decem millia*, eiusque dimidiata figura IOO *quinque millia*: at CC CIOO *centum millia*. Quidam millenario præponunt cardinalem, vt III M. *tria millia*, quod in millibus passuum, (quorum notæ sunt M.P.) frequens est in Plinii libris geographicis.

ACCENTVS ET APICES LATINORVM.

Accentus non pronuntiationis, sed scriptos apices, quos vulgo etiam *accentus* appellant, intelligimus. Videmus enim ita pueros assuefieri, vt ablatiuos casus & aduerbia & alias vocolas, coniunctiones præsertim, apicibus obliquis, aut in acutum angulum con crescentibus, quasi summa Latinitas in iis consistat, imponant. Et quum multi in defendendis iis ad antiquitatem prouocent, de antiquorum apicibus prius disquirendum est; deinde de consuetudine nostrorum temporum.

Puerile olim adminiculum ad enuntian-
dum erat, longis syllabis apponere apicem,
nec

nec vero omnibus, sed dubiis nonnullis, vt cum mora pronuntiarentur. Quintilianus lib. I cap. VII *Orthographia ars totam subtilitatem in dubiis habet: vt longis syllabis omnibus apponere apicem ineptissimum est, quia plurima natura ipsa verbi, quod scribitur, patens: sed interim necessarium, quum eadem littera alium atque alium intellectum, prout correpta vel producta est, facit, vt MALVS, vtrum arborem significet, an hominem non bonum, apice distinguitur. PALVS aliud priore syllaba longa, aliud sequenti, significat. Et quum eadem littera nominatiuo casu brevis, ablatiuo longa est, vtrum sequamur, plerumque hac nota monendi sumus. Vides, quam diuersa veteribus Romanis fuerit ratio virgularum vel apicum ab ea, quæ solet hodie in vulgari scriptura esse. pronuntiationi seruebant, vt longa syllaba, si dubia pueris esset, hac nota distingueretur, ac vbique pronuntiatio iustum tempus & quantitatem syllabarum obseruaret. Sed hæc pueris adhibebantur, quia de puerorum institutione primo libro Quintilianus tractat: vltra quam ætatem consuetudo hæc non proferebatur, adeo, vt Muretus in Lipsii Dialogo de Pronuntiatione cap. XIX aperte sic illum adloquatur: *vagare mihi per hanc urbem [Romam] & quare. multa monumenta in vtraque lingua, multi lapides: lapis ego, si ac-**

si accentuuncularum istarum unquam apex. Sed hoc nimis adseueranter. raræ enim admodum visuntur nonnusquam in lapidibus; quod Lipsius etiam illi approbavit.

Exemplis res agenda est. In vasto infinitarum inscriptionum opere, quas Gruterus collegit, vix duodecim, aut si plures, non tamen multas inuenies; quæ eiusmodi notulas aliquas habeant. Dico *aliquas*. nec enim in singulis verbis sunt, sed in rarioribus; vna forte aut altera earum excepta, sed inepta satis, vbi frequentiores apparent. Vt vero; quæ pueri addidimus; tenacius inhaerent, quam vt facile dediscamus; & nobis vel nolentibus etiam subrepunt: ita quoque de his factum est apicibus, vt nonnullis, puto opificibus magis, quam eruditis, hæc consuetudo adhæresceret, vt interdum eiusmodi signa atque notas præter necessitatem supra litteras collocarent. Lipsius exempla, quæ ipse viderat; ostendit PATRÓNÓ, CLÉMENS, CVRIONE cetera. Gruterus p. 304 n. 9 lapidem sic transcripsit ΚΑΛΑΤÓΡΙ *sacerdotii Titianum* FLÁVIÁLIVM STVDIÓSÓ. Tres hic accentus vox *Kalatori* habet: duo ceteræ. Et pag. 453 *eorum opsidés accépit*: & mox; *triumphálibus oriámentis bonórauit*. Nec semper longis syllabis adiecti hi apices sunt, sed aliquando etiam breuibus. Pag. 410, 8 FLÁVIVS

VIVS - - SIBI' ET' SVIS : & p. 411, 1,
 TECTORVM OPERVM. In longa inscriptione
 Pisani cenotaphii, quod Caio Cæsari dicatum
 fuit, vix quinque aut sex voces habent api-
 ces, LVCTV, CASV, MANIBVS, a *manes* :
 COLONIA' ablativus, IVSSV' in ultima ;
 MAGISTRA'TVS accusativus.

Sed esto discretionis causa apponi *mani-*
bus : quid vero discernunt in *casu*, *luctu*, *inssu*,
 ibi priori, hic posteriori syllaba ? nec opus
 erat in ceteris, ut casus a primo diversos si-
 gnarent, quia præpositiones adiectæ hoc præ-
 stiterant, *in colonia*, *per magistratus*. Tantum
 itaque abest, ut Vossii opinio Pisanis monu-
 menti elidatur, quod vir magnus censuit ;
 ut nec ibi rationes omnium reddi posse vi-
 deamus. Sic autem doctissimus Vossius lib. II
 Artis Grammat. cap. VIII, *De Latinis ac-*
centibus satis apertum ex lapidibus antiquis. Quo
enim vetustiores, eo magis accentuunculis carent.
Lapides aliquot obiectant, ubi reperiantur : sed
imperite adeo sculptos, ut satis liqueat; nullam
eorum rationem haberi oportere.

Exemplum suppono, quod confirmet
 Vossium non inepte iudicasse, ex Gruteri p.
 609, idque minoribus litteris, quia non suf-
 ficiunt maiores, transcribemus.

D. M.

M. Aureliu's Augg. lib. Secundu's

E

fe

se viuis fecit sibi' et' Caeliæ M
coniugî sanctissimæ, et' Secun
dulcissimó q. v. a. VIII' m. II
libertis

libertabusqûe posterisqûe eoru
in' fr. p. xv' is in agrò ped. x
ante fronte

lat. ped. x'

Quid opus accentibus in cunctis
vltimis, breuibus æque ac longis?
excogitari potest? an tonus tempore
syllabam reiiciendus? inepte. Sic
ptire lapicidis & opificibus libuit.
olim ratio pueris commendabat a
Quintiliano doctore discimus, p
attollendam syllabam longam &
exprimendam notarent: deinde
nerent diuersas eisdem voces litte
hoc altero etiam Donatus, cap. c
p. 1741 *In Latinis nunquam acutus
in ultima syllaba poni potest, nisi discre
ta, ut in aduerbio PONE; ideo, ne
rectur imperatiui modi: neque circum
in ea particula, quæ est ERGO.*

Quantum vero hæc absint a r
temporum consuetudine, quibus
extollendo adhibentur, nec nom
verbis superscribuntur, sed misera
aduerbia, & quæ similia aduerbiis

accentu non acuto, sed *grani* oneratur; ablatiui singulares *circumflexo*, vt vocant, qui vero similior duplicato tecto est: credo, ne perpluant. Aiunt patroni, differentie causa fieri, vt aduerbia a vocatiuis; ablatiui a datiuus distinguantur. Sed heus boni viri! si fit differentie causa, cur additis etiam, vbi nullum discrimen faciendum est, neque id vllum locum habet, vt pote in *benè, sèpè, fermè, ritè, antè, atquè, tam, tum, tamen, largitè*? & cur aduerbia ab vocatiuis tanta religione discriminatis, qui casus sèpe in magnis libris ne semel quidem occurrit? quis puer tam stupidus est, vt, si intelligit; quid vocatiui, quid sint aduerbia, non possit statim ex sensu & vsu discernere? Et si discretionis necessitatem vrgetis, cur non discernitis alia discernenda? ablatiuum per *à* & *ô* vultis a datiuo distinguere: cur non idem facitis in plurali, vbi etiam hi casus pares sunt, & ambo in *is* vel *ibus* exeunt? Si potest, & debet ex lege vestra pluralis ablatiuus distinguui sine apposita notula, cur non idem casus in singulari liberandus ab onere est? Dicite mihi, si potestis, disparitatem. Innumera sunt, quæ iisdem litteris scripta diuersissima significant, vbi nullam iubetis accentiunculam, quæ dirimat, apponi. Per classes quædam enarrabo:

I. Nomen & Verbum iisdem litteris.

Aequa, equas, cedes, cadis, cadi; alis, alami; amari, amuo, arce, arces; aue, canis, canes; capite, capitis; certo, certas, certa; consule, consulis; cura, custodi, custodis; dicam, dicis; disci, discis; domui, duci, duces; eas (verb. & pronom.) facis, facies; ferri, fides, formido, gesto, gestas; honesta, honestas, honestatis; indicem, indices; iudicem, iudices; labores, laudes, lege, leges, legis; illustrem, illustres; laudem, laudes; malo, malis; militare, militare; miseris; nitor, nobilitas; noui, nube, nubis; nuntia, nuntio; parcam, pateris; pellis, praesides, probas, proba; rapis, rege, regis; salis, salutare, scribam, scribas; sedes, sede; serua, seruo; seueris (mutato accentu,) sitis, specula; superas, trabis, velis, veniam, vidua, vigiles, vis, vita, vites, vulgare, & permulta alia.

II. Nomen & Nomen iisdem litteris.

Auis, fœdus, fides, fretum, generi, libertas, malus, ius, mari, maribus; mensis, ovis, rei, solum, specula (diminutium a spes, & editior locus) triuus, veris, villis.

III. Verbum & Verbum.

Crenit, excreuit, dico, edo, egerit, fundamus, luxit,

luxit, eluxit, manet, promeretur, regere, cetera.
 Et quia verbis participia & gerundia cohærent, huc illorum quædam exempla addimus tam a verbis quam nominibus distinguenda: *demens, emenda, emendo, moratus, passus, serui.* Sic & *impletis, completis* participium & verbum sunt.

IV. Accentu pronuntiationis distinguenda.

Cipido, iacere, imperito, liberet, nitere; enitere, indico, oblitus, olere, parere, patere, pendere, prædico, videris, reliqua.

Hæc omnia sine apicibus discernuntur, sensu & constructione: cur sola aduerbia & ablativos, aut *quam* pronomen & aduerbium, *cum* præpositionem & coniunctionem, non possimus sine istis? Desinant ergo scholarum magistri pueros vexare, verberare, si hos apices, maioris propudia ætatis, & omnino dediscendos, neglexerint: ad alia potius & meliora suos adsuefaciant, quorum numquam eos pœniteat. Non vetus is mos in aduerbiis est. Olim alia ratio rariorum fuit apicum, vt tradidimus: nec in manu exaratis libris sic aduerbia prægrauantur: neque primi litterarum restitutores agnoverunt, quod in libris, quos ediderunt, perspicimus. Aldus Manutius auus sensim a-

E ;

pices

pices admisit : eiecit rursus nepos eiusdem nominis, Pauli filius : & doctissimus quisque sibi semper ab iis quam maxime temperavit. Hoc autem velim omnes de me sentiant, nequaquam mihi constitutum esse, vllum hominem sagillare aut contemnere. Scio enim esse viros graues summeque eruditos, qui consuetudinem, a præceptoribus in pueritia haustam, adhuc sequantur, quorum pace & salua existimatione, quod res esse videatur, liceat mihi libere ac ingenue tradidisse.

SIGNA DISTINCTIONIS.

Prisci Romani maioribus litteris scribentes, verba ita continua ponebant, vt discerni vix possent, nisi punctis singula distinguerentur. Ex qua ratione in plerisque inscriptionibus voces singule punctis singulis separatæ visuntur, præter finales versuum, vbi veteres nullam distinctionis notam addiderunt. Cessante autem illa contiguæ scriptionis ratione, non opus est tanta multitudine punctorum : cuiusmodi inscriptiones, punctis destitutæ, apud Gruterum sunt p. 809 num. 2 & II. & plures apud Sponium in Miscell. Abruptæ autem voces siue breuiatæ omnino punctum requirunt, defectionis indicem.

Nec

Nec punctis tantum verbis interpofuerunt, fed alia quoque figna, ornatus cauffa, ac pro lubitu artificum, qui lapides infcripferunt. Sunt enim infcriptiones, quæ diftinguuntur femicircellorum figuris, vt Gruter. pag. 339, 3 Q, RAPIDIO, Q, F, - - - LVDI, CIRCEN, cetera. Aliquando figura ꝛ interiecta. Pag. 493, 5 PROV ꝛ AFRICAE ꝛ ET ꝛ V ꝛ S ꝛ IVDICANTI, reliqua. Etiam glandium forma ꝛ interfrata, vt ibidem num. 3 -- M ꝛ PROVINCIA ꝛ PRAEF ꝛ ALAE ꝛ reliqua. Et p. 591 n. 7 inftar ꝛ loco punctorum eft:

D ꝛ M ꝛ
P ꝛ ALLIO ꝛ VITALI
AVG ꝛ LIB ꝛ TABVL cetera.

Sed hæc rariora; vt plurimum punctis fimplicibus intercifum propter vocum continuitatem: qua ceffante, vt apud nos fit, illa quoque negliguntur.

Diacritica puncta grammaticis dicta, quæ diffolutioni fyllabæ aut diphthongi imponuntur, vt *foliit* trifyllabum, pro *foluit*: *siift*, & fimilia; quam diærefin ac dialyfin etiam appellant. Qui minore fcriptionis forma diphthongos æ, œ, diftincte fcribunt, quories litteræ illæ feparatim legendæ funt, punctis diacriticis fignificant, vt,

E 4 æris,

aëris, *αἴρος*: nam *aëris* his est *χαλκοῦ*. Qui tantum ex maiori scriptura *Æ* eiiciunt, quoties in principio periodi aut versus id ponendum est, simpliciter scribunt *Acre*, *χαλκῶ*: si vero *αἴρι* significandum, *Aëre*, vel *Aëri*. Duo puncta etiam litteræ *i* imponuntur, quando consona resoluitur in vocalem & vox crecit syllaba, ut *Caius* trisyllabum.

Grammatici postea, quam desit Latinitas vulgaris esse, quæ olim simplicia erant, aut aliter disposita, in eum ordinem redegerunt & formam, quæ adhuc hodie vilitata sunt. Veterum distinctiones Eriycius Puteanus in *Facula* cap. xi seq. exposuit: rem ipsam Seneca tangit epist. xxx. In *Græcis*, inquit, *hanc licentiam tuleris: nos etiam quum scribimus, interpungere consueuimus.* quæ Cicero lib. iiii de *Oratore* cap. XLVI *interpuncta verborum* vocat. Lipsius de notis post singula verba positis interpretatur. Maiores vero minoresque in versu & periodo distinctiones, saltem in puerorum usum, ex loco & situ punctorum discriminabant. Diomedes lib. ii cap. de *Discretione* p. 432 *Distinctio est, apposito puncto, nota finiti sensus, vel pendentis moræ, quod locis ponitur tribus: SUMMO, quum sensum terminat, & vocatur Finalis a nobis, a Græcis τελεία: MEDIO, quum respirandi spatium legenti dat, & dicitur Media:*

Media: IMO, quum lectionis tenorem, ad huc aliud inlatura, suspendit, et vocatur a Grecis ὑποσημη, a nostris Subdistingtio. •

Hæc antiquiora posteriores grammatici, ut diximus, immutarunt, adhibitis signis aliis, & loco alio, plurimum vero *imo* positis: quorum rationem interpungendi quum accurate Aldus Manutius p. p. exposuerit, eius verba hic legisse, credo, non pœnitēbit. *Minima, inquit, est distingtio auersus semicirculus, qui hoc modo, designatur, quam alii Virgulam, alii Comma, nonnulli Semipunctum [addo incisum, ex Cic. Oratore c. l. xii] appellant.*

Eadem nota si cum unico puncto coniungatur, ut sit hæc; aliter usurpatur. modo enim distinguit contraria nomina hoc modo, publica, privata; sacra, profana; tua, aliena; interdum etiam locum habet in iis locis, ubi sententia ita variatur verbis, ut si semicirculum apponas, parum sit, si gemina puncta, nimium. [vnde etiam Semicolon vocari consuevit.] Inter omnes notas hanc, de qua nunc agimus, esse omnium difficillimam intelligo. [Inepte semicolo hodie utuntur typographi, quum que coniunctionem breuiaturi q; q; componunt: qui rectius, & ad antiquum morem, simplex punctum ad q. adicerent. Grut. p. 591 POSTERISQ. EORVM. Reinesius p. 675 FINISQ. ABORIGINE.]

E 5

Sequi.

Sequitur geminatio puncti : cuius ea vis est, ut quasi medium locum obtineat inter punctum semicirculo iunctum, & unicum punctum. Omnino autem usurpatur, quum sententia vel duas, vel plures habet partes, quæ suis singulis verbis reguntur, per se consistunt, absolutæque sunt: ut, quemadmodum ex integris membris fit integrum corpus, item ex integris partibus sententia consistit uniuersa. [Duo puncta hæc vocamus Colon, quia κόλυ, integri membri in periodo, signum sunt.]

Restat unicum punctum, quo sententia concluditur ac terminatur . nec difficilem cognitionem habet. quamquam, ubi concisa sententia est, & concisa item altera subsequitur, gemino puncto ego quidem vsor libentius, quam unico. ut in hoc exemplo: Hospitium mihi para: cras enim adero.

INTERROGANDI nota, quem sibi locum passulet, verbum ipsum significat. In dolore autem, & in admiratione, si quis unico puncto, nec interrogandi nota, utetur, meo iudicio recte faciet. ut in hoc exemplo: Quantas utilitates humano generi philosophia peperit. Interdum, licet manifesta interrogatio sit, interrogandi tamen nota non utimur, ut quum sententia eo vsque producitur, ut illa interrogandi vis, quæ primis verbis agnoscebatur, longiore paulatim spatio deminuta, euanescat.

[Signum exclamandi ! post exclamaciones

nes ponitur, ut *O tempora, o mores ! &, Hen, me miserum !*]

PARENTHESI includi oportet ea, qua nec sententia partes sunt, nec ab ullo aut antecedente aut subsequente verbo reguntur : nec, si absint, detrimenti quidquam patitur sententia. Haec nus Manutius.

Distinctio etiam notetur inter () *parentheses*, & [] *uncos* siue *uncinos*. Illarum usum iam Manutius exposuit: hi sunt in textu notæ criticæ, quæ suspectum verbum aut sententiam significant, quasi a mala manu in auctoris textum, imperite sæpe inepteque, intrusam. Etiam [] utimur, quum nostra verba alterius orationi interserimus, aut aliud quidpiam separamus.

MAIORES LITTERAE IN MINORE SCRIPTURA.

Quod plerumque hodie utimur minore scriptura, nec illa ita sola, aut pura, ut non maiores etiam litteras admisceamus; quaeri potest, quando, quo loco, & quoties liceat maiusculas admiscere. Peccant enim aut inepte agunt, qui indifferenter, aut nimis crebro, initio vocum maiores adhibent. In maiori scriptura olim non opus hac quaestione erat, quia uniformes erant litteræ, qui-

quibus propria, communia; priua, media, honorata, inhonora scribebantur. Postquam vero minuscula illa & quasi semibarbara scribendi ratio adsumpta fuit; non tamen plane maioribus litteris abstinuerunt, ab principio maioris cuiusdam sensus, seu tractationis, ita applicuere, vt prima littera primæ vocis ex iis maiuscula esset: deinde nomina propria virorum seminarumque, & locorum, ab iis inchoabant: tandem eas principio singulorum in carmine versuum quidam, post plures, ac fere omnes posuerunt. Sic fere in manu scriptis libris: sic in olim excusis est: nostra autem ætate, aut paullo ante, adiecta *honoris*, vt aiunt, vocabula, imperator, rex, princeps, consul, prætor, rector, tribunus, dux, magister, & his similia: & ipsum vocabulum *dominus*, etiam quum possessiorem sonat, religioni sibi ducunt aliter, ac *Dominus*, maiore initiali, scribere, v. g. *agri Dominus, adium Dominus*, quod ineptum est. Nolo cuiquam honorem tractum suum, quamlibet exiguum; qui ab vna littera est; recte tamen litteras adhiberi velim. In historico contextu scribo veteri more, *rex Darius, Scipio consul*, cetera; si vero scribendum de iis est aut ad eos, quibuscum versamur, quos reueremur; potest aliquid multorum opinioni, aut superstitioni

tri-

tribui, præsertim, si certi non sumus, edoctos illos in antiqua scribendi ratione esse. Malim autem, si honor in eo præstandus est, vocabula integra REX, PRINCEPS, cetera, maioribus litteris effingere, quam maiores minoribus commiscere. Quod etiam de pronomibus notandum est, quæ in adlocutionibus hodie, ut cum primis in epistolis fit, *Tuus, Tibi, Te* scribuntur: id quod promiscue non est adfectandum. Si summis viris ac principibus scribimus, detur aliquid consuetudini, utcumque recentiori: si mediocribus, malim veterem scribendi modum imitari. Vbi etiam honoris causa maiores litteras pronomibus adhibere placet, præstat integras iis voces exscribere, quam diuersa genera permiscere: hoc est, **TE, TIBI, TVA** scribere, quam *Te, Tibi, Tua*.

An vero semper, finita periodo, & puncto intercissione facta, maiore littera periodus noua incipienda sit, laudati Manutii sententia definimus. *Post unicum punctum, inquit, si sequatur sententia superiori non dissimilis, primum verbum littera minuscula incipio; si vero dissimilis, maiuscula. Quod si non solum dissimilis sententia, sed omnino a dissimile sequatur argumentum, tunc ea, quæ sequuntur, non solum unico puncto sed littera maiuscula, sed etiam aliquo intervallo sciungenda sunt.*

DIVI-

DIVISIO IN FINE VERSVS.

Sæpe accidit, vt vocem vltimam versus, quem vulgo lineam vocant, non capiat, vt propterea diuidenda sit, & pars reicienda in versum insequentem. Nostri hodie signum diuisionis - apponunt, transuersam lineolam, quæ indicet sequentia adnectenda in legendo esse: & quum scribunt, multi Teutonicæ scripturæ signum = etiam Latinis adhibent; in antiquis monumentis nulla huius generis signa in diuidendo apparent, quia veteres nec post integram vocem, in fine incidebant. Sæpe etiam inscite diuisum in lapidibus est. v. g. Grut. p. 40. n. 2 diphthongus AE dirimitur; PRA scripto in fine prioris versus; EF principio insequentis, vt *praefectus* significetur: & pag. 46 n. 11 duplex eadem littera in principio versus posterioris, partem diuisi verbi tenentis, sic posita

R E I P. A R V

C C I T A N A B

id quod opificum inscitiae, non vniuersali consuetudini, tribuendum est. Doctiores enim in his quoque industrii & curiosi erant. Quintilianus lib. I cap. VI I *Est etiam*
in

i, diuidendis verbis obseruatio, mediam litteram
 consonantem priori, an sequenti syllabe adiun-
 gas. APVSPEX enim, quia pars eius posterior
 a spectando est, S litteram tertia dabit; AB-
 STEMIVS quia ex abstinentia temeti compo-
 situs vox est, prime relinquetur. Ad originem
 ergo & deriuationem diuidentes ablegat,
 nec præuerbia compositorum licet dirimere,
 sed diuidendum, si opus est, *ab-igo, ad-co,*
ad-oro, os-tendo, dis-cutio, sus-cipio, sus-
tineo, pan-insula, et-iam, neg-otium, prof-
odia, pot-est, vel-ut, prod-it a prodeo; *pro-*
dis a prodo, nam epenthesis *D* in compositis
 ad priorem partem pertinet, cui euphoniæ
 causa adicitur, vt *prod-co, red-eo, red-*
amo. Dubia sunt *cognosco, ignosco, agnosco*. Si
 enim a *gnosco* Cæcili sunt, *g* ab *n* non pot-
 est diuelli: sin a *nosco*, *g* ad mutatam præ-
 positionem pertinet. Cicero sane in Oratore
 c. XLVII *ignotus* ab *in* & *notus*; & *ignauus* ab
in & *nauus* deduxit. Ceterum si duæ conso-
 nantes in medio concurrunt, diuiduntur tan-
 tum eæ, quæ ab initio verbi nequeunt pro-
 nuntiari; non autem, a quibus verba tam
 Græca quam Latina incipiunt. v. g. diuidun-
 tur in *car-po, or-bis, ar-tis, cam-pus, mil-*
le, an-nus, an-te, vl-simus: coniunctæ
 manent in *a-ctus, ca-pus, a-mnis, o-mnis,*
la-psus, le-ctus, pro-pter, sibi-sma, mi-ri-
ster

ster, cetera. ab his enim incipiunt vocabula *Ctesiphon*, *Ptolemeus*, *Mnemon*, *psallo*, *Smyrna*, *stare*. Si tres consonantes in medio concurrunt, ratio est eadem, ideoque Cæsellius apud Cassiodorum p. 2316 *plo-strum*, *lustrant*, *campe-stre*, per syllabas disiungitur. At vero tam in Claudii oratione apud Grut. p. 502, quam Lucii Cæsaris cenotaphio diuiditur *MAGIS-TRATVS*: vnde grammaticorum de tribus consonantibus regulam non attigisse ætatem illam, sæpe laudatus censet Norisius.

NOTAE, SEV BREVIATA SCRIPTVRA.

De notis hic agere non est nostri instituti, nec illæ, tam ad orthographiam pertinent, quam ad lectionem, aliam grammaticæ artis partem. Tantum de paucis, nostro ævo maxime tritis, aliquid adferemus. Vulgare, non autem antiquum, neque Latinum est, virorum propriis nominibus vocabulum *Dominus* honoris causa præmittere, quod hac nota *D. N.* seu *Dn.* plurimi solent scribere. At medio ævo *D. N.* puncto interposito, valebat *dominus noster*, aut si plures, *D. D. N. N. domini nostri*, & augustorum nominibus tantummodo præmittebatur,

vti

vti ex innumeris inscriptionibus constat. Rectius plene scripseris, si scribendum est; aut *D.* simpliciter ponas, vt aliæ gentes faciunt. Si times, ne cum *Dolloris* nota confundatur, veterum consuetudini magis *DOM.* quam *DN.* accedet.

Deinde abrumpendi formula *& cetera*, contrahitur sic *&c.* siue *&c.* Trita hodie forma, antiquis prorsus ignota: quirem varie eloquuntur & circumscribunt: nec non ipsum *cetera* aliquot membris recensitis subdunt Lucretius lib. vi vers. 85, & Cicero Top. cap. vii. Vtrobique recentiores *& cetera* ediderunt, quod improbant Ob. Gifanius, Dan. Pareus, & Aug. Buchnerus; elegantius censentes *cetera* sine coniunctione, quam *& cetera*. Hinc iudicari de nota hac augendo honori duplicata, *&c. &c.* ac triplicata *&c. &c. &c.* potest, quæ hodie singularis reuerentiæ signum habetur. Plene excribe, plene pronuntia, & intelliges quam parum apto sensu hæc fiat multiplicatio. Idem quod *cetera* in abrumpendi usu sunt *reliqua*. Capitolinus in Gordian. cap. v. partem refert epistolæ imperatoris Alexandri ad senatum; qua recitata, abscissis ceteris, quæ sequebantur, subiunxit, *& reliqua*.

F

PARS

PARS POSTERIOR,
QVAE EST
VOCVM SINGVLARIVM
ORTHOGRAPHIA.

A præpositio sine accentu, more antiquo: neque etiam accentu ab vlllo alio discernitur.

ADFATIM & *affatim* scribitur: sed qui præuerbium *ad* in ceteris ante *F* seruant, iis prius placet: cum quibus & nos sentimus. Festus, *adfatim*: etiam Lipsius de Pronuntiat. cap. XXI. Agrœcius ab *adfatu* ducit; sed repugnat brevis quantitas, a Nariano poeta defensa apud Gell. VII cap. VII; quamquam is veram eius rationem ignoravit. nam a *fatim* est, veteri voce, quæ sonuit abundanter; vnde *fatisco*, abundantur aprior: inde *adfatim* siue *affatim*. Sic Seruius docet ad illud Virgilii Aen. 1, 123

- - - rimisque fatiscunt.

ADOLESCENS per *O* auctoritate Festi in *Suboles*, quia ab *olesco*, id est cresco. Lapidibus quidam & libri *adulescens*. Spon. Misc. p. 129 e medio æuo inscriptione *ADVLESCENTIAE*. Sed Manutius etiam ad lapides prouocat, qui *O* habeant.

AD.

ADSIDVVS & *Affiduus* pari stant auctoritate & utraque magna. Cicero Top. cap. 11 *Locuples est affiduus, ut ait Aelius, appellatus ab are dando. ære, id est alle. Gellius xvi cap. x Affiduus in duodecim tabulis pro locupletis & facile facienti, dictus aut ab affibus, id est are dando, quum id tempora reipublica postulerent: aut a maneris pro familiari copia faciendi assiduitate. Utrumque explicat Sosipater lib. 1 p. 58 Affiduus quidam per D scribunt, quasi sed a sedendo figuratum, sed errant. Nam quum a Servio Tullio populus in quinque classes esse divisus, ut tributum, prout quisque possideret, inferret; ditiores, qui asses dabant, affidui dicti sunt, [quasi qui asses dunt:] & quoniam soli in negotiis publicis frequentes aderant, eos qui frequentes assunt, affiduos ab affibus dixerunt. Inscriptio sub Antoninis Grut. p. 163, 3 ASSIBVIS FLVCTIBVÆ. Contra Festus: *Adfiduus dicitur, quia in care, quum frequenter avis, quasi confedisse videatur. hic ergo ab adsidendo ducit, ut a residendo residuus. Varro lib. vi cap. v qui adest, adsiduus. Ergo ab adsim.* Atque his displicuit opinio de *affibus*: quæ aliquid fabulæ de Servio habere videtur. Nec Cicero ex mente sua, sed Aelii locutus est: Gellius dubitanter *ait, aut.* Accedit; quod Romæ marmorea tabella legitur [Grut. 950, 8 *ADSIDVE DEFLET.* De pronuntiatio-*

ne per *ff* minus dubitatur: scriptura fui
ambigua.

ADSVM dico, quia *S* ante se *ad* præp
sitionem ferre posse, supra probauimus. N
Plautinus iocus *Pœnulo* 2. 1 sc. 11. 67, q
dicenti *assum apud te eccum*, alius responde
ego elixus sis volo, nos mouet: nam plebei
pronuntiatio, non doctorum scriptura,
eo probatur.

AEGAEVM mare, vtrimque diphthong
prima: quia Græce est τὸ Αἰγαῖον πέλαγος

AEMILIUS Latino *I*, non Græco
in secunda, nummi & lapides. Vide *Vrf*
p. 11, & *Grut.* p. 33, 36.

AERIVS, *Aereus*. Tritum posterius: *M*
& castigatiores libri *aerius*. Lucretius lib.
vers. 12 *Aëria volucres*. Et Virgilius *Georg.*
vers. 474

- - - *aerias Alpis & Norica signis*
Castella in tumulis, cetera.

AETHERIVS, non *aetherius*, Manu
ex Virgilii vetustissimo codice, quem a f
possessore sæpe Carpensẽm vocat.

AFRICA, *Africanus*, *Afer*, per *f*, n
pb; nummi & lapides: vt vt Græcis post
rioribus (nam veteribus Αἰβύα) est Ἀφρική.
Vide *Pæanium*, *Eutropii* met
phrastam, lib. 11 in bello *Punico* 11.

AGNATVS, *AGNOSCO*. De his f
P

pra p. 35 disputauimus: & de simili verbo *cognosco* p. 40. Nondum dubitare desinò de *gnascor*, *gnasco*, vnde ducunt illa, littera *d* praeuerbii extrusa. Nam *agnomen* est *adnomen*, quod ita coniunctim scriptum Salmasius Capitolino vindicauit in Vero cap. III: quemadmodum idem auctor eodemque principe cap. VII in praestantissimo Palatino eod. *adnosceret* scripsit. Glossae nomicæ: ἀδνάτος, ἀνέψιος, συγγενής.

AHENOBARBUS, non diphthongo *Aenobarbus*, nummi gentis Domitiæ, & lapides Capitolini. vide *Manut.* In Ancyrano, serie I, cum biiocali AHAENEIS PILIS.

ALAMANNIA, & *Alemannia*: sed prius in libris frequentius: ac plures nummi *ALEMANNIA*, quod ideo praefert illustris Spanhemius p. 750. Cum *A* in vno nummo aureo, quem Nic. Heinsius exponit ad Cluidani IV conf. Honor. v. 446. Inscriptio Grut. p. 160 titulos Valentiniani, Valentis & Gratiani refert: in singulorum cognomentis *ALAMANN*. Et pag. 159, 7 de Gratiano: GERMAN. MAX. ALAMANVS MAX per A & simplex N.

ALLIA fluuius Romana clade nobilitatus. Scruuius ad illud Aen. VII, 717 *infansum interluit Allia nomen*; dicit nomen *Allia* esse, a poeta metri causa duplicatam litteram.

ram. Iuvat Plutarchus in Camillo p. 1
 παρὰ τὸν Ἀλιαν ποταμὸν. Hos duces
 quuntur Manutius, Sigonius, Daufquius.
 duplex L in aliis omnium libris Varroni
 Ciceronis, Liuii, Taciti, Suetonii, Macrobi
 neque credibile est, hos omnes potuisse
 corrumpi. Accedit incorruptum testim
 nium Caiani, quod Pisis est, cenotaphii, quod
 PRO ALLIENSI diem VIII K. MA
 TIAS, quo obierat Caius Cæsar, habenda
 esse decernitur.

ALEXANDREA, *Alexandria*, Græcè
 Ἀλεξάνδρεια. Urbium autem nomina propa
 oxytona, in *ea* exeuntia, dubium acce
 tum apud Latinos habent, prout in *ea* v
 ia cadunt. Quædam constantius e longu
 habent, vt *Laodicea*, *Heraclea*, *Apamea*, *Cassa
 dra*: quædam plerumque per *ia* scribunt
 vt *Seleucia*, *Nicomedia*, *Philadelphia*, *Sebasti*
 quædam ambigua, *Alexandria* & *Alexandre*
Antiochia & *Antiochea*; *Cæsaria* & *Cæsare*.
 cetera: quia *ea* nunc I nunc E pronunt
 tur. Horatius lib. IIII od. XIII *Alexa
 dra* scripsit, arrecta pænultima: in numm
 Latinis autem ALEXANDRIA; vt etiam
 Plinius, & plerumque alii. *Antiochéa* in an
 quis codd. Epistolarum Ciceronis, quod
 Fulvius Ursinus ad lib. II ep. X [al. IX]
 uetur, etiam ex nummi epigraphe GEN

ANTIOCHEÆ. Plurimis nummis est COL. CAESAREA, tam vtriusque in Palæstina, quam eius, quæ erat in Mauretania. Sic etiam de *Amaseia*, *Antigonia*, *Pharvacna*, *Raphes* : iudicandum est.

ALUCINARI, sine *H*, & *L* simplici, Festus, & Cloatius Verus apud Gellium, lib. XVI cap. XII scribunt, quasi *a luce aberrare*, ut Manutius cum Pantagatho interpretatur. Recentiores quidam malunt *alucinari*, siue *adlucinari*, quasi offendere ad lucem, eiusque claritate præstringi. Sed malim cum Festo facere & Cloatio. Veteres aliquando adspirationem præfixerunt, ut idem Gellius lib. II. cap. III refert: sed addiderunt etiam (quæ ibi exempla coniungit) ad *bonera*, *bonisflum*, quæ nemo imitatur.

AMOENVS per *œ* in lapidibus, quibus proprium *Amæna* & *Amæna* sunt. Grut. p. 788 L. AMOENVS, & p. 854. AELIA L. F. AMOENA. Addit Manutius vetustos codices Virgiliti.

ANCORA sine adspiratione, quia est *ἄγκυρα* Græce. Seruius quidem ad Aen. I. vers. 169 mirabundus: *Hoc nomen quum in Græco, unde originem ducit, adspirationem non habeat, in Latino adspiratur: quod est contrarium. nam magis Græcorum est adspiratio.* At

F 4

Mari-

Marius Victorinus p. 2466 componit, vt paria in hoc genere, *corona, ancora, sepulcrum.*

ANNVLVS, *anulus.* Qui altius videntur sapere, scribunt *anulus*, vno *N*, Manutius, Lipsius, Scaliger ad Varronem: quia sit ab *anus*, quod circulum & podicem, perinde vt *δακτύλιος* Græcis, significet: quæ parum decora originatio est. Varro LL. lib. v post initium; *Tempus a bruma ad brumam, dum sol redit, vocatur annus; quod, vt paruuli circuli annuli, sic magni dicebantur anni.* Vt autem *annus* *N* duplici scribitur, ita etiam *annulus* *ὑποκοριστικόν*. Mollius sonat, fateor, *anulus*: inde forsan illa, quam Manutius vrget, *antiqua consuetudo*, quæ in libris obseruatur.

APVD. Quidam per *T* scribunt ad antiquitatem prouocantes, Est sane in veteri lapide [Grut. 443] **APVT NOS:** & ex Hadriani sæculo p. 378, **APVT MAXIMUM PRINC.** tamen Augusti ætate cenotaphio Lucii Cæsaris scriptum **APVD EAM ARAM.** Velius Longus p. 2231 *Non dubitatur, quin APVD per D scribi debeat, quoniam nulla prepositio T littera finitur.* Hæc ergo consuetudo obtinuit.

APPVLEIVS, *Apuleius*, viri nomen, frequentius duplicata littera, quam simplice,

ce, in inscriptionibus apparet: quæ *Apulia* quidem, vnde est, *P* simplici; poetæ vero etiam geminato scriptum tenent.

ARCESSO, non *accereso*. Grammatici quidem inter vtrumque distinguunt, Sospiter lib. 111 & Diomedes lib. 1, quod illud sit accusare; hoc euocare. Sed nihil valet hæc distinctio. Est enim ab antiquo *ar-*
cio, pro quo, vt Priscianus lib. 1 p. 559 notat, *accio*, ab *ad* & *cio*, (*d* in *r* olim mutato) postea dixerunt: quod approbat Lipsius in Orthographia.

ARENA sine *H*. Seruius ad illud Aen. 1, 172

- - - *potiuntur Troes arena;*

Quærit, inquit, *habeat*, nec ne, nomen hoc adspirationem. Et Varro sic diffinit: Si ab ariditate dicitur, non habet; si ab habendo, vs in fabricis videmus, habet. melior tamen est superior etymologia. Eadem Carisius lib. 1. p. 80, sed epicrisi, *gratius tamen cum adspiratione*, dissentit a Seruio Mauro. Manutius etiam *harena*, persuasus præterea vetusta inscriptione CALCE HARENATO.

ARRIVS familiæ Romanæ nomen, *R* gemino, in nummis & lapidibus: *Arius*, *r* simplici, nomen hæresarchæ, cuius media producta est, quia Græce scribitur ἄρειος, vt *Darius* ex Δάρειος. Vnde & *Arens*, Quintilianus III, cap. 1 scripsit.

F 5

ARTVS,

ARTVS, angustus, non *artus* placet erudit. Sic Priscianus scripsit & *artus* & *artare* verbum lib. VI; & Valer. Probus p. 1474 *artus* angustus, & *artus* membra sola flexione & casu, non scriptura, discernit. Dicit, ab *arceo* esse vel *arceo*. Esto: vt vero ex *farctus* fit *fartus*; sic etiam *artus* ab *artus*.

ASPORTO, quasi *absperto*, excluso *B*, secundum Priscianum lib. II p. 571. In aliis manet, vt *abscedo* *absterreo*.

ATQVE coniunctio. In lapidibus sæpe legitur *Adque*. Vide inscriptiones Grut. & Sponii, etiam vetustos Virgilio codices. Mollius visum *adque*, nec alienum ab originis significatione. Nihilominus prævaluit *atque*, & Augusti ævo vtrumque in vsu erat. Cenotaphio enim Cæsarum est *ATQVE*; Lucii *ADQVE*. Lapidem plerique sunt posterioris ævi: Gruterus tamen etiam vetustum indicat. p. 96, 7. in quo est *PRO HOC ADQVE ALIIS*. Tandem id exoleuit, & *atque* vbiuis stabilitum.

ATTIVS poeta: & *Attius* familiæ nomen diuersæ ab *Acciis*: vt *Attius* augur apud Liuium. Sic Manutius ex libris & lapidibus.

AUCTOR, *auctoritas*, per *CT*. Sospater Carisus lib. I p. 30 *Auctor propterea dicitur, quod augetur & generaret*. Sic meliori ætate scri-

scriptum. Cenotaphio Cæsarum : PV-
BLICA AVCTORITATE ; & MOX, AV-
CTORIBVSQVE IIS. Et oratione Claudii
imperatoris apud Grut. p. 502 HOC IN-
TER AVCTORES DISCREPAT. Et num-
mus Commodi ex VIII imperii anno, non
AVTOR, vt Vaillant in Aeneis p. 92. refert,
sed vt Occo & Mediobardus p. 254, AV-
CTOR PIET. quod in alio eiusdem anni
nummo argenteo ipse Vaillant p. 88 AVCT.
PIET. transcriptit. & Mediceo Virgilii co-
dice lib. VI, 650

---- & Troia Dardanus auctor.

Putida ergo *author, auctoritas*, quia nullus hic
locus est litteræ *ſ*, *sb*: tolerabiliora *autor*,
autoritas, quia in Notis Valerii Probi, me-
dio ævo grammatici, AVT, vel AVTR. vel
AVC. explicatur *autoritas*.

BACCA, *Baca*. Petrus Victorius auctor
est, in Ciceronis vetustissimis libris *baca* vno
scriptum esse: quam scripturam Nic. Heiñ-
sius in Prudentii præfation. Psychom. v. 33
vocat *veram orthographiam*, etiam in Pruden-
tii vetustioribus libris obseruatam. Nihilominus
plerique *bacca* scribunt eduntque.

BALINEVM, contracte *Balneum*: vtrumque
iustum & Latinum. Sospater p. 76
Balneum veteres dixerunt siue balineum: vtrum-
que etiam in lapidibus reperitur, vt Manu-

eius

tius probavit, & ex Gruteri indice Aedificiorum clarum est.

BALLISTA verius scribitur quam *Balista*, quia a βάλειν. Glossa vetus: καταπέλτης, *ballistra*, *ballista*. nam illo ævo etiam *ballistra* dixerunt. Inuenitur tamen etiam *L* vno scriptum. Spon. Misc. p. 66 COLLEG. BALISTARIOR.

BELLVA, non *belua*, quia *bellum* Festus a *belluis* ducit; aut potius *bellua* a *bello* nomen trahit, hoc ex *duello*, vt Quintilianus tradit lib. I cap. v.

BENEVOLVS, *benevolentia*. Lipsius contendit *beniuolus* scribendum esse, & id suadent etiam quidam grammatici veteres. Eutyches p. 2152 *A Volo, vis, beniuolus, maliuolus, & malificus*. Sane & lapis, Grut. p. 443. habet *BENIVOLENTIAE*, & alius p. 651 *BENIVOLENTIBVS*. At quia in compositis aliis *bene* cum *E* retinemus, *beneficium, benedico*; videtur omnino consuetudo adhuc recepta contra paucorum dissentium retinenda esse.

BRACHIVM, vno *c*, quia ex Græco βραχίον. At Manutius auctoritate Carpenlis Virgilii *braccia*: vt videatur *c* producendæ syllabæ adiecta esse, quia primâ Græcæ vocis correpta est. Sed paucos imitatores habet:

habet: fere omnes *brachia* scribunt, producta quamuis prima sit.

BRVNDISIVM, non *Brundisium*, Italiae oppidum & portus. Libri & lapides testes.

BVCCINA, *Bucina*. Prius vulgatum est, etiam Pompeii Festi. Manutius autem tueretur posterius ex Virgilio Carpenſi, & Iſidori Orig. xviii cap. 1111, qui *Bucina*, inquit, *dicta a voce, quasi Vocina*. Non omnibus grata hæc etymologia: alique a *βυκάνη* deriuant. Varro lib. v cap. vii extr. a vocis similitudine, (id est, a sono βοῦ bu) & *cano* deducit, quasi *lu-cina*, *bu-cinator*, licet in libris, quos habemus, etiam Scæligeri, editum sit *buccinator*.

CAECINA per æ & simplex n, non *Cecinna*; familiae Romanæ nomen. Libri docent & lapides. Grut. p. 116, 5 C. CAECINA LARGVS.

CAECVS item per æ, non œ, oculis captus. Veteri tabula apud Grut. p. 291 CENS. AP. CLAVDIVS C. F. AP. N. CAECVS. isde quo Liuius ix cap. xxix. Festus *cacum vallum*, occultam munitionem, etiam diphthongo prima scripsit.

CAELEBS. Festus, *Calibem dictum existimant, quod dignam celo vitam agat. quæ licet non certa sit deriuatio; tamen veterem scri-*

scribendi modum ostendit. Ex veteri tabella Manutius in *dumtaxat*, & Gruterus p. 574, 6 SI QVI CAELIBES ESSENT. In simili tamen tabellæ fragmento p. 575, 1 legitur COELIBES, diphthongo alia: ut nec hæc scriptura damnanda sit. Manutius autem facit cum priore.

CAELO, *calare*, sculperere, cum æ, libri veteres & lapides. Romano lapide, quem Manutius vidit, CÆLATOR & CÆLATVRA.

CAELVM per æ malunt etuditi, quam *calium*. Aelius Gallus apud Varronem lib. III *calum* dictum ita tradit, quod est *calium*. Sic etiam Isidorus lib. XVIII cap. III Gruterus p. 50, 6 CAELOQVE: & p. 41 DIANAÆ CAELESTI. Et sic p. 54 *caelesti Mercurio*: p. 59 *Veneri caelesti*: & de Scuero p. 266 *caelesti eius indulgentia*. Spon. p. 93 *Bonae deae caelesti*. Festus *caelestia auguria* scripsit: addit Manutius Virgilium Carpenssem. Nec vero vulgaris scriptura per æ destituta est rationibus, quia a καλλος, *causus* deducit, quod probabile Varroni dicto loco videtur. Grut. p. 115 *omnibus COELESTIBVS consentientibus*: p. 180, 3 *AQUARVM COELIVM*.

CAENVM pro limo Manutius per æ; quod sic libri veteres & Virgilius Carpensis:

sis. Vulgo *canam*, quasi a *καὶνὸν κομῆμα*, & *pollutum*, nisi ex sacris nostris significatio altera petita est.

CAERIMONIA per *æ* & *i* Manutius ex lapide, Domitiano a Titi sodalibus dicato, quo ille vocatur *conseruator CAERIMONIA- RVM publicarum*. Diphthongus cæta, quia à Cære, Etrurix oppido, nomen, quo, vrbe à Gallis capta, Romanorum sacra peruecta fuerant. *Inde*, ait Val. Maximus lib. i cap. i, *institutum est, sacra caerimonias vocari*. Gruteus, qui eundem lapidem transcripsit p. 270, *caeremonia*, vocali secunda refert: sed maior fides *αὐτόματοῦ* Manutii. Et Gisbertus Cuperus, vir summus, ineditam inscriptionem hanc pro singulari beneuolentia communicauit nobiscum: Q. FLAVIVS Q. F. SV. C. HERCVLANVS AVGV. MAGISTER CAERIMONIA. SACR. FAC.

CAERVLEVS & *catulus* diphthongo prima. Grut. p. 176 *ex fontibus qui vocabantur CAERVLLVS et Curtius: & mox, aquas Curtiam et CAERVLEAM perdulas a diuo Claudio*. Et Lucii Cæsaris certotaphio **IN- FVLIS CAERVLIS**.

CAESAREA, *Cæsaria*: vide supra *Alexandrea*. Adde pauca: *Cæsarea* est ex *Καίσαρεια*, quod in libris est, & in nummis vari-

is

is apud Harduinum de Nummis antiq. Pop. & Urb. p. 110 seq. Græcis, Latinis legi ΚΑΙΣΑΡΕΙΑ & CAESAREA. Tamen *Casaria* ex aliis nummis defendi quoque potest, apud eundem de Num. Herodiadum p. 7, inscriptis ΚΑΙΣΑΡΙΑ ΣΕΒΑΣΤΗ, & ΜΗΤΡΟΠ. ΚΑΙΣΑΡΙΑΣ.

* A nomine Cæsar etiam *Cæsareus* in libris scribitur, ut *Cæsarea domus*, Ouid. I Trist. I. v. 70. *Cæsareum templum*, Prudent. I Symmach. v. 250: at fragmento apud Grut. p. 41 CAESARIUS: & *Cæsarianus* apud ipsum Cæsarem de Bello civili sæpe.

CAESPES, *Cesspes*. Festus a *cædo*: quasi terra in modum lateris *cæsa*. Itaque potior diphthongus est.

CAMENA. Plures cum E simplici scribunt, Varro, Festus, & Virgilius emendatioribus libris. Macrobius lib. I Somn. cap. 111 *Camenas quasi Canenas a canendo dixerunt*. Servius in Eclog. 111 v. 59, *Camena, Musa, quibus a cantu nomen est inditum*. Nec vero spernenda aliorum diphthongus æ, quæ visitur in veteri inscriptione (Spon. Recherch. p. 269) IMMORTALES CAMOENAS.

CARTHAGINIENSIS verius est, quam *Carthaginensis*, quod ex Ennii versu liquet, quem Cicero pro Balbo cap. XXI citat,

Hostem qui feriet, mihi erit Carthaginensis.

Et

Et in columnæ Rostratæ basi COPIAS CAR-
TACINIENSIS: & Grut. p. 586. PROC-
TRACTVS CARTHAGINIENSIS.

CARVS, dilectus, sine H. de quo supra,
p. 6. Innumera in cippis exempla superlatiui
CARISSIMVS. Vid. Grut. 418, 421, 426, ce-
tera: & in nummo Balbini CARITAS
MVTVA AVGG.

CAVSSA, *Causa*, utroque modo. Illud,
geminato sibilo, ex vsu veterum. Capito-
linis lapidibus sæpe, REI GERVNDÆ
CAVSSA: vid. Grut. p. 290. seq. Et in aliis
vetustis tabulis p. 506, 509 PRAEVARI-
CATIONIS CAVSSA. Ut Tiberii ætate
p. 525 EX CAVSSA. Plura Manutius ad-
fert, & etymologiam, quod quasi *cauisse* sit,
a *caueo*, in duas contracta voce syllabas,
cuius sententiæ etiam Scaurus meminit p.
2257, quamquam ipse *S vno* malit scribere.
Neque enim desunt probata exempla cum
S simplici antiquis monumentis; oratione
Claudii p. 502. inscriptione ex Samnitico
bello p. 298: marmore Ancyrano, atque
alibi.

CETERI, *cetera*, sine diphthongo lapi-
des vetusti. In tabula ænea perantiqua,
(Grut. p. 628, seq.) CETEREI VIATORES:
& Lege agraria apud eundem p. 202 CE-
TERORVM: nec id mutatum Augusti æ-

G

12-

tate, vt vel solum Lucii Cæsaris cenotaphi-
um documento est, quo eadem vox *ter*,
reperitur sine diphthongo scripta; atque
ita sub Cæsaribus seruatum fuit: nec aliter
Virgilius Mediceus. Grammatici diphthon-
gum inculcant, quia sit ex καὶ & ἕτερος: sed
nugas agunt. sic enim haberet copulandi
vim, neque adhiberi posset, vbi locus non
est copulæ: neque copula eidem præfigi,
ne duplex illa concurreret. v.g. Tibertino
lapide, ET CETERIS DIS; sensus esset &
& *ceteris*, quod absolum. Non autem
prorsus reiicio *cetera* cum diphthongo, sed
compositionem καὶ ἕτερα. Scio enim raro
veteres, immo rarissime diphthongo vsos
esse, vt Grut. p. 801 n. II CAETERISQ;
SVIS.

CHALCEDON libri: *Calchedon*, Καλιχ-
δών, omnes nummi. Vide quæ de hoc no-
mine in Notitia Asiæ Antiquæ notauimus.

COELIVS, *Calia*, familie Romanæ no-
mina, cum æ in plerisque monumentis. Ur-
sinus nummos familie Cœliæ p. 79 sic in-
scriptos exhibet: C. COIL. item L. COIL.
ἀρχαϊκῶς: & alios C. COEL. CALDVS.
Grut. p. 52 M. COELIO: & p. 240 in basi
marmorea Vespasiani æuo M. COELIVS:
& sic alibi sæpe. Raro per æ, vt p. 300 in
Capitolinis P. CAELIVS.

COE-

COENA per diphthongum *œ*, quia **α**
 κοινόν. Plutarchus Sympos. lib. vii i i probl. vi
 τὸ δειπνόν Φασικονὰ διὰ τὴν κοινωνίαν καλεῖ-
 σθαι. καθ' ἑαυτὰς γὰρ ἡείρων ἐπιεικῶς οἱ
 πάλαι Ῥωμαῖοι, συνδειπνῶντες τοῖς φίλοις,
Amici vesperinas epulas Cenam vocari quasi com-
munionem. seorsum enim prandebant prisca Roma-
ni; capiebant cum amicis. Et Isidorus lib. x x
 Orig. cap. 11 *Cena vocatur a communiōne ve-*
sentium. κοινὸν quippe Græci commune dicunt.
 Dausquius a lapide testimonium petit, ad
 Clitumnum reperto, **IN PVBLICO COE-**
NARENT. Plures autem lapides, quos Al-
 dus vidit, **CENAM DED.** habent: Festus,
Cena, diphthongo alia, ad quem modum
 Sponius p. 292 in Neapolitano lapide,
CAENACVLVM legit. Adeo discrepant
 in hac voce lapides.

COEPI, *capisse, captus* per *œ*. Oratio-
 ne Claudii p. 502 **GRU. COEPERVNT:** &
 p. 443 **COEPISSE:** & p. 669 **COEPTO**
fore. In Ancyrano autem marmore *opera*
CAEPTA. *Incepi* autem ab *incipio* est: in-
 de *captum* & *inceptum* distinguenda. Beda
 Orthogr. p. 2332 **Cepit**, *per simplicem e*,
a capiēdo: **Cœpit**, *per diphthongum œ, de*
incipiēdo: **Cœpta**, *per diphthongum œ:* **In-**
cepta *per simplicem e.*

COMISSARI, *comissatio*, *per simplex*

m & *i*. Festus *Comissatio a vicis*; quos Græci *κῶμας* dicunt. Bene vocabulum scripsit: minus bene a *vicis* denominavit. Varro lib. VI. LL. cap. V *COMITER*, *bilare ac lubenter*: cuius origo Græce *κῶμας*: inde Latin. *COMISSATIO* dicta. Sic quoque Donatus *comissator* scripsit in Adelph. act. V sc. II.

CONCIO per *C*, quia ut Festus interpretatur, *Concio est conuentus, quasi conuocatio*, a *concire*. Non ergo movemur, quod in antiquis monumentis legitur *CONTIO*. Vide Grut. p. 506, 507.

CONDITIO; & *CONDICIO*: prius sequitur originem, quia a supino verbi *condo* est; ut *perditio* a *perditum*: posterius est plerorumque lapidum & veterum librorum, & in his quoque Virgilio Carpens. Aldus ex hoc & fæxis verba profert, quem audias. In Sponii autem Recherch. pag. 316 ex Romana inscriptione refertur *SYB HAC CONDITIONE*.

CONSIDERO per *I*, non *Y*, quia Latinum est, non Græcum. Sic etiam *Desidero*.

CONSUMMO, *consummare*. Lipsius mauult *consumare*, vno *m*, & ad lapides prouocat. Sane Ancyrano monumento legimus *basilicam consumasam*: at Manutius ex la

lapidibus bis *consummanis*, & semel *consummator*, & *consummanus* enotauit, quod origo etiam poscit, quia a *summus* vel *summa* est.

CONVICIUM, non *conuicium*, quia a voce est, quasi *conuocium*. Festus: *Conuicium a vicis, in quibus prius habitatum est: vel immutata littera, quasi conuocium*. Et Ulpianus lege xv de Iniuriis: *Quum in unum plures voces conferuntur, conuicium appellatur, quasi conuocium*. Quod etiam ex syllaba producta apparet. Ouidius XIII Metam. 306

Neve in me solida conuicia fundere iungue.

COQUVS. Eutyches grammaticus lib. 11 post initium *cocus* scripsit. *Verbo, inquit, coquo nomen adhaeret cocus*. Velius autem Longus sub finem Orthographiae hoc nimium exile cenfer. *nam sicut, inquit, non est prima syllaba [in coquus] oneranda; sic sequens videtur explenda*. Oneratur autem prima per *Qu* pro *C*. Beda Orthogr. p. 2332 *Coquus, coqui, prima syllaba per C; secunda per Q scribenda est*.

CVNGTARI, *contari*; *Percungtari*, *percontari*: prius est Festi in *Percungtatio*, quem Manutius sequitur, etiam Carpenfis Virgillii auctoritate inductus: posterius Verrii apud eundem Festum; quocum Freinsheimius facit Indice Curtiano in *cunctanter*. Rationem vterque dat; Festus, *quod is qui curiose*

G 3

riose

riose interrogat, per cuncta visit. Verrius, quod dictum ex nautico usu, qui conto pertentant cognoscuntque aqua altitudinem.

DALMATIA. In lapidibus & nummis sæpius *Delmatia* per *E*: nec vero scriptura altera pœnitenda. Vide nostram Notit. Orb. Antiqui p. 614.

DELECTVS, *Dilectus* militum. Cicero lib. xii epist. v ad Cassium: *magnas Pansæ copias ex dilectu Italie comparat.* Gebhardus ibi: *Dilectus semper scribendum est, quod ita præeunt MSS. & vetusti libri.* Et Lambinus ibidem: *Iam dilectu legendum esse, non delectu, nemo est qui nesciat, indocilibus exceptis.* Adde lib. xi ep. iii sect. 4. Pompejus quoque Festus: *Dilectus militum, & is, qui significatur amatus, a legendo dilecti sunt.* Aldus tamen noster; *Delectus, contra libros aliquor veteres, multo scripserim libentius, quam Dilectus.*

DELICIVM, *Delicia*, per *C*, a *delicatus*. Grut. p. 646 **DELICIVM:** Manutius ex lapide Rom. **DELICIAE.**

DESIDERO, *Desiderium*, per *I* Latinum. Vide supra *Considero*. Vetus lapis Romanus, Manutio teste, **DESIDERIO NATAE.**

DISPICERE, *S vno*, quamvis a *dis* & *specio*. Sic & *Dispergo*, a *spargo*. *Dis enim* &

& *di* in compositione variant. Manet præpositio *dis* integra ante *C, P, Q, S & T* vt in verbis *discedo, discerno, dispono, dispuo, disquiro, disseco, dissentio, dissermino, disirabo*. Amittit *S* ante *D, G, L, M, N, R*. vt *diduco, diditus, digero, dilabor, dilacero, dimitto, dimouco, dinumero, diripio, dirumpo*. Ante *F* mutatur, vt *differo, difficilis, diffugio*. Hæc clara sunt. Difficilior res ante *S* cum alia consonante, id est ante *sp, st*, vbi *S* propter concursum consonantium suauius abiicitur, vt *dispergo, dispicio, distinguo, (a stringo, quo Cicero in Arato, & Lucretius vsi sunt) distringo*. *Disertus* singulare est, si a *differo*: etiam *dirimo*, si ab *emo* cum *R* epenthético potius, quam transmutato; vt *d* in *redamo*: quia *dis* non facile ante vocalem inueneris. *I* consona est, si *dis* præcedit, vt *diuicio, diiungo*. Legitur tamen etiam in optimis membranis Cicer. lib. I epist. VII & IX sub init. *diuincti*, quod criticis non displicet.

DOMITIVS gentis Romanæ nomen per *T*, in lapidibus Capitolinis, secus ac in iisdem *Sulpicius*. Inde *Domitianus* in nummis quoque cum *T* scriptum; & vxor *Domitia*, iisdem in nummis.

DVMTAXAT per *M* in lapidibus. Ravenne in Drusi Germanici cenotaphio, c-

pulentur DVMTAXAT *in ante v id. Iul.* Et
Grut. p. 574, 6 DVMTAXAT SINGVLL
Ibidem num. 2 est etiam diuisum DVM. TA-
XAT. SINGVLL. SINGVLAS. Sed de his
dictum est supra p. 25. Vna vero inscrip-
tione Domitiani p. 575 n. 1, inueni DVN-
TAXAT.

Eclipsis. Peccant hodie, qui *eclipsis* du-
plicata se scribunt, quo suam Græcitatē
ignorantiam produnt. est enim ἐκλειψις, ab
ἐκλείπω, *deficio.*

ELOGIUM. Lambinus & Lipsius *Eclogi-
um* scribendum censent, quia *elogium* ne-
que Latinum nec Græcum sit. At libri *e-
logium*, Ciceronis sæpe, & Sueton. Calig.
c. xxiv. Est origine ἐκλόγιον, atque sic
eclogium perinde, vt *ecloga*, scribendum es-
set: vsus vero creber C extrusit & quasi ci-
uitate Latinorum donavit: qui non Ex, quod
Græco ἐκ respondet, ante L, sed E in com-
positione ponunt, vt *elicio*, *eligo*, *elinguis*, *e-
longo.*

EMTVS, *emptus*: & sic alia, *sedentus*,
comtus, *sumtus*, cetera, de quibus p. 25 di-
ctum est. Grammaticorum addo testimonia.
Ter. Scaurus p. 2256 *Interdum P. littera
superuacuo adiicitur, vt quum scribimus Sumptus
Demptus, Comptus; quum alioqui ceteris decli-
nationibus verborum non adsit. Sumo enim,*
E

& Demo. & Emo. detracta P ut superuacua; quare participationibus adiciatur, ratio non est. Et Marius Victorinus p. 2466 nec consumptum nec emptum, nec redemptum --- & similia istis per PT scribitis vitiose, sed ut ego scripsi iuxta MT ponetis, & lucrifacietis litteram, que detracta nihil de significatione vocis diminuit, & scribitur expeditius. Exempla vetusta sine P prædicta p. 25 proposuimus: nec vero negamus plura esse cum P. Ancyr. monumento & Græc. p. 489. 12 solo EMPTO: in veteri SC. p. 328 REDEMPTORIBVS. Et INTEREMPTVS Spon. p. 181. Et SVMP TIBVS Gr. p. 417. CONSVMP TIS p. 921, 6.

EPISTOLA per O breue, origo postulat, ἐπιστολή. Multis tamen inscriptionibus, nescitur qua ratione, est EPISTVLA. Græc. p. 61, 4 AB EPISTVLIS. Aldus decem lapides eodem scripturæ genere notauit.

ETRVRIA, ETRVSCVS, sine adspiratione in lapidibus, ut supra p. 54 exposuimus.

EXSEQVIAE cum S, quia ab exsequor hoc a sequor, quod S suum post X non amittit, ut supra demonstratum fuit p. 30.

EXSILIVM, exsul, cum S. Eadem, quæ superioris vocis, ratio est, etiam prædicta pag. 30 a nobis exposita; quia ab ex & solum deriuantur. Nonius Marcellus p. 12

Exsules dicuntur extra solum. Isidorus lib. v Orig. cap. vlt. *Exsiliū dictum, quasi extra solum. nam exsul dicitur qui extra solum est.*

- * Sic etiam de aliis compositis ex præverbio *Ex* & verbis ab *S* incipientibus, censendum est, vt *exsatio, exsilio, exsolvo, exspecto, exsto, exstruo, exsudo, exsupero, exsurgo*; de quibus dictum p. 30 & 43. Adi etiam Manutium.

EXVO & EXVVIÆ, sine *S*. Vetus quidem grammaticus Cæsellius p. 2315 *Exsui* habet *S*; sui enim est & *insui*, quasi alicui rei immitti: unde *exsui*, quasi iam emitti & nudari. Inde *exsuiæ*, unde *exsuti*, id est spoliati: Vossius autem in Etymologico: *Exuo scribendum, non, vt Aldo (Cæsellio verius) visum, exsuo, quod sit ab ex & suo.* Nam est ab ἐκδύω, vt *induo* ab ἐνδύω. Hinc & ἀποδύω idem ac ἐκδύω. Vnde ἀποδυτήριον, locus in balineis, vbi vestes exuuntur. Vtitur apodyterii voce Cicero lib. III ep. 1. ad Q. fratrem, & Plinius lib. v epist. VI. Ab exuo dicitur exuuiæ. Gloss. vet. Exuuiæ λαΐφουρα, ἐκδύματα. Eadem ab ἐκδύω siue exduo vel ecduo, ecduatæ. Festus: Exduatæ, exuuiæ.

Hæc Vossius. Dacerius ad Festum: *Exdusa* ab *exduo*, Græce ἐκδύω; & eliso d, exuo,
exu-

exunia. Hinc facile rationes Cæsellii refel-
luntur.

FACILLIMVS duplici LL, Manutius poetarum exemplis, qui producent, motus, scribit: & sane sic in melioribus libris est.

FAEX cum æ, non *sex*; libri veteres. Nec plura de hoc Aldus.

FECVNDVS sine diphthongo. Gellius XVI cap. XII Varronis verbis probat, ipsum & *fenus*, & *setus*, & *secunditas* E simplici scripsisse. In nummis Augustarum, Lucillæ, Iuliæ Scueri, & Faustinae, aliarumque (secus quam in plerisque Vaillant edidit) *FECVNDITAS*: nummo Albinus *SAECVLO FECVNDO*.

FELIX sine diphthongo lapides & nummi. Cenotaphio Caii Pisano *FELICITER*. De nummis vide Spanhemianum illustre opus p. 726. Et sane nihil frequentius in Augustorum nummis, quam *FELICITAS publica, sæculi, temporum*. Male ergo in libris quibusdam *felix* scriptum est.

FEMINA quoque in litris & lapidibus sine diphthongo legitur. Ex libris instar omnium sit Virgilius, quem Carpensium Manutius cognominat. Lapidibus plures & ipse profert, & inscriptionum opere Gruterus. Hic p. 459 *Postumiae Paulae FEMINAE rarissimae*: & p. 480 *Valer. Quintae castissimae FEMI-*

FEMINAE: & ante k. pe. Sic & *semen* & *se-*
men auctore Festo.

FENVS etiam & *Feneror* sine diphthong **o**
Varro apud Gellium XVI cap. XII *Fenera-*
tor a fenore est nominatus. Fenus autem dictum
a fetu, & quasi a fetura quadam pecunia pari-
entis atque increscentis. Pompeius Festus: Fe-
nus appellatur naturalis terre fetus; ob quam caus-
sam & nummorum fetus, fenus est vocatum, & de
ea re Leges fenobres. Qui etiam fetum prator-
um ab eadem causa dicit appellatum. Gru-
terus p. 368 n. II, reliqua VI milia FENERA-
RENTVR. Est vero & Anagninæ lapis,
quem Aldus vidit, & Gruterus descripsit p.
264, dicatus Seuero, in quo ANAGNINI
FOEN. . . id est fenestores.

FETIALIS per T, Græca consuetudi-
ne & lapidum auctoritate. Dionysius Hali-
carn. lib. VI p. 410, & lib. X p. 649 Φητιά-
λεις; etiam lib. II p. 131 Φητιάλεις: pro quo
Sylburgius ex Suida legendum censet Φητιά-
λεις, *fetiales*. Addit lapidem Manutius sub
Tiberio inscriptum, *Legato Ti. Caesaris Aug.*
leg. leg. VIII Hispan. pontifici FETIALI. Et
Festus fetialis. Gruterus autem p. 1107 ex
alio: LEG. PRO. PR. FECIALIS.

FETVS sine diphthongo, Varronis ver-
bis, modo in *fecundus* & *senus* prolatis: &
Virgilio Carpeni, Aldo teste.

FOE-

FOEDARE, inquinare, per æ libri veteres, Virgiliū præsertim vetustissimus codex, toties laudatus: & lapis Romanus, quem Manutius vidit, *Nymphaeum sordium squalore FOEDATVM.*

FOEDVS, *σπονδή*, per æ. Manutius item ad Virgiliū sæpe laudatum codicem provocat, & ad lapidem Camerinensem [Grut. p. 266] quo est **IVRE FOEDERIS**. Ad- do Grut. p. 242 ex ænea sub Vespasiano facta tabula: **FOEDVSVE cum quibus volet, face- re licet.**

FRENUM sine diphthongo. Manutius libros & suum Virgilium: Lipsius libros & lapides vocat testes; verba ex lapidibus non profert.

GAIVS prænomen Latinum, ita per G scribitur in Pandectis, & olim etiam ita pronuntiatum fuit, licet, quum per notam scriberent, vt plerumque solebant prænomina, C. scriberetur, non G, antiqua consuetudine, qua C etiam G (huius nota nondum inuenta) significaret: qua de re dictum supra p. 23, 24. Postea etiam extra notas plene quoque *Caius* scriptum, nec vero alterum *Gaius*, vt pronuntiabant, sepositum aut abiectum; vt Augusti ætate vtrumque vsus ferret. In Caiano enim cenotaphio vers. 7 est **CAIVM; CAESAREM: ibi- dem**

dem vers. 37 GAI ET LVCI CAEARVM. In Taciti libris per C, *Caius Luciusque Caesares* scriptum exstat lib. VI cap. vlt. & alibi : & *Caiana expeditiones* lib. IIII Hist. cap. xv, id est Caligulae. Eadem ratio est nominis *Cnai*, siue *Cnei*, aut *Cneii*, quod etiam vt G pronuntiatum & Graece quoque scriptum fuit, vt ex Terentio Mauro p. 24 dictum est. Eius nota est c N. *Cn.* non *Gn.* Manutius probat *Cnaus* cum diphthongo : a quo alii dissentiunt.

GENITRIX, *Genetrix*. Aldo placet prius, quia est a *genitor*, hoc a *genitum* supino : & epitaphium Aeliae Sabinae adlegat, in quo sit **GENITRIX**. Contra in nummis & lapidibus Veneris cognomen semper *Genetrix* scriptum est. Gruteri p. 225, & nummis Hadriani ac Faustinae **VENERI GENETRICI**. Et Vaticanus Virgilius, vt Pierius ad Aen. I vers. 590 testatur, etiam *genetrix* habet ; cui itidem Veneris cognomen est. Sit ergo in diuinae cognominibus per E singulari quadam consuetudine : de aliis scribemus, vt origo poscit, *genetrix*, quemadmodum vno & altero epitaphio Gruterus approbavit.

GLAEBEA diphthongo vt scribatur, auctor est Manutius, ipse vetustis libris, Virgilii praesertim antiquissimo, persuasus.

GOTHI, populus, cum aspiratione &
vno

vno T. Inscrip̄tio Romana sub Iustiniāno-
posita, *post victoriam GOTHICAM*. Et Lily-
batana apud Reinesium p. 278 *finis inter Van-*
dalos & GOTHOS. Græci, Procopius &
Zonaras, adgrauant littera adiecta, *Γότθοι*.

HADRIANVS, non *Adriannus*, nummi
& lapides : & illi forte omnes ; hi plurimi,
exceptis paucis, de quibus p. 52 dixi.

HAEDVS, *badi*, diphthongo principe
Virgīlii codices vetusti. Etiam Varro LL.
lib. IV cap. XIX *Hircus, quod Sabini Fircus: &*
quod illic Fedus, in Latino rure Hedus: quod
in vrbe, vt in multis, A addito HAEDVS.

HAEMVS mons Thraciæ, non *Aemus*,
quia Græci asperant. Theocritus idyll. VII,
76 *μακρόν ὄφ' Αἴμον, lato sub Hemo*. Nisi e-
nim asper esset spiritus, *ὄπ'* dixisset. Atque
sic in melioribus libris Latinis. Virgilius Ge-
org. lib. II, vers. 488

- - - *gelidis in vallibus Hemi.*

HANNIBAL cum adspiratione, secus ac
hodie in multis libris videmus, Dictum su-
pra p. 52 Sic etiam *Hanno*, eiusdem originis
Carthaginienſe nomen.

HARIOLVS. Donatus in Phorm. Te-
rentii act. IV sc. IV quasi *Fariolus a fatis &*
fando dictum censet, *F* in *H*, vt sæpe factum,
commutato. Confirmatur libris præstan-
tioribus.

HARV-

HARUSPEX non ab *ara*, sed ab *haruga*. Donatus iam dicto loco: *Haruspex ab haruga nominatur. Nam haruga dicitur hostia, ab hara, in qua pecora includuntur.* Approbant lapides a Manutio exscripti, quibus est *HARUSPEX*.

* De *Harena* dictum p. 88 in *Arena*. Sic etiam *Harundo* se habet, pro qua *Arundo* scribimus, quia aiunt ab *ariditate* dictam. Ineptit Agræcius inter *barundinem* & *arundinem* distinguens. *Arundo*, inquit, *canna est, ab ariditate dicta: Harundo, selum e canna.*

HAVD, *haut*. Nimis subtilis est Marius Victorinus ita hanc voculam vna littera distinguens p. 2462, vt *haud* ante vocales; *haut* ante consonantes ponendum censet: in quo Iustum Lipsium sectatorem habet lib. III Variar. Lect. cap. XXIX: quamvis ipse de Victorino dubitabundus scribat, *subtilius fortasse monuisse, quam verius.* Solipater p. 87 ab eodẽ ducit, ideoque cum *D*. Addit, *sed & per T scribi sonus vocis admittit.* Beda autem p. 2336 *Haud*, quando aduerbium negandi est, *D* littera terminari tradit & adspirari in capite; & ab *Aut* coniunctione hoc modo discernit: de *haut* nullam mentionem facit. In optimis libris etiam *Haud* cum *D* constanter

ter

igitur: atque *hanc* videtur tale esse, quae
ut, adque & alia, vbi *D* & *T* aliquando
 utata inueniuntur.

IVE, libri & lapides cum adspiratione
 in epicediis extremis saepe, *HAVE VALE*.
 exempla apud Aldum.

ELIO GABALVS male scribitur a
 aridior, quasi ab ἥλιος sit. Originis enim
 cae est, & in nummis deus, cuius sacer-
 uerat, & a quo cognomen habuit, scri-
ELAGABALVS: quod & verum prin-
 thuius cognomen est.

ERCVLIVS, *Herculeus*: illud in num-
 mis, quos vir maximus Ezech. Spanhemi-
 747 adlegat: hoc in lapidibus apud
 er. p. 199 n. 4, & p. 280.

HERES, non *Hares*; & *Hereditas*, in li-
 & lapidibus. Fragmento legis Agrar.
 p. 205 *HEREDESVE EIVS*: & pag.
pro salute uxoris HEREDVMQ. suorum:
 149, 6 *HEREDITATIVM*; & sic con-
 ter alibi. Festus quoque *Heres* & *Here-*

IBRIDVS, Latino *I*, non *Y*. Vossius
 olog. deducit ab *Iber*, *Imber*, id est *Vm-*
 cessit *H*, vt in *harena*, & aliis.

C, *Heic*, aduerbium. Sunt qui aducr-
heic scribi malunt, vt a pronomine *hic*
 natur. Sane multa exempla in verustis

H

epi-

epitaphiis visuntur ita scripta : OSSA HEIC
SITA SVNT: vide Grut. p. 640, 862, 965:
& HEIC SITVS EST, p. 651 : HEIC
EST SEPVLTVS p. 984 : attamen non
pauciora sunt, quibus eadem formulæ, aut
similes, per *hic* scribuntur. Spon. p. 24. *ossa*
hic sita sunt : & p. 171 *Iulia Adepta hic*
adquiescit. Et Grut. p. 650 *hic siti sum* : &
p. 652 *hic iacet* : & p. 892 *L. Valerius*
Maximus hic sepultus. Videtur ergo *heic*
in his formulis aliquid antiquum sapere, tam-
quam ex illo tempore reliquum, quo *I* per
EI vt plurimum exprimebatur.

HIEMS, non *Hyems*. Dictum supra ali-
quid pag. 3. nec enim certum est ab *uerr*
originem trahere, aliique ab *biando* deriuant.
Virgilius Mediceus Georg. 11, 322

Nondum hiemen contingit equis.

Interdum *P* interposuerunt, atque sic Var-
ronis libro 1v *biemps* legitur: etiam Grut.
p. 136 in veteris Kalendarii fragmine,
HIEMPS. Verum improbat hoc Scaurus
p. 2256, *Hiems*, inquit, *carere P littera de-*
bet, quia in casibus numquam P, nec B, propin-
qua eius, respondet: sine quarum altera nusquam
in Latinis ea nomina declinantur, vt Princeps,
Celebs. Nec deriuata habent *I*. Vetustabu-
la, quam Manutius vidit, Gruterus p. 501
transcripsit, habet *HIEMANDI CAVSSA:*

&

NOX MEILITES HIEMENT: item, IN
BERNACVLA *meilites deducantur.*

ISTRIA regio extrema Italix ad Illy-
m, libri & lapides. Grut. p. 285 CONS.
NET. ET HISTR. Qui *Istria* scribunt,
fabuloso amne, ex Istro in has oras, si
placet, deriuato, deducunt. Semel in-
cum y, p. 433 *correctori Venetiarum* &
TRIAE: in quo nobis sufficit adspira-
vocalem Græcam repudiamus.

ORDEVM. Rei rusticæ scriptores
ro & Columella *ordeum* sine adspiratio-
Sed Velius Longus Orthographia ex-
na, & Terentius Scaurus p. 2258 tra-
t, antique dictum esse *fordeum*; F post-
lum, vt in aliis multis, conuersum in H.
e paullo ante in *Hædus*, quod ex *fedus*
norum erat.

BERVS, Hispaniæ fluuius, plerumque
adipiratione, Græca consuetudine.
boni lib. III, & Ptolemæo est *ὁ Ἰβηρ*.
riptione autem veteri (Grut. p. 690)
FLVMEN HIBERVS: & in Prudentii
stis libris, hymno Calagurritanorum ex-
no, *quos Hiberus adluit*: & sub initium,
Hibera, id est Hispania.

CIRCO lubentius eruditi scribunt,
n *idcirco*, quia dicimus *accedo*, *accipio*, &
mutato. Contra Grut. p. 408 Ter-

H 2

gesti-

gestina inscriptione IDCIRCO : sed multa secus, ac veteres plerique consueuerant, in eadem sunt consignata.

IDEMTIDEM, *Idemidem*. Posterius vsitatius est, quia grammaticorum opinio inualuit, *m* ante *s* nec scribi, nec pronuntia-ri posse. Beda Orthogr. p. 2337 *Idemidem per N in priore loco scribendum est, licet sit abidem & idem*. Verum quia multis exemplis supra demonstratum, inanem metum esse, ne *m* & *s* collisionem pariant; æque *idemidem* scribi potest, vt *dumtaxat, emeus, & red-emeus* scribimus.

IMMO, correctionis vocula *m* geminato. Virgilius Carpensis sic, Aldo teste; & libri Varronis, Prudentii, & castigatissimus quisque.

INCHOARE non quidem a *chaos* certi deducimus, vt grammatici faciunt; cum adspiratione tamen scribimus, quia sic in marmoribus vetustis legitur. v. g. *INCHOATVM* Gruter. p. 30, 190, Reines. p. 277, & *AB INCHOATO* Grut. p. 169, Reines. 275.

INCLYTUS, *inclutus, inclitus*. Beda Orthogr. p. 2338 *Inclytus Græcum nomen. nam κλυτὸν Græci gloriosum dicunt*. Sic puto legendum, quia ad Græcum prouocat: quamvis Putschii editione *inclitus* scriptum est.
Gru-

Gruterus pag. 667, 10 INCLYTA ROMA. Atque ita plurimi scribi volunt propter eandem rationem, quamuis non certissimam. In enim Latinam originem suadet, quam alii in *cluo* vel *clueo* quærun, licet & hoc tandem ad *κλύω* referatur. Sed siue a *κλύω*, siue a *cluo* est; tamen quia *y* quoque in *u* transire solet, scribunt alii *inclusus*. Festus: *Inclutus, nobilis, clarus*. Gruter. p. 152, 8 INCLVTVS REX THEODORICVS. Quod vero ciuitate verbum antique donatum fuit, Latine alii *inclitus* scripserunt. Grut. p. 273, 5 PIO ATQVE INCLITO D. N. TRAIANO, Traianum intellige Decium, Philippi successorem. Quam scribendi formam supra p. 3 Obertus Gifanius præferendam ceteris censuit.

INCREBESCO, quamuis a *creber* sit; non *increbresco*: quia & *rubesco* a *ruber*. Ut vero hoc a *rubeo* est proxime; ita verosimile, veteribus fuisse etiam verbum *crebeo*, a quo *crebesco*.

IN DIES rectius diuisis vocibus, quam *indies* scribimus: ut utrique accentus seruetur suus: qui in coniunctione a plerisque, retrahitur in præpositionem, non secus ac si enclitica vox *dies* esset.

INDVTIAE per *T* ex Gellii ratione, qui lib. 1 cap. xxv putat compositum vocabulum

lum ex *inde* *uti iam* lege integra verba eius) aut, Aurelii Opilii etymologia, quasi *initia*. Manutio sunt tamquam *indulte*: Vossio ab *indu* veteri, (hoc est *in*) & *otium*. Omnes hæ rationes *T* poscunt, non *C*.

INFITIOR Festus & Manutius per *T*, quia sit a *fateor*. Quum enim Festus ait, *Infitari, creditum fraudare*; non obscure significat, esse quasi *infiteri*, vel non fateri depositum. Quod probabilius est, quam a *facio* deriuare, quod sit, negare se aliquid *fecisse*. In quam opinionem qui secedunt, per *C* scribunt & *inficiari* & *inficias*.

INLUSTRIS, illustris. De his & similibus supra in compositis cum præpositione pag. 44 dictum est, in lapidibus plerumque esse *inlustris* & *inlustrare*. vid. Grut. p. 417, 447, 481, cetera; Spon. p. 36, 103, reliqua. Manutius autem hanc vocem in iis præ ceteris censet, in quibus iudicium aurium, quod molle est, sequendum sit: quem & consuetudo iuuat.

IN PRIMIS, diuise, ut *cum primis*; non *in primis*, nec bene *in primis*. Est enim, in præcipuis, seu, inter primos & principes: id quod si obseruatur, minus confunduntur inter se, quæ idem significare quidem videntur, non autem plane significant, *in primis, præsertim, præcipue, maxime*.

IVCVN-

IUCVNDVS, per *V*, quia Ciceroni ab *iuuando* est 11 de Fin. cap. 1111. Non ergo audiendi sunt, qui *iocundus* dicunt ab *iocns* vel *iocando*; quibus etiam profodia reclamant: etsi non desunt inscriptiones veteres, quæ cum *O* id referant, Neapolitana, quam Aldus præbet; & alia Grut. p. 844, 6, quibus *iocundus*, *iocunda* propria nomina sunt: plures enim *Iucundus* expressum habent, quas itidem Aldus recitauit.

IIPPITER, *P* duplici, nummi & lapides. quod de illis illustris Spanhemius p. 84 adseuerat, ut non opus sit exemplis illustrare, quale illud in Domitiani moneta est *IIPPITER CONSERVATOR*. Fuluius Vrsinus, & ipse peritissimus nummorum, Aldo Manutio idem adfirmauerat. Lapidum testimonia sint, Grut. p. 23, 12 in aræ dedicatione: *IIPPITER OPTIME MAXIME*. Sponius p. 99 in Auieni Festi epitaphio: *IIPPITER aethram pandit, Feste, tibi*. Manutius etiam ad libros veteres prouocat. Nihilominus, si fides nummorum exscriptoribus Occoni & Vaillantio habenda, in Vitelliano est *IVIPITER VICTOR*, vna & simplici littera.

K littera quam rari vsus sit, supra p. 4 diximus. Marius Victorinus p. 1945 ante *A* adhibitam a veteribus fuisse testatur, ut

H 4

Kan-

Kama, Kalenda, Karthago : sed neque hoc perpetuum. Beda Orthogr. p. 2338 *Karthago & Kalenda per K scribenda sunt: licet per C melius*. Kalendæ quidem in lapidibus per K; non autem sæpe *Karthago*. Nummi quidam Seueri & Caracalæ & Galerii, quos laudatissimus Spanhemius p. 727 descripsit, FELIX KART. præferunt; lapides autem C habent, & plerique sine adspiratione. Columna Rostrata CARTACINIENSIS. Grut. p. 512 ex vetusta tabula CARTAGO CAPTA: p. 385, CARTAGINE: p. 174 & 349 CARTAGINENSIS. Cum adspiratione autem p. 349 CARTHAG. & p. 586 9, CARTHAGINIENSIS: & Optatini Porphyrii tab. X, CARTHAGO.

LABOR, labi, præterito & participio lapsus an lapsus formet, disceptatur. Origo B exigit, atque ita in Sponii Miscell. p. 84 & 92 & Grut. p. 48, *vetustate CONLABSVM*: & Virgilii codices Aen. v vers. 326 & 445 *elapsus*: tamen plures inscriptiones cum P referunt, CONLAPSVM Grut. p. 7, & 51, & 173; ac COLLAPSVM p. 58 & 100, & 16; Fortius enim B ante S pronuntiabant, quam ut illius sonus sufficeret: quam ideo in P plerumque veteres mutabant.

LACRIMAE, Lacrymæ, sine adspiratione, ut supra dictum, quia a δάκρυον deducitur: quam-

quamuis in quibusdam lapidibus cum *H* reperitur *lachryma*, Grut. p. 572, 7, Spon. p. 180. Cum *Y* autem haud facile repereris; at cum æquivalente *V* *lachryma* Grut. p. 799. Pluribus autem locis *LACHRYMAE*, Grut. p. 694, 700, 715, & Spon. 203, 219, alibi. Adde cum primis quæ pag. 3 ex Gifanio de hac etiam voce tradidimus.

LAEVA, sinistra, diphthongo principe, Festus; & lapis, a Manutio transcriptus, PARTE LAEVA.

LAPICIDINA, non *lapidicina*. Varro LL. lib. VII cap. XXXIII *Qui lapides cadunt, lapidas; qui ligna, lignidas non dicitur neque ut aurificem, sic argentificem.* Grut. p. 593, 8 A LAPICIDINIS CARISTIIS. Sic emendandum cum Manutio *λιτόπη*, quod perperam *lapidicinis* editum est.

LETVM, mors, sine adspiratione. Extra viam Latinam vagantur, qui mortem ab obliuione, hoc est *letum* a *λήθη*, (vnde *lethum* scribunt) deduci putant. Priscianus propior, qui a supino antiqui verbi *leo*, vnde *deleo* superest, deriuat. *Plenus*, inquit lib. V p. 665, *quasi a pleo, verbo: letum quasi a leo.* Confirmat vetus lapis Grut. p. 655 *LETO TACENT* [*iacent* Manut.] & mox, *POST LETI DIEM*, Quamuis vero Varro lib. VI cap. III; & Festus *leti* etymon etiam

H 5

a λή-

a ληση petant; tamen vterque scripsit sine adspiratione.

LITTERA duplici τ libri veteres, Lipsio teste, & lapides. Sic Florentini Pandectæ, vt Aldus vidit; sic & lapis Prænestinus apud eundem pag. 8

Cuius ne taceat memorandum LITTERA nomen.

Et Spon. Misc. p. 36 *VTRISQUE LITTERIS ERVDITO*, ex basi Romanæ statux. De origine non sumus solliciti, siue sit *legitera*, siue *leuitera*, siue ab *iter*, siue a *litura*, (quod indignatur Iul. Cæs. Scaliger de causis. LL. lib. 1 cap. iv, quia non sint ideo inuentæ nec factæ) siue ab *iterando*. Vide Diomed. p. 415, Mar. Victorin. p. 2452. Apage ineptias. Credibilius, esse, vt Vossius censet, a *litum*, supino verbi *lino*; quia atramento chartæ seu membranæ inlinatur: atque ita ab *oblitum* erit *obliterare*, quod vero etiam τ duplicat, vt syllaba producat. nam etiam Catullus in Epithalam. v. 232

. . . . *nec ulla obliteret atas.*

LITVS, *litoris*, vno τ antiqui libri, etiam Carpensius Virgilius; & lapides. Lipsius a *litando* ducit, id est sacrificando, quod ibi nauigantium vota & concepta & perfoluta. Prænestino lapide iam indicato *LITORA*, (non *litora*, vt Grut. p. 72 edidit)

&

Romano, LITORE *Phocacio pelsgi imata*: & Ardeati lapide apud Spon.

LITVS vicinum viae *Sennerianae*.

QVOR, locutus, loquutus. Ante

l retinetur Q, loquor, loqueris, loqui-
ua loceris, locitur inconueniens: al-
terique mutarunt in C, vt locutus. An-

tero vero Rufus, quod Velius p. 2237

locutionem quoque per Q dixit esse scri-

ptum; item *Periculum & Ferculum*: quod

Velius improbavit. Vt enim Q nemo

facile in posterioribus exemplis; ita

dubium in priori est. Toties in num-

eris exstans vox ADLOCVTIO,

quam, quod sciam, *adloquutio*; (vide

p. 34) videtur controuersiam dirime-

re. Adde infra *Sequor, secutus*.

ACCIEVS Romanum nomen, libri ve-

ri, & inscriptiones. Grut. p. 646

ACCIEVS FELIX.

VTATIVS, nobile bello Punico I no-

mine scribitur *Lutatius*. Nummus

VTAT. & alius Vrsin. p. 161 Q LV-

VTAT. Lapidem Capitolino (p. 292) Q LV-

VTATVS C. F. Correpta etiam prima litte-

ra excludit. Silius XIII, 731

quoreis victor cum classe Lutatius armis.

MECENAS. Sic scribendum, quia

est *Μακίνας*. Nec lapides aliter.

Grut.

Grut. p. 240 P. MAECENAS: & p. 638, C. MAECENATIS.

* *MAEREO*, *maror*, *maestus*, & *mareo*, *maror*, *maestus*, ambigua diphthongo. Sed præfert Manutius diphthongum primam, quia Varro lib. v. cap. VI a *marcere* ducat, quod *marore* corpus *marcescere* videatur: deinde plures inscriptiones cum *ae* habeant. Romæ in ara marmorea MAERENDO est & MAEROR. Gruterus p. 494 MAERORE *grauiter adficius*: & p. 717 MAESTI. Vir consummatissimus Hen. Noris in Cenotaph. Pil. p. 480 de his vocabulis: *Profecto in Mediceo numquam satis laudato Virgilii codice semper diphthongus AE scripta est. Est tamen & OE in lapidibus. Gr. p. 556 PAR---MOER--- id est parentes marentes: & moestus, moestissimus p. 658, 669, 673.*

MARCIVS, *Marcianus*, *Marciana*, Romanorum nomina, per C in lapidibus. In nummis gentis Marciae C. MARCI. & Q. MARC. Et Grut. p. 240 Q. MARCIVS: & p. 46, MARCIANÆ SORORIS AVG.

MAVRETANIA, per E in nummis & lapidibus. Hadriani & Commodi nummis *Exercitus MAVRETANIAE*: & alio *RESTITVTORI MAVRETANIAE*: Commodi, MAVRETANIA. Gruter. p. 361 MAVRE-

RE-

RETANIAM SITIFENS. & p. 482 MAVRET. CAESARIENS.

MAVRICIUS per C, quia Græci, a quibus nomen est, *Μαυρίκιος* scripserunt. Etiam Grut. p. 12. n. 10. MAVRICIVS EVPORVS.

MESSALLA gemina LL, cognomen Valeriorum, lapides Capitolini & alii.

MILLE, *milia*, *millia*. De posteriori lis est, vna an duplici LL scribatur. Cledonius p. 1901 *Dicimus, mille homines docuit, & mille hominum magister: in plurali vero declinatur milia, milium, milibus, vno L sublato.* Et Casiodorus ex Papiriano p. 2295 *Mille numerus a quibusdam per vnum L scribitur, quod Milia dicimus, non Millia: alii melius per duo LL existimans scribendum, puta Mille.* Sane sæpe legimus *milia*. Grut. p. 835, X MILIA NVMMVM; & p. 868 XC MILIA NVMMORVM. Inde etiam *miliarium* scribunt vno L. Spon. Recherch. p. 192 VIAS ET MILIARIA: etiam *ala miliaria* in militia Romana, tam Gruteri p. 482, quam Plinii lib. VII epist. XXXI. Nec vero *millia* reiiciendum. In Ancyrano enim monumento aliquoties legimus *viginti MILLIA*. Et Spon. Misc. p. 179 MILLIA PASSVVM.

MINVCIVS per C. Dixi ad Minucium Felicem pag. I. Addo nummos gentis Minuciae, Vrsin. p. 179, L. MINVCI. & TL

MINV-

MINVCI. C. F. Et Grut. p. 675 Q. MIV
NVCIVS MACER.

MISTVS & MIXTVS. Prius analogiæ propius est; posterius vsui. In *misco* enim, vnde ducuntur, nullum X, nisi transponas ES: Picrius autem ad verba Aeneid. I, 488

Se quoque principibus permixtum agnouit Achivis;

Inualuit, inquit, iam pridem vsus, ut MISTVS per ST scribatur: quum tamen in codicibus omnibus antiquis vno consensu per XT scriptum inueniatur PERMIXTVM. Et lapide Romano apud Manutium: OSSA MEA MIXTA CVM FILIAE.

MOESIA, regia iuxta Istrum Latine per æ scribitur vt in Manutio exscriptis lapidibus, PR. PR. PROVINCIAE MOESIAE, licet Græcis sit *Μοισία*.

MONUMENTVM, *monimentum*. Priori formæ analogia fauet in *documentum*, *noementum*, *emolumentum*; & lapides plurimi sepulcrales: etiam alii, Grut. p. 162 *MONUMENTVM RERVM excitauit.* Nec vero multo pauciores sunt, quibus *MONIMENTVM* incisum est. Grut. p. 558, 592, 594, 656, 5, & alibi: etiam Varro lib. V cap. VI *monimenta*.

MVCIVS, non *Mutius*, lapides Capitolini, consuetudo Græca, & nummus, cuius est Q. MVCIVS Q. F. SCAEVOLA.

MVLTA

MVLTA, & *nulla*. Prius amant eruditi, quia lapidum est & librorum veterum. Vetus lapis Firmanus AIRE MOLTATL. Tamen Emeritensi inscriptione sub Domitiano exstat [p. 155 Grut.] *gente male* MVLCTATA.

MVNATIVS, familiae Rom. nomen per *T*, libri & lapides, Grut. p. 52, 54. cet.

MVSEVM sine diphthongo, quia est *μουσειον* Graece. Vid. Plin. l. epist. ix.

MYTILENE, nobilis vrbs Lesbi, *y* in prima, (non *Mitylene*, vt in libris est) consensu nummorum scribitur. Vide nostram Notitiam Antiquae Asiae p. 16.

NEDVM, *nec dum, non dum* disiunctim scribit Manutius, quia similia *non nihil, non nulli* separatim scribamus. Accedit, quod in Caiani cenotaphii versu 14 NON. DVM. separata, & puncto, singulas voces distinguente, diuisa conspiciuntur. In Mediceo autem Virgilii codice NONDVM coniuncte scriptum est Georg. II, 322.

NEFAS male in quibusdam libris cum *ph* expressum est. *F* enim habent lapides: Lanuinus, NEFAS EST; Sic & *nefanus* Grut. p. 161, 1.

NEGOTIVM per *T*, vt *otium*, libri & lapidum plurimi. Frequens enim in his est nomen **NEGOTIATOR**, Grut. p. 466 624,

624, 641, 645 sæpe, & 650; & Spon. Misc. p. 226: ac *negotiantur*, Grut. p. 496 Non numquam vero etiam cum *C* reperitur, Grut. p. 14 n. 12, p. 411, 3, p. 640, 2.

NENIA, sine diphthongo Vossius Etymologico: quia a *νηϊατ* , quod idem: & *νηϊατ* Helychio est *ἡνεϊν*.

NUMMVS & *NUMVS*, duplici *M*, & simplici. Prius probat Manutius, tamquam frequentius in libris & lapidibus. Ipse vero vnum exemplum adfert ex Romano lapide, *NUMMVLARIO*: addit tria eiusdem vocis *M* vno scriptæ. Monumento autem Ancyrano *quadrigenos NUMMOS*, & post paullo *millia NUMMVM*, id est nummorum. Veteres enim nulla nota pluralis generitui contractionem indicant. Et Spon. Miscell. p. 63 *HS* ∞ ∞ *NUMMVM*. Et in Varronis libris *nummi*. Contra Grut. p. 833, & 868 *MILIA NUMVM*, & *MILIA NUMORVM*.

NUMQVAM, quo eruditiores vtuntur, tuetur Manutius ex analogia, quia *M* ante *Q* in aliis consistat, *verumque, quemquam, namque, quacumque*, & similibus. In Ancyrano autem, & alio Romano lapide [Manut. p. 309] est *NUMQVAM*.

NUMTIVS per *T*. Manutius per *C* præfert:

fert: nos cum *T.* Cenotaphio Caii Cæsaris sub initium: *cum allatus esset NVNTIVS*: & post versus aliquot, *decessus NVNTIATVS*. Et in veteri SC. apud Grut. p. 499 *deixistis vobis NONTIATA ESSE*. Nec ipse Manutius diffitetur, in Carpenſi, nunc Mediceo Virgilio, etiam per *T* scriptum esse. v. gr. Aen. 11, 547 *nuntius ibi*: & lib. XI, 740 *nuntiet*. Tamen & Grut. p. 254, 4 *DENVNCIATORES*.

OBSCENVS, quia a *scena*, σκηνή, per *E* simplex. Varro LL. VI cap. V *Obscenum dictum a scena*. nam *scena* antiquis contra originem per *AE* scripta. Interpretatur Aldus, *quasi contrariam scena, quod in scena, multis presentibus, pronuntiare non liceat*. Scaliger de causis LI. lib. I cap. XXXIV per *oe*, ἀπὸ κοινῶ, scribi vult. Nonius autem per *AE*, quamvis *immundum* explicet: quæ notio videtur Scaligero accommodata. Sed commune immundum esse, sacrae dictioni in divinis litteris, quam genio Latinitatis, est propius.

OLVS, *oleris*, quod multi *holus* scribunt, ut Festus, Nonius; & in veteris calendarii fragmento *forum holitorium*. Vossius bene ab *oleo*, id est cresco, trahit; qua stante ratione, excidit adspiratio.

OPPERIOR duplici *pp* libri veteres, &
I Vir-

Virgilius Carpensis, vt Manutius memorat.

OPPIDVM, quidam *opidum* scribunt, quia Varro lib. iv. L.L. c. xxxii, Cicero de Gloria apud Festum, & ipse Festus ab *ope* dictum putent, quam hominibus præbeat: aut quod ibi homines *opes* suas conferant. Sed luditur sæpe in etymologia, & ipse Varro ac Festus geminata littera scripserunt: atque ita etiam in lapidibus, vt Aletrino, IN *OPPIDO*: in ponte Alcantarensi, *OPPIDANI*:

OPPORTVNVS, gemino *pp* libri veteres, & sæpe laudatus Virgilio vetustissimus codex.

OTIVM per *T*, non per *C*. Pierius ad Virgilio eclogam 1 tradit, Romano, & Mediceo, aliisque antiquis libris *otia* per *T* scriptum: & Manutius, Q. Papirium *otium* in iis scripsisse, in quibus *T* vt *Z* legatur. Adde *negotium*, de quo supra. Est enim ex *nec* & *otium*, etiam Scauro iudice p. 2262.

PAENE, id est *ferre*, cum *AE* libri veteres, Manutio teste, & lapides. Grut. p. 655 *ERODITA PAENE MVSARVM MANV. Erodita*, antique.

PAPIRIVS, Romanæ familiæ nomen, I Latino, non *T* Græco. Eius gentis tres nummos Vrsinus profert, qui confirmant,
vnum

vnum Latine signatum, PAPIR. CARB. duos Græce, ΠΑΠΙΡΙΟΥ ΚΑΡΒΩΝΟΣ. Grutero p. 447 in Brixienti lapide plures Papiirii sunt, *P. Papiarius Augur*; *Cn. Papiarius Fuscus*; *Cn. Papiarius Cursor*, & *Cn. Papiarius Cursor filius*: omnes sine y Græca littera.

PARRICIDA. Librorum auctoritate, veterum Manutius nititur.

PATRICIVS, cum C libri, Græca consuetudo, & lapides. Fulginii repertus: *ad-leslo inter PATRICIOS.*

PAVLLVM & *paullulum*, LL geminata. Terentius Scaurus p. 2256 *Sine dubio peccant, qui paulum & paululum per unum L scribunt.* Obicit Velius p. 2238, iuxta diphthongum geminari consonantem non posse, quia non possit pronuntiari. Sed refutatur exemplis. Inscriptione Romana Grut. p. 769 **QVOD DEICO PAVLLVM EST,** Sic ubique inuenimus *Paullus*, *Paulinus*, propria nomina, iam demonstranda: sic & vox *caussa* supra fuit probata.

PAVLLVS, cognomen Aemiliæ gentis, plures lapides habent, pauciores *Paulus*; v. g. **PAVLLVS** legitur Grut. p. 293 in Capitolinis, & p. 50, 729, 851. & *Paula* p. 321, 459: Sponius Miscell. *Paullus* p. 43, 275, alibi. Et nummi gentis Aemiliæ tres apud Vrsin. p. 7 **PAVLLVS.** At *Paulus* Grut. p. 21, 9. p. 824, 8. Sic & *Paullinus* p. 429, 3. *Paul-*

3. *Paulina* p. 756, 806. sed *Paulinus* p. 45 & 100.

PÉLOPONNESIS, gemino NN, consuetudine magis quam ratione. Strabo lib. XI II p. 425 de Hecatonnesis: καλοῦνται ἑκατόνησοι συνθέτως, ὡς Πελοπόννησος, κατὰ ἔθος τι τοῦ Ν γράμματός πλεονάζοντος, Vocantur Hecatonnesii per compositionem, ut Peloponnesus, ex consuetudine quadam N abundante. At χερσόνησος, *Chersonesus*, N simplici.

PERCVNCTARI vide in *cunclari*, vbi expositum.

PERENNIS, libri, & lapis Rom. οἱ. *PERENNEM* --- quod contra eos notavit Manutius, qui *perennis* putarunt dici, sicut *solemnis*.

PERSES, nomen regis Macedoniae, Latinis gratior forma, quam quae secundum Graecos est *Perseus* ex Περσεύς. Grut. p. 296, I EX MACEDON. ET REGE PERSE PERTRIDVVM triumphauit. Sic & plerique Latini libri: Liuianus autem *Perseus*.

PIGNVS, vt Priscianus lib. VI pag. 721 tradit, *figneris* & *pignoris* casum format: vt *fenus*, *fenoris* & *fenoris*. Nugatur Agricola, notione vocales distinguens, vt *fignera* rerum sint; *pignora* filiorum. Quin potius *pigneris* priores dixerunt; posteriores *pignoris*. Ita Manutius censet: ita Priscianus lib.

VI de duplici casu a *senus*. Quum dixisset *senus* facere *senoris*, addit: *tamen antiqui senoris dixerunt: unde & seneror verbum, & senerator. Et pignus pignoris & pigneris; unde pignero, pignerat.*

PIRVS, *pirum*, quia Latina sunt, per I Latinum. Adlusio enim est, non deriuatio, quæ a πῦρ ducit propter formæ vel coloris similitudinem Vid. Isidor. xvii Orig. c. viii

POENA per *oe*, quia a ποινή: atque ita etiam lapides, quos, Manutius exscripsit. *A pana* est *panitet*, licet Varro ordinem inuertat, *panam* ducens a *panitendo*; idem tamen sub finem lib. iiii de L. lingua, nexum vtriusque confirmat, & cum eo paritatem scripturæ. Vt vero Romani interdum permutabant diphthongos, v. g. *prelium* & *prelium* scribentes; ita factum, vt Oratione Claudii [Grut. p. 502] aliquoties *PAENITET* legatur, quod non tam rationi, quam consuetudini dandum est. atque ita etiam in Mediceo Virgilio esse dicitur.

POMERIVM etiam consuetudine magis, quam certa ratione sine diphthongo scriptum est in libris & lapidibus: quamuis non ignorarent veteres esse a *pone muros*, id est post muros. Varro lib. iv cap. xxxii quod erat post murum, *pomerium* dictum. Inscriptio Claudii, *POMERIVM AMPLIA-*

AIT; & alia apud Manut. FIN. POMER-
TERMIN. Et Spon. p. 265 *finibus POMER-*
RIVM ampliavit.

PORCIVS, gentis Romanæ nomen, per
C, non T, libri, lapides, quorum quatuor,
Gruterus p. 458 exhibet. Nummus Vrsi-
ni L. PORCI. Græce Πόρκιος.

POSTVMVS, postremus; & **POSTV-**
MIVS, familiæ nomen, sine adspiratione,
Vetus lapis Manutio referente; L. *Autronius*
L. *fil. POSTVMVS*, ubi nomen propri-
um est: quemadmodum & ille, qui, Gallie-
no imperium negligente, in Gallia purpu-
ram sumsit, in nummis non *Postumius*, ut in
libris est, sed **POSTVMVS** constanter vo-
citur. Vrsinus in nummis Postumiæ
gentis, insignem præfert, inscriptum A. **PO-**
STVMIVS COS. & alium, C. **POSTVMI.**
In vetusta tabula consulum Grut. p. 293
Aulus, Lucius, & Spurius Postumii memoran-
tur: adde p. 306, 986, & sic plurimis lo-
cis. Diffiteri autem non possum, p. 151
(vidit & Spon. p. 150) **CL. POSTHVMS**
legi: & p. 38 n. 14 **Q. POSTHVMI.** sed
posterioris æui sunt. Eutyches p. 2311
quædam excludunt penitus spiritum, ut postumius,
posthumatum patrem natus.

PRAESTRINGERE, tolli vult Manu-
tius; *præstringere* substitui, idque auctoritate
vete-

veterum librorum. Velim pluribus exposuisset, illustrassetque exemplis: sed nihil adiecit. Lambinum in eam opinionem quidam Lucretii codex induxit, quo legitur lib. III vers. 1057 de Epicuro:

*Qui genus humanum ingenio superavit, & om-
Præstinxit.*

At Gifanius in MSS. *præstinxit* inuenit, in aliis *restrinxit*: Salmastius *restinxit*. Qui notas Nonio subiecit siue Mercerus siue alius, idem sensit p. 100: & Franc. Fabricius ad Asconii Diuinat. Verrin. cap. XIV. Sed neque Asconius, neque Nonius aliud quam *præstringere* habent: & ipse Cicero in Verr. Diuin. c. XIV *præstringat aciem ingenii*: & de Diuinat. lib. I. cap. XXIX *præstringere aciem mentis*: nec aliter MSS. Proinde claudio hanc disceptationem Gifanii ad Lucret. verbis: *Præstringere valet quasi obnubere: præstringere oculorum aciem, ἀμαυροῦν*. Hoc qui in *præstringere* mutant, non recte, meo quidem iudicio, faciunt, quum omnes omnium scriptorum lib. vet. repugnent, & ipsi grammatici.

PREHENDO reiiicit Manutius: quia in libris sit *prendo* & *prensus*. Et Velius Longus p. 2229 *Prendo* dicimus, non *prehendo*. Sed esto, simplex sine contractione aut raram aut inusitatum esse [Varro autem]

I 4

lib.

lib. v cap. vii *manu prendimus*] & Virgili-
 um scripsisse *prendere, prensi, prensant*: in-
 tegrum tamen negari non potest, quod in
 compositis redit, *apprehendo, comprehendo*
reprehendo: quæ a quibusdam diphthongo
 scribuntur, sed sine ratione, quia nulla est
 ex *pre* compositio: etiam lapides per *pre* ha-
 bent, Romanus **COMPREHENSIS**, ut Ma-
 nutius, qui vidit. refert; non, ut Gruterus
 p. 682, Smetii fide, *compraebensis* transcri-
 psit: & Neapolitanus, **DEPREHENSIVE-**
RIM.

PRELIVM sine diphthongo, quia a *pre-*
mo, contractum ex *premulum*. Contractio
 autem producit primam. Isidorus lib. xx
 cap. xiiii *Prelum a premendo vocatum, qua-*
si pressorium. Qui per *ae* scribunt, a *praluen-*
do ducunt, quod longius petatum, quamvis
 etiam *laeus* sit ad *prelum* in torculari.

PRETIUM per *T*, libri & lapides. Car-
 men Prænestini lapidis, quem Manutius vi-
 dit, *Digerit in PRETIUM*. Gruter. p. 893,
 8 **PRETIUM INTVLIT.**

PRO admirationis, sine adspiratione, quæ
 in fine nulla est: vide supra p. 50. Festus
 in **PRO**: *alias pro admiratione, ut, pro Iuppiter.*
 Sic etiam Virgilius Carpensis, auctore Ma-
 nutio.

PROCONSUL. Quidam malunt *pro con-*
sule,

sule, vti omnino interdum scripserunt Latini: & in nummis *Vrsini PRO. COS.* p. 15. 16. 148, diuise cum puncto interueniente: tamen etiam coalescit, & vt vna vox scripta visitur dandi casu *PROCONSULI* in multis lapidibus, ab Aldo exscriptis. Accedit, quod *proconsulatus*, *proconsularis* Latine dicatur, quæ a diremtis esse nequeunt.

PROELIUM per *OE* lapides Capitolini & vetustissimus Virgilio codex. *Grut.* p. 298. 4 in *Capitolinis*, *PROELIO CONFLISSISSET*: & p. 291 *IN PROELIO OCCISVS EST.* & alio lapide, Manutio teste, *PROELIATVS.* Attamen *Ancyrano* monumento, si recte expressum est, *NAVALIS PRAELII*: & *Reines.* p. 516 *PRAELIO nauali facto.*

PROMONTORIUM, *promuntorium*. *Posterius* defendunt *Turnebus Adv.* XIII cap. XVIII, & *Isaac. Vossius ad Melæ lib.* I cap. XIII, quia a *promineo* fit, non a *mons*; quasi prominentia litoris, quod possit etiam sine monte esse, & *mons* ad mare sine prominentia: immo eminens mediis in *Alpibus iugum* *Liuius promuntorium* dixit lib. XXI cap. XXXV, vbi *Gronouius etiam promuntorium* edidit.

PTOLEMAEVS, non *Protopameu*, vt hodie multi scribunt. Nomen enim est a
 I 5 πτό-

πτόλεμος. Hinc a Ptolemæis conditæ vrbes *Ptolemaides* didicæ. Nummus Augusti ΠΤΟΛΕΜΑΙΔΟΣ ΙΕΡΑ ΣΥΝΚΛΗΤΟΣ: Claudii & Caracallæ, ΠΤΟΛΕΜΑΙΣ.

PVLCHER, *pulcher*. Posterius antique valuit: post aurium caussa *H* adiectum. Cicero in Oratore cap. XLVIII *Ego ipse quum scirem: ita maiores locutos esse, ut nusquam, nisi in vocali, adspiratione uterentur, loquebar sic, ut pulcros, Ceregos, triumphos, Kartaginem dicerem: aliquando, idque sero, conuicio aurium quum extorta mihi veritas esset, usum loquendi populo concessi, scientiam mihi referuavi.* Terentius Scaurus p. 2256 *Pulchrum, quamuis in consuetudinem adspiretur; nihilominus tamen ratio exiliter Cenuntiandum & scribendum esse persuadet, ne una omnino delio, aduersus Latini sermonis naturam, in medio adspiretur.* Varro etiam apud Carisium p. 56 *adspirari negat, ne duabus consonantibus media intercedat adspiratio, quod minime re- elum antiquis videbatur.* Id in obliquis magis, *pulchri, pulchrum*, quam in recto locum habet. Sic de voce hac & scribenda & enuntianda non vno modo iudicatum fuit, vt tamen Ciceronis ratio præualeret. Accessit persuasio a Græcis esse, quasi πολύχρου vel πολύχρη: sed neutrum probabile. In nummis gentis Claudie *PVLCHER*: etiam

um in lap. Capitolinis: & alio Grut. p. 820
 VLCHER PVLCHRI F. At Reines. p. 275
 SVLA PVLGRA. Asula autem castel-
 um est.

QVATVOR, *quattuor*. Alterum dipla-
 smus poeticus est, quamlibet Aldus ubi-
 que restitui postulet. Est enim prima per
 breuis. Ennius apud Ciceronem lib. 1. de
 Diuin. cap. XLVIII

Cedens ter quatuor de calo corpora sancta.

ic veteres libri, etiam Lambini: nescio
 utem, cur Gruteri & Gronouii editionibus
 ranspositio facta sit *ter quattuor corpora san-*
cta. Perdunt enim metrum in vltima, dum
 n prima iuuare volunt. Et, si de hoc for-
 e dubites, addo ex Martialis lib. 1 v epig-
 grammate LXIX

Diceris hac factus calebs quater esse lagena.

Ex Domitiani autem sæculo lapis Grut. 631

QVATTVOR LIBER. BENEFICIO.

QVERELA & Querella. Geminatum
 tuetur Manutius ex lapidibus & Virgilii ve-
 rusto illo codice. Papirianus grammaticus
 p 2290 *Querela apud Latinos per vnum L scri-*
bebatur, sicut suadela, tutela, cautela, corru-
ptela: nunc autem etiam Querella per duo LL
scribetur. Multa ex lapidibus exempla L ge-
 minati Manutius profert: pæne totidem, in
 Gruteri opere inueni cum L simplici, pag.
 761,

761, 10; 793, 9; 833, 2; 1142, 8; 1145, 3, quibus omnibus locis *QVERELA* scriptum est.

QVERIMONIA. Beda p. 2343 *Querimonia per duo E*. Reclamat analogia, *parfimonina, sanclimonina, alimonia, cerimonia*.

QVID QVID vide supra pag. 27.

QVINTVS, *Quinclus*; *Quintius*, *Quinclius*; *Quintilius* & *Quinclilius*; *Quintilianus* & *Quinclilianus*. Manutius & Lipsius in his *et* defendunt ex Capitolinis lapidibus; & ex analogia, quia sicut a *relinquo* est *relictus*; sic *quinclus* a *quinque*. Impugnant Turnebus xxx cap. xxviii, & Dausquius in Orthographia. Sane *Quinclius* multis in lapidibus: at non paucioribus inest *Quintius*, ut Gruteri Index priorum nominum conuincit: est *Quinclilius*; sed sæpe etiam *Quintilius*: nec semper *Quinclilianus*, verum etiam *Quintilianus* Gr. p. 116, 3, p. 877. n. 1. Nec vero *et* errori sculptorum, ut Turnebus, tribuo; sed credo, utramque scribendi rationem ex æquo fuisse vsitatam. Græci quoque sine *x* transferunt *Κοῖντις* & *Κοῖντίλις*. vide Plutarchum in Flaminio, & Dionem lib. lvi de Quintilio Varo. Ipsum *Quintus* etiam in lapidibus est. Gruter. p. 763 CATVLLAE *QVINTAE*. Adde supra p. 107 in *Femina*.

QVOTIDIE, *cosidie*. Lipsius posterius præ-

præfert: Manutius prius. Nihil vero agit Beda, quum p. 2344 inter vtrumque distinguit, illud numeri; hoc enuntiationis vocans aduerbium. Sanior Cassiodorus pag. 223, qui scripsit: *Quotidie: sunt, qui per cotidie scribant, quibus peccare licet: desinent, si scirent, Quotidie inde tractum esse a quotidiebus, id est omnibus diebus.* Quintilianus lib. I cap. VII *Quotidie, non cotidie, ut sit quot diebus.* Cum his etiam facimus, propter eandem rationem. Non enim dicimus *cot pro quot: non cotannis, pro quotannis.* Vtrumque tamen in vsu fuit; sed *quotidie* magis. Papirianus p. 2290 *Cotidie per C & O dicitur: per Q scribitur.* Tergestina autem inscriptione Grut. p. 408 **COTIDIE BENEACIENDO.**

QVOTIES, non *Quotiens*, ex aurium antiquitate scribi iubet Manutius: etiam ex veteri lapide: **QVOTIES IN SENATVM IRET.** Contra tamen in quibusdam *quotians*. Vide Grut. p. 715 n. 10. Distinxit temporibus Beda p. 2343, *Quoties & Toties sine N, licet veteres per N.* Idem de aliis numeralibus notandum est, ut *quadragens* in Ancyrano, sect. II.

QVVM, *Cum*, causæ aut temporis: Quintilianus lib. I cap. VII *Servata a multis hæc differentia, ut CVM, si tempus significaret, per Q; si comitem, per G [scriberetur.]* **Teren-**

rentius Scaurus p. 2261 *CVM* quidam per *Cum*, nonnulli per *Quom*. *Quidam* etiam esse differentiam putant, quod præpositio quidem per *C*, illo modo, cum Claudio, cum Camillo; aduerbium autem per *Q* deceat scribi, ut, quom legissem, quom fecissem. *Quom* autem est quum, quia veteres *vv* timide coniungebant, ut pag. 9 & 10 supra ostendimus. Et Velius Longus p. 2231 hanc differentiam dicit ab antiquis maxime obseruatam, ut pro aduerbio temporis *Q* littera uterentur; *C* pro præpositione. Aliud enim esse quum subito ad surgens; aliud, cum fluctu. Veteribus quidem, quæ exstant, monumentis non facile quum inueneris, sed Ancyrano sect. III *CVM* MAGISTRATVM INIRENT; & Reines. class. VI inscr. 91 *CVM* AGERET; eruditis autem pæne multis discrimen illud, quod Fabius, Scaurus & Velius exposuerunt, placuit. Quos etiam illud mouit maxime, quod, si aduerbium & præpositio concurrant, aliquid inconueniens oriatur, nisi discernas litteris: v. g. Cicero lib. III epist. VI sect. 3, cum illo cum loquerer: & pro Archia cap. IV ineunte, cum esset cum L. Lucullo in Ciliciam profectus: & Spartianus Hadriano cap. XVII cum cum pluribus summatibus pasceret. Scio quidem Salmasium sollicitare hunc locum; res ipsa tamen & alibi potest con-

con-

contingere, vt aduerbium cum præpositione concurrat, quæ nullo modo aptius discriminari possunt, quam si scribemus, *quum cum pluribus pasceret*: item, *quum cum illo loquerer*.

RAETIA sine H, vt supra p. 57 probauimus. Addo Grut. p. 482, 5 *provincia-rum* - - - RAETIAE. MAVRET. CAESARIENS.

RECUPERARE, *Reciperare*. Festus *Reciperatio* scripsit, & a *Recipio* deduxisse videtur. Daulquius ex Mediolanensi inscriptione RECIPERAVIT. Et sic in multis libris. Sed alia quoque ita variant, vt *manubia* & *manibia*: vtrumque in Ancyrano habemus. Alii ab *re* & *parare* trahunt, cum epenthetica syllaba *ci* vel *cu*; vt *du* est in *induperator*. Sane contra analogiam a *recipere* fit *reciperare*; bene autem *receptare*. Vt vero vsus *manubias* præfert; ita etiam *recupero*. Aut referas ad ea, quæ *u* & *i* æqualiter ferunt, vt *libet* ac *libet*.

REDITVS, *Redditus* plurale, prouentus & lucrum ex agro, aut vectigalia, *les reuenus* Gallis. Qui geminant D, ad formulam *reddat ager*, respiciunt: vt Martialis lib. II epigr. XXXVIII

Quid mihi reddat ager, queris, Line, Nomentanus.

Sed præstat *Reditus* propter elegantissimas locu-

locutiones, *pecunia redibat e metallis*, Nepos Themist. c. II: *ex qua regione L talenta quod annis redibant*, ibid. cap. x. Quid? quod Ovidius lib. II epist. III ex Ponto, in hoc sensu corripuit:

*At reditus iam quisque suos amat, & sibi quod
Vtile, sollicitis supputat articulis.*

RVFVS, RVFINVS, Romana nomina. **FVNO**, in nummis & lapidibus. Vide Gruterus p. 53 n. 1 & 705, 4. Et Vrsinus in Nummis Famil. p. 174. **L. MESCINIVS RVFVS**.

SAECVLVM, diphthongo, nummi & lapides. Nummi sane Domitiani plurimi **LVD. SAEC. FEC.** & Seueri, Caracalla Getæ **FELICITAS SAECVLI**: Albinus **SAECVLO secundo**: eiusdem & Pertinacis **SAECVLO frugifero**: Seueri & Caracalla **SAECVLARIA SACRA**. Ex senatus consulto Gruterus pag. 328 **SAECVLARE** Spon. Misc. p. 165 ex Arelatensi lapide, **SAECVLORVM**: & Romano p. 272, *saeculari* & *saeculi*. Non ergo curamus grammaticorum origines a *senex* vel *sequi*, quæ etiam essent, tamen *E* breue adiecto *A* fuisset pro ducendum.

SAEPE, aduerbium, diphthongo prima. Oratione Claudii p. 502 Grut. **SENI A SAEPE OCTONI**. Et p. 654, 6 **GENE RABAT SAEPE**.

S AE

SAEPIO, *spire*, eadem diphthongo. Cenotaphio Lucii Cæsaris, STIPITIBVS SAEPIATVR. Gruter. p. 61, MACERIAQ. AREAM SAEPIENDAM: & p. 864, 4 SAXO SAEPTVM. Mediceus Virgilii codex variat: Aeneid. I vers. 411 SAEPSIT: & 439 *factus nebula*: & vers. 506 *saepa armis*: alibi sine diphthongo. Et sic quoque *saepes* ac *saepimentum*.

SALLVSTIVS per LL lapides plurimi: & Horatius lib. I Sat. II, 48, qui produxit.

SALTEM, *Saltim*. Obscura origo, de qua Gellius lib. XII cap. XIV disputat, nihil autem inuenit, cui tuto insistat: Seruius ad Aen. IV vers. 327 ex captiuorum formula, *salutem concede*, contractum dixit: quod a prioribus etiam memoratum, *nimis commenticium* Gellius dicit. Ianus Guilielmus lib. I Verisimilium cap. X, *saltim* contendit scribendum esse, quia in MSS. illud sit: & Priscianus lib. XV non in aduerbiis in *em*, sed in *im* exeuntibus recitet: idque analogia poscat, *striclim*, *cursum*, *casum*, *furtim*.

SATIRA, *Satura*, *Satyræ*. Casaubonus singulari libro Romanam *satiram* a Græcorum *satyræ* poeti distinxit, & ne vel notione vel scriptura confundantur, admonuit. Ios. Scaliger in Manilii lib. V pag. 408 *Satura omnigeni argumenti poesis*: & SARVRA

K

νόμος

νόμος πολλά περιέχων, *Glossis*. *Cave legeris* [v. 474] *satyro gestu*; *vt Satyras Lucilii & Horatii per γ scribendas putes*. *Vossius Etymolog.* *Saturam* cum *Porphyrione & Diomede* [lib. III p. 483] *lancem* interpretatur, *plenam diuersis frugibus*. Addit *Diomedes*, olim *carmen* quod ex variis poematibus constabat, *saturam* dictum, *vt Ennii, Pacuuii*: post ita dictum, quod ad carpenda hominum vitia compositum est, *vt Lucilii, Horatii, Persii. Saturam, & Satiram* distinguit *Scaliger vt maximus & maximus*.

SCENA, scena. *Manutius E* simplex commendat, quia sic ipsa *σκηνή* Græcorum. Sic *Reines. class. II inscr. XXX, SCENA, & inscr. LXXXIX PROSCENIVM, & ibidem LVDIS SCENICIS*. Alibi plerumque per æ. *Grut. p. 172, 3 PONE SCAENAM*. Sic & p. 330, 2; 655, 1, & ex *Augusti ætate cenotaphio Cæii Cæsaris, LVDIS SCAENICI*. *Varro lib. VI de LL. cap. v Obscenum dictum ab scena. ea vt Græci, vt Aelius scribit, SCENA. In pluribus verbis A se E alii ponunt, alii non*. *Consuetudinis ergo, non certæ rationis, illa diphthongus est. atque ita etiam Obscenus & obscenus; quia a scena secundum Varronem trahitur.*

SEORSVM, non seorsim, quia a se & versus, seu versum, versus. Adi Vossium.

SEP.

SEPTEMTRIO cum *M*, non *N*, in lapidibus, quos Manutius excerpfit. Eadem compositionis ratio, quæ in *dumtaxat*. Vnum inuenio, si recte transcriptum, Grut. p. 332, 4 *SEPTENTRIONIS*; sed prævalent contra hoc tria Manutiana cum *M*.

SEPVLCRVM. Cur adspiratio sit excludenda, dictum antea p. 5. seq. Si auctoritate standum, plures lapides *SEPVLCRVM* habent, quam *sepulchrum*. Vide Grut. p. 333, 753, 789, 826, 7, Reines. p. 291, & alia. Licet vero non desint saxa quædam quibus *sepulchrum* incisum est: ipsa tamen supra data ratio valentior est, nec aptius *sepulchrum* a *sepultum* dicitur, quam *fulchrum* a *fultum* supino.

SEQUIOR in præterito & participio ambigue, *secutus* & *sequutus*, vt in *Loquor* prædictum. Mar. Victorinus p. 2460 *locutus*, *secutus* per *c*: quum quidam præcipiant ad originem debere referri, per *q* potius, quam per *c* hæc scribenda. Lapidēs plurimi per *C* referunt. *Secutus* Manut. p. 708. *Secutor* Grut. p. 334, 431, 561: *adsecutus* p. 449: *subsecutus* p. 832, 8. *consecutus* Manut. p. 278 & Reines. p. 462. at *consequutus* Grut. p. 321, 10.

SESE, *SE SE*. In Caiano cenotaphio coniuncte: at antiquiore lapide Grut. p. 506 *SE. SE* semel interpuncta; post iterum coniuncta visuntur. K 2 *SESTI-*

SESTIVS patriciæ familiæ: *Sextius* plebeïæ nomen. Sic Manut. ex Capitolinis lapidibus, & Fulv. Vrsinus Numm. p. 262.

SIDVS, Latino *I*, non per *Y*. Est enim vox Latina; atque sic etiam Virgilius Medicus.

SILVA, sine *y*, vt antea p. 3, 4 notatum. Inde nomen *Silvanus*, frequens in inscriptionibus, semper per *I* Latinum.

SIMILLIMVS, vide *Facillimus*.

SINCERVS sine *y*, libri veteres, præcipue Virgilianus codex Medicus. Supra p. 3.

SI QVIDEM coniunctim, quia primam poetæ corripunt: *Si* autem separatum, longum est. Vid. Ouid. Metam. x, 104, & xi, 219.

SOBOLES, *Suboles*. Prius largitur Aldus consuetudini, auribus indulgenti. At lapis Romanus & libri veteres *suboles*. Festus, *Suboles ab olefcendo, id est crescendo*.

SOLEMNE, & *Sollemne* & *Solenne*. Primum est in aliquot lapidibus, Reines. pag. 269, & cenotaphio Lucii Cæs. SOLEMNIA: sæpius autem *LL* geminatur. Grut. p. 39, 5 ex vetusto fragmento, SOLEMNI cum precatone: & p. 121. f. SOLLEMNE. Virgilius ille vetustus semper *sollemnis*. Festus: *Solemnia sacra dicuntur, qua certis temporibus annis-*

annisque fieri solent. Et paucis interiectis in
SOLLO : *Sollo Ofce dicitur id, quod nos totum
 vocamus. --- Sollers etiam in omni re prudens :
 & Sollemne, quod in omnibus annis prestari de-
 bet.* De MN Manutius : *In hoc plus antiqui-
 tati demus, quam analogiæ.*

SOLLERS etiam LL duplici, quia a *sol-
 lo*, uti iam vidimus in *Sollemne*. Sic & Vir-
 gili codices, Vaticanus & Florentinus : sic
 lapides quoque exscripti a Manutio.

SOLLICITVS, itidem LL duplicata in
 lapidibus. Manut. 727 *sollitici* : & pag.
 497 & 736 *sollitare* : sed hoc vtrumque
 in metro est. Festus autem a *solum*, id est
 locus; & *cito*, ex *cicio* : quasi sit loco moue-
 re aut de sententia : & sic vno L scribetur.

SQV'ALEO, vno L, libri veteres, & la-
 pis Romanus [Manut. in *sedare*] **SQVALO-
 RE FOEDATVM**.

STILVS, *Stylus*. Plures per y scribunt,
 quia sit a $\sigma\acute{\upsilon}\lambda\omicron\varsigma$, *columna* : nec vero etymi
 ratio bene conuenit. Strabo quidem lib.
 XIII p. 446 $\delta\varsigma \eta\acute{\rho}\xi\epsilon\tau\grave{\alpha} \lambda\sigma\iota\alpha\nu\omicron\upsilon \lambda\epsilon\gamma\omicron\mu\acute{\epsilon}\nu\omicron\upsilon$
 $\sigma\acute{\upsilon}\lambda\omicron\varsigma$, *princeps styli Asiatici* : sed dubium, a
 Græcis an Latinis dictionem acceperit. Sic
stipes idem sonat quod $\sigma\acute{\upsilon}\pi\omicron\varsigma$: nec tamen
stypes scribimus, sed *stipes*. Nec Varro lib.
 IV extremo ad $\sigma\acute{\upsilon}\pi\omicron\varsigma$ in etymo, ut ut eius-
 dem notioni est, respexit, sed a *stipando* du-

K 3

xit :

xit: hoc a $\sigma\acute{\iota}\beta\omega$. Quanto minus *stilus* erit a $\sigma\acute{\iota}\lambda\omicron\varsigma$, ubi discrepat significatio? Ideo aliis *stilus* vox pure Latina est, saltim Latinitate donatá, atque ita Latino I scribenda. Vide supra p. 3, 4. Glossæ quoque veteres, $\gamma\rho\alpha\Phi\acute{\epsilon}\iota\omicron\nu$, *stilus*, littera I Latina.

SVLLA, *Sylla*. Lapidés Capitolini, & alii, Grut. p. 294 & 398; & nummi gentis Cornelix apud Vrsin. p. 88 **SVLLA**: Græci $\Sigma\acute{\upsilon}\lambda\lambda\alpha\varsigma$, quos Aldus sequitur. Adde supra p. 4.

SVLPHVR, *Sulfur*. Vossius Etymologus *sulfur* mavult, quia sit Latinum: Manutius *sulphur*, quia in Carpenſi & Vaticano Virgili codd. sit *fulpur*: vti etiam *triumpus* veteres scripserunt.

SVMSI, *sumpsi; sumtum, sumptum*. De his actum supra p. 25. 26. Adde Marii Victorini iudiciam, ex p. 2466, *Sumſit, & inſumſit, demſit, ſine dubio per MS ſcribetis. - - nec conſumptum, nec emptum, nec redemptum per PT ſcribetis: ſed, ut ego ſcripſi, iuxta MT ponetis.*

SVPELLEX, vno P, quamvis in libris quibusdam geminetur. Manutius duas inſcriptiones adfert, **CAESARIS A SVPELLECTILE**. Poetæ etiam corripunt, niſi epentheſi opus eſt. Horat. I Satir. VI, 118

- - cum patera gattus, Campana ſupellex

SYNO DV S, *Synodus*. Manutius adſpirat, ad

ad duos lapides, quibus SYNHODI legatur, prouocans. Malim *synodus*, obrationes pag. 58 propositas. Obicitur *metbodus* ab Aldo: sed in hac voce spiritus litteram T, non vocalem adficit, vt Græcum θ exprimatur: quamuis hoc etiam propter adspiratam est.

TAEDA, Teda. Diphthongus a Græca origine est, *δαίς* siue *δαῖς*, accus. *δάδα*, *fax*.

TAEDET, eadem diphthongo. Lapis Beneuentanus, POPVLI TAEDIA SEDA-VIT. Sic etiam libri veteres.

TAETER, Teter. Diphthongus est Medicei Virgiliti; & in lapide Grut. p. 658 TAE-TRA ORA, id est squalida regione.

TENSA, Festus sine H: & Asconius in Cic. de Urb. præt. p. 108 a *tendendo* secundum aliquos dici tradit.

TENTO præfero alteri *Tempo*, quod libri multi tenent. Est enim frequentatiuum a *Teneo*, supino *tentum*. Inscriptio Tito Cæsari dicata INTENTATAM. Marius Victorinus p. 2466 *nec temptat, attemptat scribitis vitiose, sed, vt ego scripsi, iuxta MT ponetis*. Alio tamen lapide apud Manutium TEMP-TA-VERIT: & sic in multis scriptis libris.

THEODERICVS & Theodoricus: vtrumque in lapidibus apud Gruterum, illud p. 1082, hoc p. 152. Sed præstat prius, quia non a

Theodorus, ex Θεός & δῶρον est, sed ex Teutonico *Teuterich* seu *Dieterich*.

TIBERIS fluvius per *I*, non *T*. Multæ inscriptiones exstant, quibus *cura RIPARVM TIBERIS* memoratur. Vide *Manut. & Grut.*

TINGO, *Tinguo*. Fl. *Caper* p. 2246 *Tingere dicendum est, non Tinguere*. Priscianus utrumque admittit lib. x p. 881 *Tinguo vel Tingo, tixi*. Addit tamen *V* non facere syllabam. Analogia pro priore est, *lingo, fingo, pingo*. Libri tamen manu scripti sæpe *tinguo*, quos imitatur *Manutius*. Glossis *Tingo* & *Tinguo* est: utrumque βάρτω vertitur.

TIRO, non *Tyro*, Pandectæ Florentini: & *Grut.* p. 358, 3 *TIRONVM*: *Manutius tyro* præfert, spuria inscriptione deceptus. Vid. *Voss.* Etiam Glossæ *I* Latini *Tiro* habent. Latinum enim est, sine origine Græca.

TORVS sine aspiratione, libri veteres & *Virgilio* vetustissimus codex: etiam lapis apud *Aldum*, *TORVM seruavit casta mariti*.

TOTIES, *totiens*: vide *Quoties*.

TRICESIMVS, non *Trigesimus*. Vide *Vicesimus*.

TRIVMPHVS, olim *Triumpus*, ut *Cicero* in *Oratore* cap. XLVIII notauit. Plerique autem *triumphus*, etiam ante *Ciceronem*. Inscriptione *Mario* facta p. 436 *triumphans*, & *triumphauit*, & *veste triumphali*
legi-

legitur. Et de Decio Samnitem victore, TRIUMPHANS. Postrema ætate, id est Constantinorum, scripserunt *Triumfator*, ut in illorum monumentis est.

TROPAEVM sine adspiratione, quia Græcum est τροπαιον. Vide supra p. 5.

TVS, sine adspiratione libri veteres, Virgilli præsertim: & quamvis grammatici quidam a *θύω* deriuent, ac ea de causa per *tb* scribendum existiment; tamen id minus certum est, & Carisius lib. 1 p. 58 huic adspirationi reclamatur. **TVS**, inquit, *a tundendo, sine adspiratione, dicitur: quamvis Iulius Modestus ἀπὸ τῆς θύειν tractum dicat.*

TVSCIA, *Tusci*, libri & lapides sine adspiratione. Capitulinis lapidibus, **DE TVSCEIS**. Medio æuo *corrector TVSCIAE* in multis inscriptionibus.

TVSCVLVM, *Tusculanus*, etiam sine *H*, libri ac lapides.

VALETUDO, *Valitudo*. Vtrumque in libris. Hoc analogia nititur, quod a *valitum* supino est: illud auctoritate Horatii, II Sermon. 11, 88, & I Epist. 14, 10: & veteri inscriptione Grut. p. 926, 8 **INOFFENSA VALETVD**. Urinus gentis Aciliæ nummum profert, cuius & Manutius meminit, inscriptus **M' ACILIVS. III VIR. VALETV**.

VENEO, id est *vendor*, sine diphthongo

Pandectis Florentinis : & lapide Roman
Hoc monumentum cum aedificio neque VENIE
neque donabitur : pro , venibit. Et p. 961,
Gr. Hoc monumentum VENIRE non licebit.

VERSUS, *versum*, non *Vorsus*, *vorsum*; sic etiam *Aduersus*. Archaismus enim est *vor* *tere* pro *vertere*: qualia in Plauto multa sunt. Quintilianus lib. I cap. VII *Quid dicam vor* *tices* & *vorsus*, ceteraque ad eundem modum que primo Scipio Africanus in E litteram secundam vertisse dicitur?

VICESIMVS, *Vigesimus*. Vulgo permutantur, habenturque pro eisdem: at meliores libri semper *vice* *simus*: ideoque Dausiquius alterum, *vigesimus*, dixit *reiculum* *videri*. cetera enim ab *viginti*, C habent, *vicies*, *vicensi*: ergo etiam *vice* *simus* per C scribatur. *Vicensimus* antiquum & durum Manutio.

VINDICO, non *Vendico*. est enim cognatum nomini *Vindex*. Nec licet inter notiones discernere, quum *Vindico* utramque sustineat. Vide Priscianum lib. XVIII pag. 1208.

VIRGILIUS, *Vergilius*. Illud Pierius ad extremum Georgicorum; hoc Politianus Miscell. c. LXXVII, vterque grauibus argumentis defendit. Manutius facit cum Pierio, quia in monumento, Claudiano poetæ facti, ΒΙΡΓΙΛΙΟΙΟ, legatur: & Calvi versus I, non E, respiciat, Et

*Et vates, cui virga dedit memorabile nomen
Laurea.*

VNGO, Vnguo. Veteres libri *l'ngno*. fa-
vent deriuata *unguen*, *unguentum*. Priscia-
nus lib. x p. 881 *VNGVO Nisus*, *Papiria-
nus & Probus tam vngui quam vnxi dicunt fa-
cere prateritum*: - - - *Dicimus Vngo, vnxi, vt
Lingo, linxi, & Pingo, pinxi.* Velius Longus
p. 2223 dicit Virgilium scripsisse, *Vngere
tela manu*: & cur minus *vnguo* sit dicendum,
probat ex analogis *pingo*, *pinxi*, *singo*, *sinxi*.
Adde Seruium in Aen. ix. 773.

VNQVAM, Vmquam. Plures scribunt
vnquam: & sic in vet. inscr. apud Manutium
p. 497 [Grut. 607, 4] *NON VNQVAM*.
Qui vero *numquam* scribunt, quod supra.
Manutius defendit, eos ratio vrget etiam
vmquam scribere. Priscianus enim lib. xvii
p. 1058 illud ex hoc compositum abnegati-
uum dicit: quemadmodum *nullus*, ex *vllus*;
nusquam, ex *vsquam*. Libri curatius emenda-
ti habent *vmquam*; Virgillii, & aliorum.

VRGEO, Vrgueo. In pluribus manu scri-
ptis est *vrgeo*, *vrget*. Velius Longus p.
2223 *Animaduertimus, quibusdam partibus o-
rationis V litteram vitiose insertam, vt in eo quod
est Vrguere: itaque testis Virgilius, qui ait [Aen.
vi, 561] Vrgentur panis.* Nostri autem libri
curatiores habent *Vrgentur panis*: quem-
ad-

admodum etiam *Vnguere tela* Aen. IX. 773, ubi itidem *Velius Vngere* in suo, ut dictum modo, legerat. Sic Prudentii scripti codices Cath. x, 60 *sopor vrguet*: & Peristeph. I, 43 *pestis vrguebat fidem*. In Pandectis etiam lege III de Negotiis gestis § 10 *necessitate vrguente*: & lege ult. de Iudiciis, *re vrguente*. Parmensis inscriptio, **VRGVENTE FATO**.

VVLCANVS, *Volcanus*. Manutius amat posterius, quia utroque Virgilio, Carpenſi & Vaticano, sic *Volcanus*; & Kalendario veteri **VOLCANO D. D.** Fugiebant olim **VV** geminam Latini, ut supra p. 9, 10 notatum fuit; quæ consuetudo postea nonnullis hæsit antiquitatis causa, ut tamen etiam in optimis libris *Vulcanus* legatur, & in Appendice Reinesii, inscript. 39,

L. MATERNVS OPTATVS

VVLCANO AVG.

SACRVM.

Pag. 89 vers. 15 lege *Quæritur*.

Acrobasis, Orthographia Romana
ORTHOGRAPHIA

ROMANA,

EX ACROASIBVS V. C.

**CONRADI SAMVELIS
SCHVRFLEISCHII,**

COLLECTA

A M. C.

ACCESSIT

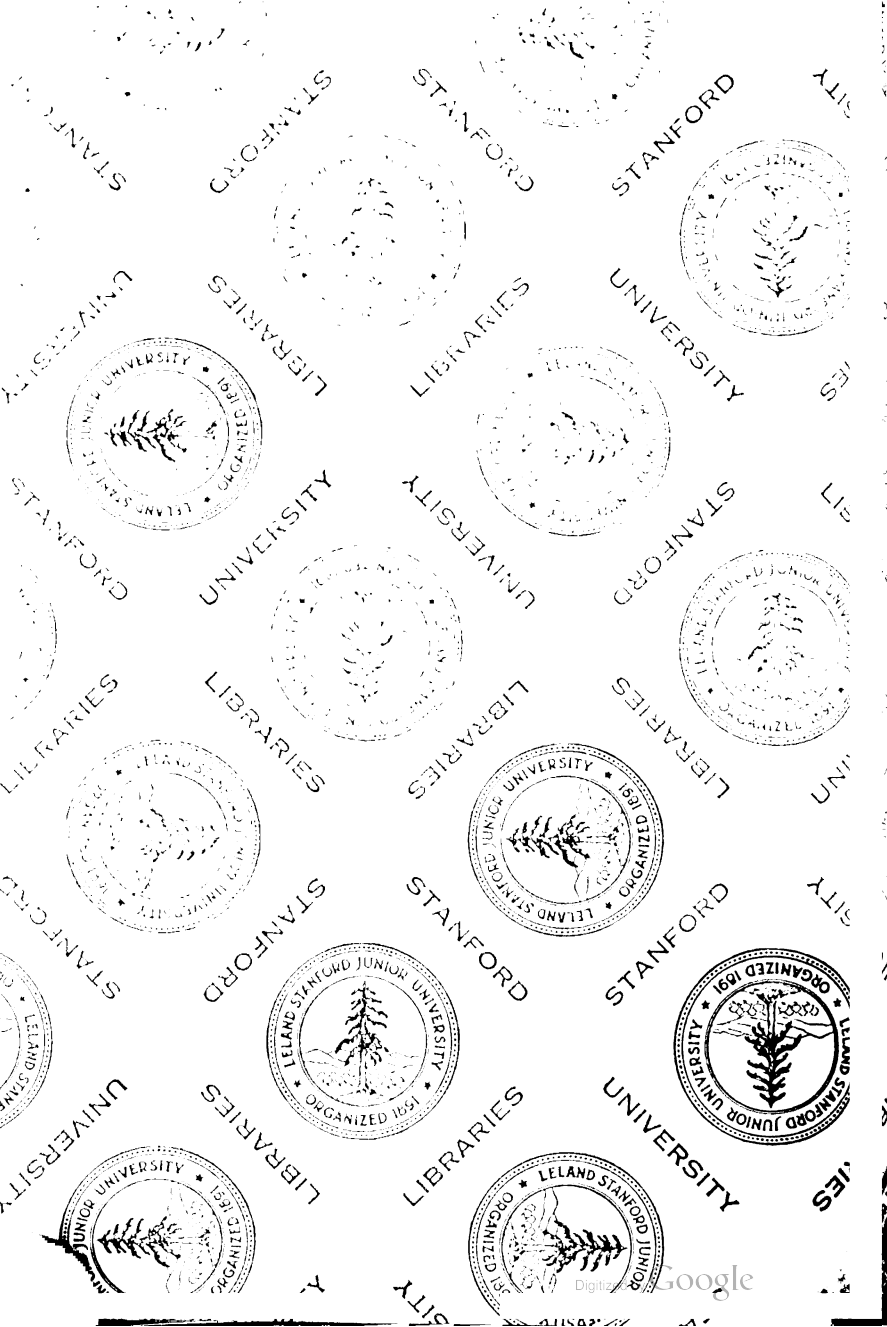
**ORTHOGRAPHIA
NORISIANA.**

VITEMBERGAE,

APVD MEYERVM ET ZIMMERMANN.

clō lō cc VII.

Stanford University Libraries

3 6105 124 430 351

PA
LIBRARIES
1704

**Stanford University Libraries
Stanford, California**

Return this book on or before date due.

